

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

Katedra Pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Komparace vybraných uživatelů ilegálních drog v závislosti na nejrůznějších
faktorech

Comparison of selected illegal drug users depending on various factors

Lucie Kroupová

Vedoucí práce:

Ing. Bc. Alena Váchová, Ph. D.

Studijní program:

Specializace v pedagogice

Studijní obor:

B BI-VZ

2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Komparace vybraných uživatelů ilegálních drog v závislosti na vybraných faktorech vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 22. 7. 2020

Poděkování

Tímto chci poděkovat vedoucí práce paní doktorce Aleně Váchové za odborné vedení, trpělivost, postřehy a cenné rady během tvorby práce. Dále chci poděkovat všem vybraným respondentům za jejich čas a sdílnost a přátelům za pomoc a podporu.

ABSTRAKT

Bakalářská práce pod názvem *Komparace vybraných uživatelů ilegálních drog v závislosti na nejrůznějších faktorech* se v teoretické části zabývá drogovou problematikou jako je základní definice drog, vývoj, znaky a důsledky závislosti a také léčba závislosti. Součástí je i klasifikace nejužívanějších ilegálních drog, legislativa České republiky spojená s držením, užíváním a obchodováním s ilegálními látkami a základní druhy prevence.

Hlavním cílem praktické části bylo zjistit klíčové faktory vlivu na první užití ilegálních drog u vybraných respondentů. Součástí šetření jsou i tři dílčí cíle týkající se zásadních okolností ohledně vzniku závislosti, vlivu dosaženého vzdělání na užívání ilegálních látek a faktorů, které u vybraných respondentů vedly k omezení či k úplnému ukončení užívání ilegálních drog.

Formou rozhovorů bylo vyzpovídáno celkem deset respondentů - osm mužů a dvě ženy ve věkové škále 18 až 32 let. Rozhovor je koncipován do šesti okruhů, a to na základní sociodemografické údaje, školu a práci, preventivní programy, rodinu a rodinné vztahy, zájmy a volný čas a na otázky ohledně ilegálních i legálních drog a drogové závislosti. Rozhovor celkem obsahuje 25 otevřených otázek, 1 otázku uzavřenou a 4 otázky dílčí.

Z výzkumu vyplývá, že klíčovými faktory vlivu na první užití ilegálních drog u vybraných respondentů práce je sociální tlak, užívání tabákových výrobků před prvním experimentem s ilegální látkou, marihuana jako vstupní droga, klub jako první místo užití „tvrdých“ drog, více příležitostí k užívání a zvědavost.

KLÍČOVÁ SLOVA

faktory závislosti, ilegální drogy, prevence, rizikové chování, srovnání

ABSTRACT

The Bachelor's thesis called *Comparison of selected illegal drug users depending on a various factors* deals in theory part with drug issues such as basic drug definition, development, signs and consequences of addiction, as well as addiction treatment. The thesis includes the classification of the most used illegal drugs, legislation of the Czech Republic linked to the possession, use and trafficking of illegal substances and basic types of prevention.

The main objective of the practical part is to determine key factors for the effect on the first use of illegal drugs by comparing the testimonies of selected research respondents. The inquiry also includes three sub-objectives relating to the underlying circumstances of addiction, the effect of educational attainment on the use of illegal substances and the factors that led to a restriction or complete cessation of the use of illegal drugs in those asked.

A total of ten respondents - eight men and two women in the range of 18 to 32 years old - were interviewed in the form of interviews. The interview is conceived into six circuits, on a basic sociodemographic data, school and work, prevention programs, family relationships, interests and leisure, and questions about both illegal and legal drugs and drug addiction. The interview totals 25 open questions, 1 closed question and 4 identification questions.

The research shows that the key factors in the effect on the first use of illegal drugs are social pressure in the first experiment, the use of tobacco products before the first experiment with illegal drug, marijuana as a gateway drug, club as the first place to use "hard" drugs, more opportunities for use and curiosity.

KEYWORDS

addiction factors, comparison, illegal drugs, prevention, risk behavior

Obsah

Úvod.....	6
1 Teoretická část	7
1.1 Drogová problematika.....	7
1.1.1 Droga.....	7
1.1.2 Vývoj a znaky závislosti.....	8
1.1.3 Důsledky drogové závislosti.....	10
1.1.4 Léčba.....	11
1.2 Klasifikace nejčastěji zneužívaných drog.....	12
1.2.1 Kanabinoidy.....	13
1.2.2 Stimulancia.....	15
1.2.3 Halucinogenní drogy.....	19
1.2.4 Opioidy a opiáty.....	21
1.2.5 Těkavé látky.....	24
1.2.6 Zneužívaná léčiva.....	26
1.3 Legislativa a nelegální drogy.....	29
1.4 Prevence.....	30
2 Výzkumná část.....	33
2.1 Výzkumné cíle.....	33
2.2 Výzkumná metoda.....	34
2.3 Výsledky a jejich interpretace.....	35
3 Diskuze.....	59
4 Závěr.....	70
5 Seznam použitých informačních zdrojů.....	72
Přílohy.....	76

Úvod

Závislost a závislostní problematika provází lidstvo již od nepaměti. Každý z nás je svým způsobem na něčem závislý, ať už je to kofein, sport, čokoláda či cukr. Vesměs každé závislostní chování, které vybočí z dané normy společnosti je špatné ať už pro člověka, který je závislý, tak i pro společnost jako celek. Závislostní chování také zahrnuje patologické jevy, mezi které patří alkoholová závislost, závislost na nikotinu, ale i nelegální drogová závislost. Poslední z nich je předmětem této bakalářské práce.

Předmětem teoretické části bakalářské práce je drogová problematika zaměřující se na klasifikaci nejčastěji užívaných ilegálních drog, definici drogy, znaky, důsledky a také léčba drogové závislosti. Součástí teoretické části je také legislativní přístup České republiky k ilegálním drogám, jejich užívání, držení a obchodování s nimi. Na konci teoretické části jsou zanalyzovány základní druhy prevence.

V praktické části práce tvoří ústřední část výzkum založený na výpovědích deseti respondentů. Hlavními oddíly výzkumu jsou základní sociodemografické údaje, škola a práce, preventivní programy, rodina a rodinné vztahy, zájmy a volný čas a sekce, co se ilegálních i legálních drog týče. Získaná data jsou vzájemně porovnávána mezi sebou i s výzkumy jiných autorů v diskuzi a interpretována v závěru práce.

1 Teoretická část

1.1 Drogová problematika

1.1.1 Droga

Návykovými látkami neboli drogami rozumíme látky syntetické anebo přírodní, které mají vliv na naši psychiku, chování a prožívání. Jedná se o látky návykové, které vyvolávají závislost (Marádová, 2006).

V původním slova smyslu je za drogu považována sušená část rostlinného nebo živočišného těla využívána k léčebným účelům. Původní definice nemá tedy s nelegálními látkami a závislostí mnoho společného (Substituční léčba, nedatováno).

Ne všechny drogy jsou však látkami nelegálními. Drogu v podobě kofeinu, alkoholu či nikotinu si můžeme běžně koupit v každé samoobsluze pouze s věkovým omezením (Marádová, 2006). Zdali je to správně či nikoliv můžeme jen polemizovat.

Na stranu druhou drogy nejsou fenoménem 21. století a ani nejsou výhradně lidským fenoménem. Lidstvo zná a užívá drogy již po tisíciletí. Za vůbec nejdéle známé považujeme konopí, ale využívaly se i méně známé látky např. z rulíku, ocúnu, oměje, blínu, durmanu a muchomůrek (Doležal, 1998). Při hledání zdrojů potravy přicházel člověk do kontaktu s rostlinami, které vyvolávaly neobvyklé stavy a některé z nich měly i léčivé účinky. Člověk si pak informace o rostlinách předával z generace na generaci (Marádová, 2006).

Látky, které bychom dle definice označili za drogy konzumují i zvířata. Za zmínění stojí kolonie kaloňů, kteří konzumují zkvašené plody mangovníků, veverky okusující muchomůrky červené nebo ježci žvýkající mladé ropuchy, které obsahují halucinogen bufonin. Zvířata však nejsou narozdíl od člověka vybavena vědomím vlastního ega či sebereflexí a nejsou tak schopna posoudit, zdali je pro ně konzumovaná látka drogou a zdali se pro ně může stát závislostí (Doležal, 1998).

1.1.2 Vývoj a znaky závislosti

Dle Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10) považujeme syndrom závislosti za „soubor behaviorálních, kognitivních a fyziologických stavů, který se vyvíjí po opakovaném užití substance a který typicky zahrnuje silné přání užít drogu, porušené ovládnání při jejím užívání přetrvávající užívání této drogy i přes škodlivé následky, priorita v užívání drogy před ostatními aktivitami a závazky, zvýšená tolerance pro drogu a někdy somatický odvykací stav“ (uzis.cz, 2018).

K prvnímu kontaktu s návykovou látkou dochází obvykle v období dospívání ve vrstevnické skupině. Experiment spojený s pozitivními prožitky, sounáležitostí se skupinou a dočasnému úniku od reality může vést k opakovanému užití látky. Hranice mezi experimentováním a závislostí je velmi tenká.

Uživatel ilegálních drog často prochází vícero fázemi užívání. Marádová rozeznává pouze dvě fáze, a to rekreační a problémovou. K rekreačnímu užívání dochází většinou ve stavu emocionální krize, kdy uživatel sáhne po droze jako po určité jistotě, která mu zprostředkuje pozitivní pocity. Začíná se k ní vracet stále pravidelněji až rekreační užívání přeroste v problémové. Hromadí se dlouhodobě neřešené problémy, konflikty v rodině a ve škole. Uživatel vnímá, že začíná mít v souvislosti s drogou problém. Často se rozhodne abstinovat, aby se utvrdil v tom, že není závislý. Vydrží to však jen několik dní, které ho přesvědčí o tom, že má vše pod kontrolou a pokračuje v užívání dál. Pokud nevyhledá odbornou pomoc, propadá se do závislosti a ztrácí kontrolu nad svým životem (Marádová, 2006).

V novější literatuře jsou uvedeny i 4 závislostní fáze - experimentální, fáze sociálního užívání, závislosti a každodenního užívání a fáze užívání k dosažení normálního stavu. Ve fázi experimentu si člověk závislost nepřipouští, drogu užívá jen občas a užívá si nové pocity svobody a nezávislosti. Je zde snadné ještě přestat, ale většinou převládají pouze pozitivní prožitky drogy, takže málokdo v této fázi opravdu přestane. Pro fázi sociálního užívání je typické, že droga začíná být původcem problémů. Dostavují se zdravotní problémy, a to zejména nespavost, nechutenství, bolesti hlavy a deprese. Uživatel je však stále přesvědčen, že má vše pod kontrolou. Fázi závislosti a každodenního užívání člověk prochází ztrácí-li kontrolu nad svou adikcí na droze. Vše jí podřizuje, myslí jen na další

užití dávky a všechny problémy řeší závislý drogou. Typicky se dostávají finanční problémy, které závislý řeší půjčkami, krádežemi či prostitucí. Dochází k vyloučení závislého z jeho původního okruhu přátel, rodiny, zaměstnání nebo školy. V této fázi je závislost velmi silná a návrat k běžnému životu obtížný. Poslední etapou je fáze užívání k dosažení normálního stavu. Závislý potřebuje drogu, aby se udržel při životě, při vynechání dávky nastává abstinenční syndrom provázený halucinacemi, zimnicí, stresem, agresí a bolestmi. Poslední fáze často končí předávkováním (tzv. zlatá dávka) a následnou smrtí (Kopecká, 2011).

Pro závislost jako takovou jsou pak typické znaky jako je craving, zhoršené sebeovládání, somatický odvykací stav, růst tolerance k užívané látce a zanedbávání ostatních potřeb.

Prvním z nich je silná touha užívat látku, nazývaná jako bažení (craving). Je to subjektivní pocit a od prostého chtění se liší aktivací mozkových center pro paměť a emoce (dorzolaterální prefrontální kůra, limbický systém, amygdala, mozeček). Je prokázáno, že při bažení se zhoršuje paměť, postřeh, zvyšuje se frekvence systolického krevního tlaku, snižuje se kožní teplota a potní žlázy jsou více aktivní.

Zhoršené sebeovládání se projevuje při užívání látky a zvyšování jejího množství. Tento znak úzce souvisí s tím předešlým. Craving evidentně snižuje sebeovládání, ale jsou i uživatelé, kteří mají silný craving a sebeovládání mají plně zachované. Může to však být i naopak, kdy si uživatel bažení plně neuvědomuje a přestává se ve vztahu k návykové látce ovládat. Jedná se o uživatele, kteří mají problém uvědomovat si vlastní emoce a sebe sama nebo se k užívání drog vrací opakovaně.

Somatický odvykací stav je třetím znakem závislosti. Pro každou drogu jsou příznaky odvykacího stavu specifické a různě nebezpečné. Mezi nejzávažnější patří odvykací stavy po lékové, alkoholové a opioidové závislosti.

Růst tolerance se projevuje zvýšením dávky k dosažení stejného účinku, neboť stejné dávky mají účinek nižší. Zvýšená tolerance vzniká nižší reaktivitou centrálního nervového systému na drogu anebo je látka rychleji odbourávána.

Zanedbávání jiných potřeb nebo zájmů anebo pokračování v užívání přes jasný důkaz škodlivých následků jsou dalšími evidentními důkazy závislosti. S drogovou závislostí se pojí také její negativní dopady na psychické a fyzické zdraví člověka (Nešpor, 2007).

1.1.3 Důsledky drogové závislosti

Drogová závislost má dopady jak v oblasti somatických onemocnění, tak i v psychosociální sféře. Uživatel je ohrožen intoxikací, toxickou psychózou, infekčními chorobami a zhoršení přetrvávajících onemocnění. Aktivní užívání s sebou také nese vyšší riziko úrazů, otrav a poruch vědomí.

Injekční aplikace v sobě nese riziko infekčních onemocnění díky aplikaci drogy infikovanou jehlou. Může dojít k nákaze virem HIV, všech typů hepatitidy, bakteriemi *Staphylococcus aureus*, *S. pyogenes*, *Klebsiella* spp., *Pseudomonas* spp., *E.coli* a *Proteus*. U dlouhodobé intravenózní aplikace jsou časté povrchové infekce kůže a měkkých sliznic, abscesy, impetigo a flegmóny. Při invazivní infekci je postiženo krevní řečiště, dochází k sepsi a orgánovým selháním. Vše je doprovázeno vysokou horečkou, celkovou schváceností, může nastat i septický šok. Opakované vstupy od injekčních jehel vedou k mikrotraumatům a následným trombozám a ischemiím okolních tkání.

U neinjekčních uživatelů s kratší dobou užívání je ohrožení v rozvoji drogové závislosti, poškození nosní sliznice vlivem sniffingu (šňupání) a komplikace související se specifickým účinkem užívané látky.

Vztah duševní poruchy a závislosti na drogách je velmi úzce spjatý a závislost s duševní chorobou je ve vzájemné interakci. Dle National Institute on Drug Abuse trpí 30 - 60 % uživatelů nelegálních látek duševní poruchou. U depresivních poruch, poruch osobnosti, poruch příjmu potravy a posttraumatických stresových poruch je výskyt návykových problémů vyšší než v běžné populaci. Užívání návykových látek, typicky pervitinu, halucinogenů a konopí, může prohlubovat duševní poruchy. Kombinace nelegálních drog s medikamenty vede k netypickým stavům, otravám, zástavě dechu až ke smrtelným příhodám (Kalina, 2003).

Sociální důsledky mají dopad pro rodinu, zaměstnání a vztahy s okolím. Tolerance zneužívání návykových nelegálních látek oproti alkoholu či nikotinu je téměř nulová. Nálepka „feťáka“ je stigmatizující a identifikace se subkulturou závislou na nelegálních drogách je pravděpodobnější. Nebezpečné je také přijetí vzorců chování skupiny a ztotožnění se s hierarchií hodnot. Závislost na nelegálních drogách také vede často k delikvenci a kriminálnímu chování (Fisher, 2014). Pro všechny tyto negativní důsledky se závislost snažíme eliminovat nejrůznějšími preventivními a léčebnými programy.

1.1.4 Léčba závislosti

Užívání psychoaktivních látek způsobuje duševní poruchy a poruchy chování způsobené užíváním psychoaktivních látek. Tyto poruchy se dle MKN-10 označují F10-F19 a spadá sem:

F10-F19. 0 Akutní intoxikace

F10-F19. 1 Škodlivé použití

F10-F19. 2 Syndrom závislosti

F10-F19. 3 Odvykací stav

F10-F19. 4 Odvykací stav s deliriem

F10-F19. 5 Psychotická porucha

F10-F19. 6 Amnestický syndrom

F10-F19. 7 Psychotická porucha reziduální a s pozdním nástupem

F10-F19. 8 Jiné duševní poruchy a poruchy chování

F10-F19. 9 Neurčené duševní poruchy a poruchy chování (úzis, 2018).

Úspěšnost léčby drogových závislostí je otázkou motivace, osobní snahy, nasazení, abstinence a uvědomění si chyby, kterou užívání drogy bylo. Odvykací léčba je boj na celý život a vyžaduje velkou sociální podporu.

Léčba onemocnění způsobených užíváním návykových látek je rozsáhlá a specifická pro každou chorobu a poruchu. Není tudíž možné se jí v práci zabývat. Způsob aplikace a druh užívané drogy s sebou přináší riziko pro určité choroby a uživatel by měl být o daných rizicích informován.

Harm Reduction, přístupy snižující poškození drogami u uživatelů, kteří nejsou motivováni s užíváním přestat, můžeme pozorovat v ulicích. Terénní pracovníci vyměňují použité injekční jehly za sterilní a poskytují informace o možnostech léčby a jiné odborné pomoci. Můžeme se setkat i s testováním HIV a hepatitidy typů C a B. Patří sem také nízkoprahová kontaktní centra, kde probíhá edukace zaměřená na snížení zdravotních rizik z užívání nelegálních látek a léčebné programy jako je např. substituční léčba (Marádová, 2006). Preventivními programy se podrobněji zabývá samostatná část 1.4 Prevence viz níže.

1.2 Klasifikace nejčastěji zneužívaných látek

Drogy obecně považujeme za psychotropní a omamné látky, které ovlivňují lidské vnímání a vyvolávají psychickou či fyzickou závislost. Jejich klasifikace může být dle nejrůznějších kritérií.

Nejnámějším základním dělením dle Kukly je klasifikace drog na měkké a tvrdé. Vztahuje se k riziku, jenž se pojí s užíváním - čím je droga tvrdší tím větší poškození může vyvolat. Za tvrdé drogy považujeme např. extázi, LSD, lysohlávky, heroin, kokain, pervitin, toluen a morfin. Drogy měkké jako je např. marihuana, hašiš, kokový čaj, ale i káva a čaj jsou hojně diskutovány zejména ohledně legalizace a mají své příznivce i odpůrce (Kukla, 2016).

Dále dělíme drogy dle účinku. Klíčovým determinantem tohoto dělení je dominující efekt látky na psychiku člověka. Základní skupiny tohoto dělení jsou kanabinoidy, halucinogeny, stimulancia, opioidy a opiáty, těkavé látky a popř. zneužívaná léčiva (Kukla, 2016). Dělení dle účinků drogy je použito i v této práci.

Dle české legislativy dělíme užívané návykové látky na legální, tzn. ve shodě s právním řádem jako je alkohol a nikotin, a látky ilegální, tzn. nezákonné jako je marihuana, extáze, kokain, pervitin a další.

Mezi nejrozšířenější drogy v České republice patří alkohol a nikotin. V rámci preventivních programů PČR je pokládána dětem i dospělým kontrolní otázka: „*Jaká je nejrozšířenější droga v ČR ?*“, většina řekne: „.....*marihuana apod.*“, ale málokdo odpoví, že je to právě alkohol a nikotin (PČR, 2020).

Bakalářská práce se zabývá ilegálními návykovými látkami jako je např. marihuana, extáze, pervitin, kokain, LSD, ale i nelegálně získanými a zneužívanými léčivy. Mezi nejčastěji užívané ilegální drogy této práce patří marihuana, extáze, LSD, psilocybin a pervitin.

Dělení dle účinku látek:

1.2.1 Kanabinoidy

Kanabinoidy patří mezi celosvětově nejužívanější nelegální drogy. Užívání marihuany může mít i léčebné účinky a někdy je dokonce pokládáno za méně škodlivé než konzumace alkoholu (Fischer, 2014). Dosud nebyl registrován ani případ předávkování a následné smrti, avšak riziko psychické závislosti a dalších negativních faktorů ji řadí na seznam nelegálních látek (Kalina, 2003).

Marihuana a hašiš

Historie konopných drog sahá až do let před naším letopočtem. Richard Schultz předpokládá, že první pokusy pěstování konopí mohou být datovány až do doby 10 000 let př. Kr. Organická a na dusík bohatá místa jako byla smetiště a komposty okolo prehistorických osad tvořila pro nitrofilní rostlinu *Cannabis* ideální prostředí. Nálezy semínek a nádob pravděpodobně k pálení konopí svědčí o využívání byliny již v rané době bronzové. Nejstarším známým písemným dokladem o užívání konopí je farmakologické pojednání od čínského císaře Šen-nunga v Knize písní. Z evropských autorů se jako první o konopí zmiňuje řecký historik a filozof Herodotos z Halikarnasu. Řecký učenec věrně popsal skythské rituály a pojmenoval bájnou bylinu kanabis, neboť kannabos znamená v překladu hlučný. Právě nadměrně hlasité zvukové projevy jsou typické pro skupinové užívání drogy.

Původní domovinou konopí je centrální část Asie, kde zabraňuje desertifikaci. Odtud se rozšířilo díky své pěstitelské nenáročnosti prakticky do celého světa. V České republice se s ním můžeme setkat prakticky všude, ale nejvíce se mu daří v teplejších oblastech, kde dosahuje i nejvyšší kvality co se obsahových látek týče. Kanabinoidy byly objeveny v rostlině až v roce 1964. Kromě psychotropního účinku mají i další využitelné vlastnosti. Od roku 1991 jsou využívány při chemoterapii a při zvládání obtíží u AIDS pro jejich analgetické účinky a potlačení nevolnosti i zvracení. Konopí se využívá i při léčbě Alzheimerovi choroby, roztroušené sklerózy, Parkinsonovy choroby, deprese, migrény a ke snížení nitroočního tlaku (Kalina, 2003).

Rod Cannabis se podle botanické klasifikace dělí na druh Cannabis sativa se dvěma poddruhy, a to Cannabis sativa a Cannabis indica. Všechny rostliny jsou dvoudomé. Samičí rostliny jsou pak co se psychoaktivních látek a také hospodářského hlediska týče hodnotnější (Kalina, 2003). Konopí má své využití nejen díky jeho psychoaktivním účinkům, ale vyrábí se z něj také olej a využívají dlouhá a pevná vlákna v textilním odvětví (Doležal, 1997).

Na černém trhu se pak Cannabis vyskytuje ve dvou formách, a to marihuana a hašiš. Marihuana nebo také maruška, tráva a zelí jsou sušená květenství a horní lístky ze samičí rostliny. Obsah aktivních látek se pohybuje okolo 2 až 14 %, v případě pěstování rostlin na tzv. hydroponii až 20 %. Hašiš neboli haš, čaras, čokoláda kif či shit je konopná pryskyřice (Doležal, 1997). Rozdíl oproti marihuaně je v obsahu účinných látek, který je více jak dvojnásobně větší a dosahuje 40 %. Od toho se také odvíjí dynamika účinku i rizika spojená s užíváním. Konopné drogy se především kouří, ale mohou se podávat i perorálně jako součást nejrůznějších pokrmů či nápojů. Účinné látky jsou rozpustné především v tukcích a olejích (Kalina, 2003).

Účinky po vykouření drogy nastupují obvykle do několika minut a trvají 3-6 hodin, při perorálním užití nastupuje účinek déle, avšak má delší trvání. Záleží na množství a kvalitě užití drogy, u dlouhodobých uživatelů na zůstatku THC v těle a také na setting, tzn. celkovém rozpoložení a nastavení jedince. Při intoxikaci se objevuje sucho v ústech, mírný pocit hladu, chladu, deformace ve vnímání prostoru a času, kdy se i krátký okamžik velmi vleče, sluchové, zrakové a hmatové halucinace, euforie, která může přejít do

nezadržitelného smíchu. Přichází meditativní ponoření do vlastních pocitů, myšlenek, nálad a fantazií (Kalina, 2003).

Při bad trips se může objevit nevolnost, zvracení a úzkostné až depresivní stavy. Případ předávkování s následkem smrti dosud nebyl popsán. Konopné drogy podle odborníků nezpůsobují ani somatickou závislost, psychická závislost je pozorována u 8 až 10 % dlouhodobých uživatelů.

Marihuana je považována za tzv. „gateway drug“ - vstupní drogu. Z výzkumu Humboldt State University vyplývá, že až 80 % uživatelů poprvé zkusí ilegální drogu pod vlivem alkoholu nebo tabákového výrobku. Posloupnost užívání návykových látek dle výzkumu je tedy alkohol - nikotin - marihuana - další ilegální drogy (Shukla, 2013). Kalina pak uvádí, že užívání marihuany je vstupní branou do světa ilegálních drog (Kalina, 2003).

U velmi častého, nadměrného a dlouhodobého užívání Cannabis vznikají poruchy kognitivních funkcí jako je zhoršení krátkodobé paměti a schopnosti koncentrace. Výjimkou nejsou ani flashbacky, deprese, úzkosti a rozvoj paranoidních stavů při špatném naladění uživatele (Kalina, 2003).

1.2.2 Stimulancia

Mezi stimulancia řadíme látky ilegální jako je kokain, pervitin, crack, efedrin, extáze, ale patří sem i látky zákonem povolené, a to například kofein (Fischer, 2014). Povzbuzují psychickou i tělesnou aktivitu, snižují únavu a chuť k jídlu. Vyvolávají však velmi rychle psychickou závislost a další negativní dopady na psychickou a fyzickou stránku uživatele (Marádová, 2006). Zde se budeme věnovat pouze nejčastěji ve výzkumu užívaným ilegálním stimulanciím.

Kokain

Žvýkání listů koky (*Erythroxylum coca*) pro své psychotropní účinky bylo známo již před pěti tisíci lety. Jednalo se však výhradně o výsadu peruánské královské rodiny a kněžstva, kteří považovali listy za dar slunečního boha. Žvýkání koky se později rozšířilo i do nižších společenských vrstev v horských oblastech Ekvádoru, Peru a Bolívie. Do Evropy se koka dostala z jižní Ameriky společně se španělskými dobyvateli, kteří využívali účinků

drogy pro zvýšení výkonnosti dělníků při dobývání zlatých dolů kolonizované oblasti. V roce 1860 německý chemik Albert Niemann poprvé izoloval z listů rostliny čistý kokain a o dva roky později Wilhelm Lossen objevil chemický vzorec a látka se začala vyrábět (Rufer, 1998).

Tradičním způsobem užití je žvýkání listů koky, častější je však šňupání, výjimečná pak injekční aplikace. Crack, volnou bází kokainu, lze po zahřátí kouřit (Kalina, 2003). Podle praskavého dýmu, který konzument vdechuje, dostala látka své jméno (Rufer, 1998).

Účinky trvají poměrně krátce a obvykle už po půl hodině ustupují. Po požití se dostavuje zvýšení krevního tlaku, zrychlení pulsu, pocení, bledost, nevolnost a rozšíření zornic. Po prvním užití mohou být pocity až nepříjemné. Uživatel může pociťovat třes rukou či srdeční slabost. Až při opakovaném užívání se dostavuje euforie, absence zábran, touha po pohybu a zvýšeném výkonu, zvýšené libido, snivost, euforie a příjemné halucinace (Kalina, 2003).

Při dlouhodobém užívání vede často k nápadně viditelné hubenosti a psychické závislosti, která je považována vůbec za nejsilnější ze všech drogových závislostí. Kokain je velkou zátěží pro kardiovaskulární systém a s užíváním stoupá riziko mozkových a srdečních příhod. Šňupáním dochází k nevratnému poškození nosní sliznice, k jejím nekrózám a ztrátě čichu. Běžné jsou toxické psychózy - halucinace a stihomamy, které mohou vést až k suicidii. Při akutní otravě stoupá tělesná teplota, slábnou krevní oběh, otrávený umírá v křečích na ochrnutí dýchacího systému (Kalina, 2003).

Pervitin

Metamfetamin patří do skupiny budivých aminů. Mezi uživateli je též označován jako perník, piko, párnó, peří či péčko. První syntéza proběhla v roce 1887, ale jeho působení bylo důkladněji prozkoumáno až v první polovině 20. století (Kalina, 2003). Díky zvýšenému uvolňování adrenalinu a rozšiřování průdušek při požití se předepisoval pod názvem Benzedrin proti astmatu. Začátkem 2. světové války byl používán při léčbě alkoholiků a barbiturátové závislosti. Tehdy byla prvně popsána metamfetaminová závislost (Rufer, 1998). Během 2. světové války budivé účinky zneužívaly válečné letecké

jednotky. V poválečných letech byly amfetaminy předepisovány ve Spojených státech amerických jako anorektika určená k hubnutí (Rufer, 1998).

Mikrokrytalický bílý prášek hořké chuti bez zápachu se aplikuje v ČR nejčastěji nitrožilně, dále pak šňupáním a ústy. U intravenózního podání je nástup účinku okamžitý, u sniffingu 5 až 10 minut, při užití per os se stav dostaví do 1 hodiny (Kalina, 2003).

Pervitin působí v interneurálních synapsích, kde zvyšuje koncentraci noradrenalinu, dopaminu a serotoninu. Vede k euforii, uvolňuje zásoby energie v těle a zvyšuje výkonnost, snižuje únavu a chuť k jídlu, způsobuje motorický neklid. Zvyšuje krevní tep, tlak i dechovou frekvenci, rozšiřuje zornice. Urychluje myšlenkový proud, avšak na úkor kvality, zlepšuje pozornost a soustředěnost. Odstraňuje zábrany, zvyšuje pocit sebejistoty a zlepšuje schopnost empatie (Kalina, 2003).

Po odeznění účinků dochází k deficitu neuromediátorů v synapsích. Dostavují se deprese s hlubokými pocity vyčerpání, strach a úzkosti, tzv. dojezd. V akutní intoxikaci uživatel může pociťovat bolesti hlavy, neklid, zvýšenou tělesnou teplotu, křeče a delirium. V případě předávkování může být citelná bolest na hrudi až upadnutí do bezvědomí. Při opakovaném užívání dochází k chronické intoxikaci. Objevují se organické mozkové psychosyndromy doprovázené demencí, neklid, úzkosti, podrážděnost, panikaření, poruchy spánku, nevolnosti, sucho v ústech, třes, bolest u srdce, zvýšení okosticových a šlachových reflexů a hemoragie v játrech, slezině a plicích. Dostavuje se celková sešlost z podvýživy. Z psychických komplikací jsou zaznamenány halucinace, deprese, sebevražedné sklony, strach, neklid, podezřívavost, vztahovačnost, chorobná žárlivost, stavy zmatenosti, neschopnost koncentrace a poruchy paměti. Může se objevit i paranoidně-halucinatorní syndrom, tzv. stíha. Při kombinování pervitinu s jinými drogami či léky stoupá riziko nežádoucích účinků. Život ohrožující je kombinování metamfetaminu s antidepresivy (Kalina, 2003).

MDMA

MDMA neboli extáze byla syntetizována už v roce 1912 firmou Merck jako lék na hubnutí, avšak nikdy nebyla komerčně vyráběna pro tyto účely (Kalina, 2003). Vůbec prvním propagátorem taneční drogy extáze se stal v 60. letech Angličan Nicholas Saunders, autor bestselleru „E for Extasy“. Alexander Schulgin pak drogu, známou již

od roku 1912, dokázal znovu vyrobit a testoval ji na svém vlastním těle (Rufer, 1998). S látkou se pak dále experimentovalo v psychoterapeutické sféře, kde byla ceněna za prohloubení schopnosti introspekce a zlepšení komunikace s lidmi s vzájemně úzkým citovým vztahem. Využívala se zejména při terapii s pacienty s posttraumatickou stresovou poruchou (Kalina, 2003). Za „proroka“ extáze se považuje i americký psycholog Bruce Eisner, jenž vydal knihu „Extasy: The MDMA Story“ (Rufer, 1998).

„Comeback“ MDMA nastal v 70. letech 20. století v USA, kde se droga začala objevovat na tanečních „parties“. Odtud se postupně šířila do Velké Británie a dále do ostatních států Evropy. Dnes patří extáze mezi nejužívanější ilegální drogu v klubech, festivalech a na hudebních koncertech (Kalina, 2003).

Celý chemický název MDMA je 3,4metylendioxy-N-metylmefetamin a je to látka odvozena od amfetaminu. Na černém trhu je k dostání ve dvou formách. V čisté formě to je bílý, silně hořký a krystalický prášek nebo krystal. Dále je dostupná ve formě tablet, na kterých jsou vyryty různé obrazce a z druhé strany bývá zlomová rýha. Tablety se polykají, méně často se rozdrcené „šňupou“ či rozpouští v nápoji. Čistá MDMA se rozpouští v pití anebo „šňupe“ (Kalina, 2003).

Extáze vedle svého stimulačního účinku obvykle vyvolává pocity štěstí a blaha, ale kromě příjemných pocitů může uživatel pociťovat i drobné halucinace. Řadíme ji tedy mezi stimulancia a psychedelika. Uživatel necítí únavu a je schopný celý večer tančit. Při nástupu uživatel pociťuje mírný neklid, zmatenost a rozostřené vidění. Tyto pocity rychle mizí a nastupuje kýžený klid, pohoda, vymizení stresu, empatie, komunikativnost, pocity lásky a potřeba se jeden druhého dotýkat (Kalina, 2003; Rufert, 1998).

Jako rizikové je vnímáno potlačení pocitu únavy a vyčerpání. Při přehlušení tělesných signálů to může mít za následek tělesné poškození. Za rizikovou je vnímána i konzumace většího množství tablet. Může dojít k přehřátí organismu při nedostatečném doplňování tekutin. Hypertermie má za následek uvolnění myoglobinu z poškozeného kosterního svalstva, poškození ledvin, srážení krve v cévách, které vede k vyčerpání protisrážlivých faktorů a následné vykrvácení a k celkovému metabolickému rozvratu. Další riziko v užívání tablet tkví v jejich chemické čistotě. Narozdíl od čistého MDMA krystalického prášku je do tablet přidávána spousta příměsí pro zmenšení finančních nákladů výroby.

Mezi ně patří např. kofein, efedrin, ketamin, ale i potenciálně nebezpečný parametoxamfetamin (PHA). Kombinováním extáze s jinými nelegálními drogami či léky mnohonásobně zvyšuje riziko komplikací jako je např. maligní hypertermie u serotoninového syndromu (Kalina, 2003).

1.2.3 Halucinogenní drogy

Nejvíce vědecky zkoumanou skupinou drog jsou dříve označována psychedelika či fantastika (Kalina, 2003). Středem zájmu jsou pro své neobvyklé působení na uživatele, se kterým je spojena jistá tajemnost až mystičnost. Patří sem látky syntetické i přírodní vyvolávající halucinace rozličných typů (Marádová, 2006).

LSD

Mezi náhodně synteticky vytvořené látky patří i halucinogen diethylamid kyseliny lysergové. Při výzkumu kyseliny lysergové a jejích derivátů pro farmaceutickou společnost Sandoz v souvislosti s léčbou migrény a stahů dělohy Albert Hofmann objevil její 25. sloučeninu, LSD-25. Za „proroka osvobození“ a také za „papeže LSD“ se považuje harvardský univerzitní profesor psychologie Timothy Leary, který se zasloužil o rozšíření a popularizaci diethylamidu kyseliny lysergové do společnosti v 60. letech 20. století (Rufer, 1998).

Na černém trhu se prodává ve formě tmavě modrých či zelených krystalů nebo častěji ve formě tzv. tripů, pestrobarevných papírových čtverečků napuštěných diethylamidem. Obě varianty se užívají perorálně, a to rozpuštěním pod jazykem (Kalina, 2003). Setkala jsem se však i s uživatelem, který si „trip“ vložil pod oční víčko.

Nástup i účinky sloučeniny jsou velmi závislé na množství, čistotě a individuální citlivosti a rozpoložení uživatele. Ze začátku jsou patrné pocity chvění, mírných závratí a nevolnosti, které ale zanedlouho odezní. Nastupují kýžené účinky. U nižších dávek jsou charakteristické pseudohalucinace, iluze, sklon k ornamentalizaci, zvýšená citlivost k vnímání barev a prostorového vnímání, častá je i přítomnost kaleidoskopických obrazců. Uživatel pocítuje euforii a dobrou náladu. Někdy se však mohou projevit úzkosti a deprese, záleží ovšem na psychickém rozpoložení uživatele. U vyšších dávek mohou

přijít intenzivní halucinace bez možnosti ovlivnění vůlí, paranoia, poruchy paměti, úsudku a pozornosti. S požitím LSD jsou spojeny pozoruhodné, ale zároveň i rizikové jevy. Depersonalizace neboli odosobnění je vnímáno jako pocit ztráty citlivosti v části či celém těle, např. pocit ztráty končetiny, ztráta pocitu empatie, lásky, nenávisti atd. Derealizace navozuje pocit odcizení vlastního těla, uživatel vnímá sám sebe nezúčastněně jako divák. Průběh intoxikace je však stěží předvídatelný. Záleží na koncentraci látky, celkovém nastavení jedince, tzn. na únavě, citlivosti, náladě, místu, kde je droga podána a také s kým a proč uživatel „tripuje“. Obecně patří diethylamid kyseliny lysergové mezi nejméně předvídatelné drogy (Kalina, 2003).

LSD nevyvolává závislost jako jiné drogy, ale u náruživých uživatelů se vyskytuje syndrom odnětí drogy. Dosud nebyl popsán žádný případ předávkování, ale u požití vysoké dávky může dojít k nevratnému poškození jater nebo ledvin. U uživatelů s vrozeným srdečním onemocněním může dojít ke komplikacím stavu v důsledku výkyvů krevního tlaku a zrychlené činnosti srdce. Rizikový může být i tzv. bad trip, který je způsoben nežádoucími příměsími v látce nebo špatným naladěním uživatele. Může dojít k rozvoji paranoidních stavů, depresí, zmatenosti, úzkostí a napětí, které mohou vyústit až v agresi, panických stavů a sebepoškození. LSD může způsobovat genetické mutace v období prvních třech měsíců těhotenství. Uživatelé s výraznými psychickými komplikacemi jsou indikováni pro psychiatrickou léčbu (Kalina, 2003).

Psilocybin

Tato historicky velmi stará droga obsažena v houbách rodu Lysohlávek se běžně vyskytuje na území České republiky. Řadí se mezi psychicky velmi aktivní látku halucinogenního charakteru. Na černém trhu se objevují sušené klobouky, ze kterých se vaří odvar. Podává se perorálně, pro zlepšení chuti se sladí medem. Cena i dostupnost je velmi kolísavá vzhledem k sezónnímu výskytu.

Nástup halucinogenních účinků je u lysohlávek silnější a tělesné příznaky jsou výraznější než u chemicky vyrobeného diethylamidu kyseliny lysergové. Psilocybin stejně jako LSD nevyvolává závislost. Určení optimálního množství je ale komplikovanější než u klasických tripů vzhledem k těžko odhadnutelnému množství látky v houbě (Kalina, 2003).

Ostatní halucinogeny přírodního charakteru

Patří sem kromě psilocybinu z lysohlávek také halucinogeny rostlinného či živočišného původu jako je daturamin z durmanu, meskalin z kaktusu *Echinocactus Williamsii*, mykoatropin z muchomůrky červené a bufotenin, tzv. ropuší jed. Látky nevyvolávají abstinenční příznaky, ale jejich problematické dávkování díky různé koncentraci získaného jedu z organismu může lehce způsobit toxicitu až smrtelnou otravu (Machová, 2015).

1.2.4 Opioidy a opiáty

Ilegální drogy z těchto dvou skupin patří k nejrozšířenějším na světě (Marádová, 2006). Zneužívané látky jsou přímo extrahovány z máku setého anebo se jedná o jeho deriváty (Fischer, 2014). Působí na opioidní receptory v těle, které se v něm vyskytují díky endogenním opioidům např. endorfíny a enkefaliny. Ty si tělo vyrábí zcela samo, váží se na opioidní receptory a pak reagují především na bolest. Těchto receptorů máme celou řadu a každý z nich je odpovědný za jinou reakci (Kalina, 2003).

Opioidy a opiáty dále dělíme dle síly vazby k receptoru a síly aktivace receptoru na agonisty, antagonisty a částečné agonisty-antagonisty. Opioidní agonisté mají silnou afinitu i vnitřní aktivitu např. morfin, antagonisté mají silnou afinitu a minimální vnitřní aktivitu, blokují receptor před jiným opioidem a používají se jako léky při předávkování např. naloxon (Kalina, 2003). Částeční agonisté-antagonisté se váží na receptory a některé blokují, jiné aktivují např. buprenorfin (Nechanská, 2012).

Dle Výroční zprávy Mravčíka z roku 2017 z počtu 47 800 závislých na ilegálních drogách jich právě 3 900 užívá heroin a 6 900 buprenorfin. Největší počet uživatelů žije v Praze a Ústeckém kraji.. Do Prahy jsou pravděpodobně zahrnuti uživatelé i z jiných krajů, kteří se do hlavního města stěhují za drogovým trhem a adiktologickými službami (Mravčík, 2018).

Heroin

Počátky syntézy heroinu sahají do 70. let 19. století, jeho prodej ale začal až o 30 let později německou farmaceutickou firmou Bayer. Byl prodáván pod jménem heroisch (v překladu silný) jako lék na závislost na morfinu. O jeho rizikovosti, co se vzniku závislosti

týče, se přišlo až po delší době. Řadíme ho mezi polosyntetické deriváty morfinu. Narozdíl od morfinu je však lépe rozpustný v tucích, což způsobuje silnější nástup účinku. Vyrábí se přímo z morfinu nebo opia a v České republice od roku 1994 patří společně s pervitinem k nejčastěji užívané nelegální látce mezi drogově závislými (Kalina, 2003).

Způsoby aplikace heroinu jsou opět různé, od šňupání, kouření až po inhalování. Mezi nejčastější avšak nejrizikovější patří nitrožilní aplikace, která má nejrychlejší nástup účinku. Záleží však také na druhu heroinu. Hnědý má zásaditou reakci, špatně se rozpouští bez přidání kyseliny a není tak vhodný pro injekční aplikaci. Bílý heroin se podává nejčastěji právě injekčně anebo se šnupe (Kalina, 2003).

Opioidy se ve zdravotnictví používají jako analgetika nebo antitusika. Mechanismus účinku spočívá ve vazbě látky na opioidní receptory vyskytující se v centrálním nervovém systému. Podle subtypu receptoru se liší i účinky mezi které patří utlumení, zklidnění až ospalost, pocit euforie, potlačení emocionální a psychické složky bolesti. Může dojít k útlumu dýchacího centra až k zástavě dechu, stažení zornice, snížení tělesné teploty, poklesu krevního tlaku a snížení srdeční frekvence. Trávicí trakt je také v útlumu pohyblivosti a dochází k zácpě. U urogenitálního systému je snižena produkce moči a u žen dochází k poklesu pohyblivosti řasinkového epitelu vejcovodů, což může vést ke sterilitě (Kalina, 2003).

Na opiáty a opioidy vzniká velmi rychle somatická závislost, která se rozvíjí již po několika týdnech užívání. Pro psychickou složku závislosti je typické neovladatelné dychtění po droze a ztráta kontroly nad užíváním. Ze somatické je to zvýšení tolerance a potřeba vyšších a vyšších dávek. Závislý je unavený, podrážděný, bez vůle až líný, ztrácí libido a potenci, je depresivní. Při usínání se vyskytují děsivé pseudohalucinace, které také mohou vést k nespavosti, nezdravá životospráva vede k celkovému vyčerpání, kachexie a oslabení imunitního systému, které je zapříčiněno i nesterilní aplikací. Léčba závislého je často velmi komplikovaná a používá se při ní substituční léčby, tzn. převedení závislého na jiný opiát, nejčastěji metadon či buprenorfin, u kterého se pak postupně snižují dávky (Kalina, 2003).

Braun

Jedná se o specifickou českou drogu řazenou do polosyntetických opioidů vyráběnou z léčiv obsahujících kodein. V druhé polovině 90. let byl zcela vytlačen heroinem. Dnes se používá jako náhražka při nedostatku heroinu na drogovém trhu. Jak již z názvu napovídá, jde o hnědou kapalinu, která se aplikuje výhradně intravenózně. Může se vyskytovat i v pevném skupenství jako hnědý prášek (Substituční léčba, nedatováno).

Má obdobné účinky a dopady jako výše zmíněný heroin, ale potenciál vzniku závislosti je o něco nižší (Kalina, 2003).

Metadon

Metadon řadíme mezi silné opioidy, které se v České republice využívají v substituční léčbě závislosti na opioidních drogách ve specializovaných centrech (Nechanská, 2012). Chemicky ho řadíme mezi syntetické opioidy neodvozené od morfinu. Účinek je stejný jako u ostatních opiátů a opioidů, ale liší se poločas eliminace, který je výrazně delší. Při substituční léčbě ho stačí podávat jen jednou denně (Kalina, 2003). Podání je v ČR nejčastěji perorální v podobě roztoku (Substituční léčba, nedatováno). Za hranicemi se používá také intravenózní forma podání (Kalina, 2003).

V zahraničí se používá i jako analgetikum. Jeho únik na černý trh byl zaznamenán pouze na severu naší republiky, kam se dostává z Německa (Nechanská, 2012).

Subutex

Subutex neboli buprenorfin se stejně jako metadon řadí mezi silné opioidy s využitím hlavně v substituční léčbě opioidní závislosti pod názvy např. Subutex®, Suboxone® a Ravata®. Používá se také k detoxifikaci pacientů závislých na opioidech, ale i k tlumení bolesti pod názvem Trasntec®. Podává se ve formě tablet, což zjednodušuje rozvrh odvykání a jeho delší působení umožňuje alternativní denní dávkování. Je zároveň stejně účinný při odvykací léčbě jako metadon a riziko předávkování je navíc díky smíšenému působení (agonista/antagonista) menší (Nechanská, 2012).

1.2.5 Těkavé látky

Mezi těkavé látky též označované jako inhalační drogy patří některá rozpouštědla, ředidla, lepidla a plynné látky. Jejich chemické složení a účinek je odlišný, ale společnými znaky po užití jsou projevy euforie, útlum a zrakové či sluchové halucinace.

K největšímu rozpuku inhalačních drog došlo v 80. letech 20. století v Anglii, kdy v roce 1990 bylo zaznamenáno 149 úmrtí. Zneužívanou látkou byl butanový plyn obsažen v zapalovačích a hasících přístrojích. V České republice byly těkavé látky zneužívány již před 2. světovou válkou, a to konkrétně éter. V 60. letech 20. století docházelo k hromadnému zneužívání čistícího prostředku Čikuli, obsahujícího trichlorethylen, především u žáků základních a středních škol. Ten v dnešní době nahradil toluen (Kalina, 2003).

Aktuální situace v České republice k roku 2017 je z celkových 38,3 % drogově závislých jen 0,7 % uživatelů těkavých látek (Mravčík, 2018). Inhalační drogy se však staly součástí iniciačních drog a dle trendu uživatelé relativně brzy končí s užíváním těkavých látek a často přecházejí na jiné návykové látky. Co je alarmující, tak je věk uživatelů, který často nepřekročí věkovou hranici trestní odpovědnosti. Typicky se těkavé látky společně s alkoholem a tabákovými výrobky zkouší na druhém stupni základních škol (Kalina, 2003). Přestože je užívání těkavých látek velmi nebezpečné a návykové, možná rizika a prevence bývá často velmi podceňována (Marádová, 2006).

Toluen

Toluen neboli methylbenzen je nejrozšířenější inhalační drogou v České republice. Z chemického hlediska jde o aromatický uhlovodík, který se získává z ropy, lehkého oleje či kokosových plynů. Bezbarvá kapalina je také výchozí surovinou pro výrobu trinitrotoluenu. Používá se jako rozpouštědlo a ředidlo laků (Kalina, 2003).

Toluen je nejčastěji inhalován přímo z lahve nebo jsou výpary vdechovány z napuštěné textilie, tzv. sniffing. Ke zvýšení účinku se přetahuje přes hlavu igelitový pytlík, což přináší zvýšené riziko úmrtí (Marádová, 2006).

Účinky se dostavují během několika minut a jsou krátkodobé. Patří sem pocit euforie, poruchy vnímání doprovázené halucinacemi, útlum, poruchy vědomí a spánek.

Při dlouhodobém užívání dochází k celkovému otupění, poruchám emotivity a chování, agresivitě, ztrátě zájmů i výkonnosti a k degradaci osobnosti (Kalina, 2003).

Největším problémem je dávkování, které je téměř neregulovatelné. Kvalitativní poruchy vědomí přecházejí ke kvantitativním poruchám a až k bezvědomí či delšímu komatu. Může dojít k srdeční zástavě, zástavě dechu nebo udušení zvratky. Toluén vyvolává silnou psychickou závislost, takže ho uživatelé inhalují téměř denně. Kromě toxického selhání jater, ledvin a poškození dýchacích tkání dochází i k nevratnému poškození mozkových struktur. Somatická závislost není zaznamenána, uživatel se však vrací k droze kvůli tzv. bažení (craving) anebo z rituálních důvodů v uzavřených komunitách (Kalina, 2003).

U závislých pacientů jsou vyhlídky na dosažení úplné abstinence daleko menší, protože uživatel není schopen vnímat své okolí a docházet pravidelně do zdravotnického zařízení (Kalina, 2003). K úmrtí může dojít již při prvním experimentálním užití, kdy uživatel upadne do bezvědomí, přestane dýchat a případní spoluživatelé mu neposkytnou první pomoc (Marádová, 2006).

Trichlorethylen

Trichlorethylen patří mezi jedovaté kapaliny a slouží jako všestranné rozpouštědlo používající se na průmyslových pracovištích, kde bývá také nejčastěji zneužíván. Dříve ho obsahoval čisticí prostředek Čikuli, který byl inhalován především žáky na základních školách. Hromadné užívání ve školách vyvolala varovná reportáž v pořadu „Veřejná bezpečnost žádá, radí, informuje“. Vlna však po několika letech opadla a v současné době nejsou známy téměř žádné případy (Kalina, 2003).

Rajský plyn

Rajský plyn neboli oxid dusný se používá ke krátkodobé narkóze. Po smíšení s kyslíkem krátce vyvolává opojný a bezbolestný stav. Jeho zneužívání se opět vyskytuje (Kalina, 2003), a to jak mohu z vlastní zkušenosti potvrdit, tak především na hudebních festivalech v zahraničí. Inhaluje se z napuštěných balonků anebo z lahviček pro výrobu šlehačky. Účinek je pouze krátkodobý. Riziko užívání je v popálení dýchacích cest mrazem při rychlém odpařování oxidu dusného během vdechování (Kalina, 2003).

Poppers

Mezi ilegální čichací drogy je řazen i Poppers. Jedná se o různé alkyl nitrity např. isobutyl nitrit, butyl nitrit či amylnitrit, které jsou součástí osvěžovačů vzduchu a speciálních čistících prostředků např. na kůži. Amylnitrity jsou součástí léčiv pro kardiaky a bývají součástí čichacích afrodiziak prodávaných v sexshopech (Sananim, nedatováno).

Poppers se užívá nasátím výparů nosem přímo z lahvičky. Účinky se dostavují v rámci sekund trvají obvykle jen pár minut. Uživatel se cítí v euforii, může pociťovat sexuální touhu, malátnost a případně bolest hlavy. Způsobuje také uvolnění bohatě prokrveného hladkého svalstva (např. konečník), a proto ho používají homosexuálové pro usnadnění sexuálního styku (Sananim, nedatováno).

Nitrity snižují imunitu uživatele ještě několik dní po užití. Způsobují prudké snížení krevního tlaku a zvýšení tepové frekvence. Proto je obzvláště nebezpečné je kombinovat se stimulancii. Dlouhodobé užívání poškozuje nos a plíce, potřísnění pokožky vyvolává podráždění a vyrážku, při pozření je látka jedovatá a také velmi hořlavá (Sananim, nedatováno).

Mezi další inhalované látky patří také aceton, éter, benzín a další (Kalina, 2003).

1.2.6 Zneužívaná léčiva

Mezi ilegálně zneužívané látky patří i některá léčiva. Nejčastěji se jedná o analgetika, sedativa, psychofarmaka, hypnotika a trankvilizéry (Kalina, 2003).

Analgetika

Analgetika jsou léčiva, která tlumí vnímání bolesti. Bolest jako taková může signalizovat symptom nemoci a varuje tak organismus před poškozením. V některých případech však nemocného vysiluje, zhoršuje onemocnění a může způsobit až šokový stav. V těchto případech se používají právě analgetika, aby bolest utišila. Dělíme je do dvou základních skupin, a to na analgetika opioidní a nesteroidní (Kalina, 2003).

Opioidní analgetika působí přímo v centrální nervové soustavě a působí jako tělu látky vlastní snižující bolest, a to opiopeptiny. Používají se k utlumení střední až silné bolesti. Patří sem například léčiva Tramal, Dolsin, Fortral, Dipidolor a Morphin. V zásadě je jejich účinek totožný s opiáty a opioidy, a proto jsou také často jejich uživateli vyhledávány (Kalina, 2003).

Nesteroidní analgetika působí přímo v místě bolesti, kde blokují látky, které dráždí nervová zakončení a vyvolávají tak bolest. Tiší slabší až střední bolest a používají se při revmatických onemocněních. Jsou nebezpečná především při nadužívání, kdy mohou poškodit gastrointestinální trakt. Zánět žaludeční sliznice vzniká při nadužívání léčiv Brufen, Ibuprofen, Apo-Ibuprofen a Ibalgin. Paralen a Panadol při nadužívání způsobují toxické poškození jater. Při kombinaci s alkoholem je riziko zvýšeno o 50 - 70 %. Stejná rizika vznikají i u překračování denní doporučené dávky u salicylátů, kam patří Aspirin a Acylpyrin. Při požití většího množství léčiv u malých dětí může být často otrava letální (Kalina, 2003).

Psychofarmaka

Psychofarmaka jsou spíše opomíjenou kategorií látek tlumících bolest, ale používají se zejména při nádorových onemocněních, kde umožní snížit dávku opioidních analgetik. Patří sem antidepressiva na bázi amytriptylinu, dosulepinu, citalopramu a fluoxetinu (Kalina, 2003).

Sedativa a hypnotika

Za sedativa se všeobecně považují látky se zklidňujícími účinky. Řadí se sem barbituráty, bromidy a některé rostlinné drogy. Příležitostně se barbituráty používají jako antiepileptika a působí přímo na chloridové kanály. Do sedativ řadíme i léky na spaní - tzv. hypnotika, které ovlivňují bdělost a navozují spánek. Dále je dělíme do generací na hypnotika I. II. a III. generace. Do I. generace hypnotik spadá Phenaemal, zástupci II. generace jsou Rohypnol, Nitrazepam a Dormicum a zástupci III. generace jsou Hypnogen, Stilnox a Zopiclon (Kalina, 2003).

Další dělení je na benzodiazepinová a nebenzodiazepinová. Do benzodiazepinových patří Nitrazepam a Rohypnol, který se stal v České republice nejzneužívanější lékovou drogou (Kalina, 2003). V roce 2016 byl počet závislých na sedativech a hypnotikách odhadnut na

885 000 osob, z toho nejvíce byly zneužívány léky na bázi alprozolamu (např. Neuro), kterých činilo cca 270 000 a cca 190 000 zneužívalo medikamenty na bázi zolpidemu (např. Stilnox) (Mravčík, 2018). Rohypnol je užíván samostatně nebo jako doplňková droga k heroinu. Uživatelé pervitinu ho využívají ke zmírnění „dojezdů“ a předtím, než jdou páchat drobnou trestnou činnost, aby získali finanční obnos za účelem opatření si nelegální drogy (Kalina, 2003).

Hypnotika nebenzodiazepinová měla být novými léky na trhu, na kterých nevzniká závislost. Účinek je sice uspokojující, ale pacienti preferují hypnotika benzodiazepinová (Kalina, 2003).

Trankvilizéry

Trankvilizéry neboli anxiolytika tlumí až odstraňují úzkosti (anxiety), psychické tenze a strachy. Jsou indikovány i v případech poruch spánku v souvislosti s úzkostmi, při odvykacím syndromu při závislosti na alkoholu a barbiturátech, epileptických záchvatech a nežádoucích účincích způsobených neuroleptiky. Patří mezi nejčastěji předepisované léky a zároveň i mezi nejčastěji zneužívané (Kalina, 2003).

Dělí se na benzodiazepinová a nebenzodiazepinová. První z nich působí agonisticky na GABA receptory. Ovlivňují nepříznivě paměťové receptory a při delším užívání na ně vzniká závislost. Do skupiny benzodiazepinových anxiolytik se řadí léky Neuro, Xanax, Radepur, Elenium, Defobin, Diazepan, Seduxen, Apaurin a Lexaurin. Do skupiny nebenzodiazepinových anxiolytik patří dříve předepisovaný Meproamat se sedativním a myorelaxačním účinkem (Kalina, 2003).

Závislost na trankvilizérech vzniká relativně rychle. Hlavním důvodem je útlum centrální nervové soustavy, ospalost, nájem o okolí, únik od reality, úzkosti či strachu. Na léčiva vzniká i závislost somatická, která se projeví při deficitu léku neklidem, nespavostí, mrzutostí a zvýšenou agresivitou (Kalina, 2003).

K závislosti mohou vést i další léčiva, a to především ta, která ovlivňují centrální nervovou soustavu jako jsou např. deriváty amfetaminu a některá anorektika. Jiná léčiva mohou být také základní surovinou pro výrobu ilegálních drog (Kalina, 2003).

Léková závislost je stejně závažná jako jakákoliv jiná, ale je obecně dost podceňována ve srovnání s jinými závislostmi. Léčí se stejně jako závislosti jiné, ale velkým problémem je, že lékové závislosti probíhají dlouhou dobu skrytě a adikce bývá pak velmi silná a těžko léčitelná (Marádová, 2006).

Zneužívání léčiv, omamných psychotropních látek a dalších drog je pro zdraví člověka nebezpečné a může být i smrtelné. Proto nalezneme v legislativě České republiky zákony a nařízení, které toto protiprávní chování zakazují a sankciují.

1.3 Legislativa a nelegální drogy

V českém právním řádu je označení droga nahrazeno termínem návyková látka, který zahrnuje jak omamné a psychotropní látky tak i alkohol. Nakládání s návykovými látkami je v České republice vždy protiprávní a posuzuje se dle okolností jako přestupek nebo trestný čin. Za to samotné užívání drogy zákon nezmiňuje a tudíž není paradoxně trestné. Logicky však každému užití drogy musí předcházet protiprávní jednání. Držení a nakládání s drogami je v ohledu na množství kvalifikováno jako přestupek nebo trestný čin.

Příklady zákonů upravující nakládání s drogami jsou:

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, novelizován Zákonem č. 114/2020 Sb.
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, v platném a účinném znění
- Nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby obsahují omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku, v platném a účinném znění

(aktuální ke dni 21. 7. 2020)

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách v příloze č. 1 - 7 stanovuje, které látky jsou považovány za látky omamné a psychotropní. V příloze č. 9 stanovuje prekurzory těchto látek.

Dle ustanovení § 30 odst. 1 písm. j) zákona o přestupcích se přestupku dopustí ten, kdo „neoprávněně přechovává v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku“. Limity pro držení návykových látek stanovené vládními nařízeními na hraně přestupku jsou 1,5 g heroinu, 1g kokainu, 2 g pervitinu a 15 g marihuany.

Trestného činu vzhledem k drogové tématice se dopouští ten, kdo nakládá s nadlimitním množstvím návykových látek, neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo pro jiného přechová či jinému jinak opatří omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekurzor či jed. Takový trestný čin je sankcionován odnětím svobody na jeden až pět let nebo peněžitým trestem.

Při zkoumání nejen drogových trestných činů a přestupků hraje svou podstatnou roli přičetnost. Návykové látky způsobují u uživatelů duševní poruchy a poruchy vědomí, které mohou být důvodem zbavení přičetnosti a úpravě sankcí a trestní odpovědnosti (Mahdalíčková, 2014).

1.4 Prevence

Prevence v nejširším slova smyslu tvoří posilování kladných podmínek a vlivů společenského systému. Jedná se o systém opatření, která snižují či dokonce vylučují nebezpečí výskytu životních situací a jevů negativně působících na člověka. Prevence pojímá komplex nesespecifických a specifických opatření orientovaných na ochranu člověka, snížení rizika zdravotních problémů a upevnění zdraví. Jedná se o nepřetržitý proces zaměřený na pozitivní ovlivnění zdraví prostřednictvím utváření životního stylu v rámci kterého člověk naplňuje své fyzické, psychické a sociální potřeby (Liba, 2016).

S návrhem rámcové klasifikace prevence na obecnou (všeobecnou), selektivní a indikovanou přišel ústav pro lékařství americké akademie věd. Tímto systémem se někdy nahrazuje tradiční kategorizace na primární, sekundární a terciární z důvodu konkrétnějšího popisu cílové populace, na kterou je prevence směřována (McGrath, 2007).

Primární prevence

Prevence primární neboli obecná je zaměřená všeobecně na celou populaci i na specifické podskupiny. Jedná se o prvotní předcházení rizikovým jevům. Patří sem školní

protidrogové programy, nabídky volnočasových aktivit, protidrogové či protikuřácké kampaně atd. Snaží se o vytvoření a upevnění vědomostí a návyků směřujících k podpoře zdraví a zdravého životního stylu. Jsou to všechny činnosti směřující k tomu, aby problém vůbec nenastal (Liba, 2016).

Sekundární prevence

Selektivní prevence se zaměřuje na ohrožené skupiny v podmínkách zvýšeného rizika. Jde o konkrétnější formu prevence, jejíž úlohou je zabránit užívání drog prostřednictvím včasné diagnostiky poruch sociálně-psychického vývinu jedince a poskytnutí potřebné pomoci (Liba, 2016).

Terciární prevence

Prevence indikovaná je zaměřena na jednotlivce, kteří projevují kritéria závislosti. Cílem je zabránění recidivě a zhoršení stavu závislých (Liba, 2016). Patří sem i sociální rehabilitace, doléčování a prevence rizik u neabstinujících uživatelů (Marádová, 2006).

Harm reduction

Přístup harm reduction, v doslovném překladu snižování poškození, vznikl z přístupu public health - ochrany veřejného zdraví, založené v kontextu s šířením viru HIV v populaci. Doménou harm reduction je ochrana zdraví a individuální potřeby uživatele drog. Do hnutí harm reduction se také zapojují samotní uživatelé ilegálních drog. Iniciaci programu najdeme v protidrogové politice, přímé intervenci ke klientovi ohledně bezpečnějšího užívání drog, ve výměně injekčních jehel společně se snahou zabránění přenosu infekčních onemocnění až po strategie vedoucí k abstinenci. Za základní principy harm reduction řadíme pragmatičnost, humanistické zaměření, zaměření na poškození, zaměření na bezprostřední cíle a zvažování nákladů a přínosů (Kalina, 2008).

Nízkoprahové programy

Tyto programy tvoří služby prvního kontaktu, kde se uživatel svěřil o svém užívání a dostává reflexi, návrhy a informace od pracovníka programu. Jsou velmi důležitou součástí systému péče o uživatele ilegálních drog. Pracovníci pomáhají široké skupině klientů, kteří mají o nabízené služby zájem. Jak je uvedeno v knize Základy klinické adiktologie, klient se může dostat přes nízkoprahové služby k substituční léčbě,

ambulantním a rezidenčním léčebným programům, lékařské pomoci a sociálním službám (Kalina, 2008).

Prevence ve školách

Školské protidrogové programy jsou v kompetenci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Základním kamenem protidrogové prevence ve školách a školských zařízeních je výchova dětí a mládeže ke zdravému životnímu stylu, rozvoj osobnosti a pozitivní sociální chování. Ústředním cílem je také zvyšování odolnosti dětí a mládeže proti drogám a dalším patologickým jevům. Klíčovým bodem ve školní prevenci je také vzdělávání pedagogů a zařazování protidrogových postojů a norem do osnov výuky a do vzdělávací instituce obecně, tzv. skryté kurikulum (Machová, 2015).

Školní metodik prevence

Činnost školního metodika prevence se zaměřuje na primární prevenci rizikového chování u žáků a studentů. Zabývá se patologickými jevy jako je šikana, agrese, násilí, kyberšikana, vandalismus, rasismus, antisemitismus, homofobie, záškoláctví, závislostní chování, spektrum poruch příjmu potravy, sexuální rizikové chování a další. Školním metodikem prevence se může stát jakýkoliv jmenovaný učitel školy, který má kvalifikaci pro výkon funkce školního metodika prevence dle vyhlášky č. 317/2005 Sb. Přestože však úkolů a povinností pro metodika přibývá, učitel s touto funkcí nemá sníženou vyučovací povinnost. Dříve byla tato funkce rozdělena mezi dvě osoby, a to mezi protidrogového preventistu a výchovného poradce školy (Knotová, 2014).

Komerční programy

Mezi komerční preventivní programy s celostátní působností patří „Fit in“, vrstevnické peer programy, „Kouření a já“ (Machová, 2015). Dále pak „Řekni drogám NE!“, „Jak se nestát závislákem“ a další (Výchova ke zdraví, 2009). „Fit in“ je pak programem akciové společnosti Sportpropag ve spolupráci s týmem expertů v čele s primářem MUDr. Karlem Nešporem, CSc. Program zajišťuje preventivní aktivity pro děti, mládež, rodiče a pedagogy, ale i odborné publikace (Nešpor, 1999).

2 Výzkumná část

Výzkumná část bakalářské práce je rozdělena na šest dílčích oddílů zaměřené na specifickou oblast života respondentů. V první části dotazovaní odpovídali na základní informace o jejich věku, bydlišti, místa narození a na případné změny životního stylu či stěhování. Druhá část se soustředí na informace ohledně školy a práce. Ve třetí a čtvrté části je analyzována školní prevence a rodinné vztahy. Pátá část se týká zájmů a trávení volného času a poslední a zároveň i nejobsáhlejší šestá část zahrnuje fakta ohledně ilegálních drog užívaných respondenty, první zkušenosti, místa a intenzity užívání atd.

Výzkum se zabývá různorodými oblastmi v životech respondentů z důvodu multifaktoriálního vzniku závislosti. Jak uvádí Kalina a kol., nelze potvrdit předpoklad jednoznačných a specifických oblastí, které zapříčiní vznik závislosti. Rizikové faktory mohou být v oblasti biogenetické, antropologické, psychologické, sociální i etnické. Některé typy rodinných vztahů a osobnostní rysy jedince mohou představovat příčinu (až tzv. živnou půdu) pro vznik závislosti anebo závislost vzniká jako důsledek nerovnováhy či toxicity těchto vztahů (Kalina, 2008).

V rozhovorech je extází míněna tableta nejrůznějších tvarů obsahující MDMA společně s příměsemi, slangově řečeno koule, kolco nebo éčko. MDMA je míněný čistý bílý prášek nebo krystaly 3,4-methylenedioxyamfetaminu (Machová, 2015).

2.1 Výzkumné cíle

Výzkum sestává z hlavního cíle, výzkumné otázky a tří dílčích cílů, které zde budou jen deklarovány. K podrobnějšímu řešení a analýze dojde v diskuzi práce viz níže.

Hlavní podcíle:

- **hlavní cíl:** Zjistit klíčové faktory vlivu na první užití ilegálních drog u vybraných respondentů
 - **výzkumná otázka:** Jaké klíčové faktory vedly u oslovených respondentů k užívání ilegálních látek?

- **dílčí cíle:**

1. Nalézt zásadní okolnosti vzniku závislosti

- **výzkumná otázka:** Jaké zásadní okolnosti vedly u vybraných respondentů ke vzniku závislosti?

2. Zmapovat vliv dosaženého vzdělání na užívání ilegálních látek

- **výzkumná otázka:** Jaký vliv mělo dosažené vzdělání u vybraných respondentů na užívání ilegálních látek?

3. Najít faktory, které vedly u vybraných respondentů k omezení či k úplnému ukončení užívání ilegálních drog

- **výzkumná otázka:** Které faktory vedly u vybraných respondentů k omezení či k úplnému ukončení užívání ilegálních drog?

2.2 Výzkumná metoda

Kvalitativní výzkumné šetření bylo realizováno v roce 2018 až 2020 formou rozhovorů, jejichž základní osnova je v příloze 1. Rozhovor byl koncipován do šesti základních okruhů týkajících se sociodemografických údajů, školy a zaměstnání, preventivních programů, rodiny, zájmů a nelegálních drog. Použity byly především otevřené otázky někdy obohacené o doplňující komentář.

Respondenti jsou osoby z okruhu mých přátel anebo přátelé přátel, o kterých jsem se náhodně dozvěděla, že osobně bojují nebo bojovali s problematikou ilegálních látek. Po dobu dvou let jsem se s nimi snažila být v užším kontaktu, abych pochopila podstatu jejich osobnosti, souvislosti a kontinuální proměny v jejich životech. Kazuistiky jsou tedy kvalitativního rázu, tvořeny postupně během našich osobních setkání nebo psané korespondence. Komentáře slouží pro doplnění a dotvoření celistvého obrazu o situaci

a životě respondenta. Informace v komentářích jsou získané mimo vyhrazený čas pro rozhovory přímo od respondentů anebo od jejich přátel a blízkých osob.

Rozhovory probíhaly převážně formou osobních setkání. Důraz byl kladen na neformální formu s cílem o navození co nejvíce pohodové atmosféry, protože ne každý respondent byl schopný a ochotný mluvit o tak soukromých a leckdy i bolestivých tématech jeho života. Dialogy byly nahrávány na mobilní telefon a následně přepsány nebo rovnou zapisovány do kostry rozhovoru nejčastěji na mobilním telefonu anebo pokud to daná situace nedovolila, byly odpovědi zapsány s menší časovou prodlevou. Ne s každým respondentem bylo možné udělat rozhovor v kuse a v závěru se tato metoda ani příliš neosvědčila. Odpovědi nebyly dostatečně obsáhlé a respondent většinu zásadních informací zatajil (viz respondent č. 3). Lepší tedy bylo dělat rozhovory po částech a nesoustředit se jen na dané téma na rozhovoru, ale i na běžné věci v životě tázaných.

Ne vždy se však bylo možné s respondentem setkat. Proto byly využity i distanční formy komunikace a to přes Skype, WhatsApp anebo Messenger. Kostra rozhovoru je k dispozici v příloze č. 1.

2.3 Výsledky a jejich interpretace

Výzkumu se účastnilo celkem 10 respondentů ve věku od 18ti až 32 let. Mezi tázanými byli 2 ženy a 8 mužů. Komunikace probíhala dvěma odlišnými způsoby, a to formou osobní a distanční. Forma byla přizpůsobena každému respondentovi zvlášť s cílem získat co nejvíce informací. Všechna osobní setkání probíhala např. v kavárnách a barech, distanční setkání proběhla formou hovoru, nahrané hlasové zprávy nebo zprávy textové.

Tab. 1 *Forma rozhovorů*

	distanční forma	osobní forma
respondent č. 1	ano	ano
respondent č. 2	ne	ano
respondent č. 3	ano	ano

respondent č. 4	ano	ano
respondent č. 5	ne	ano
respondent č. 6	ano	ano
respondent č. 7	ano	ano
respondent č. 8	ano	ano
respondent č. 9	ano	ano
respondent č. 10	ne	ano

Se všemi respondenty jsem se nejméně jednou osobně setkala, respondenti č. 2, 5 a 10 preferovali pouze osobní setkání.

1. oddíl výzkumu

V první části výzkumu dotazovaní zodpověděli sociodemografické údaje o pohlaví, věku, místě narození a místě současného bydliště. Počet mužů ve výzkumu je osm a počet žen dvě. Průměrný věk tázaných činí 25,6 let. Místo současného bydliště a místo narození je zajímavé z hlediska případné změny životního stylu, ke kterému dochází zpravidla při stěhování se z menšího města či z vesnice do města většího. Náhlá změna prostředí a pocitu domova může vyvolat úzkost a stres. Můžou se objevit i deprese z většího množství obyvatel. Hledání nových přátel, zájmů a trávení volného času vyžaduje jisté vykročení z komfortní zóny a může být též považováno za zátěžovou situaci.

Všichni tázaní kromě respondentů č. 3, 4 a 9 spadají do výše zmíněné skupiny přistěhovalých se z menšího města (vesnice) do většího.

Respondent č. 1 uvádí, že je ve větším městě spokojený a že tam i na jednu stranu unikl před rodinou. Má svůj život, soukromí a vyzdvihuje větší možnosti ať už práce nebo nových kontaktů. Na druhou stranu vidí úskalí v tom, že si musí s každou životní situací poradit úplně sám.

Respondent č. 2 mluví také o jakémsi úniku a uzavření velké životní kapitoly. Větší město zvolil díky pracovní nabídce. Život ve velkoměstě hodnotí pozitivně, vyzdvihuje také velké možnosti nejen nočního života.

Respondentka č. 5 se stěhovala do většího města z vesnice již několikrát, a to kvůli škole a práci. V životě ve velkoměstě spatřuje pozitiva i negativa. Vyzdvihuje pracovní možnosti a širokou nabídku způsobů trávení volného času. Negativa spatřuje ve velké nabídce akcí a párty, v povrchních vztazích a snadné dostupnosti ilegálních látek.

Respondentka č. 6 žije ve větším městě kvůli škole, kterou tam studuje. Ke škole má brigády, takže život ve městě vnímá spíše jako stresovější prostředí s hodně povinnostmi. Uvádí, že je ve městě spokojená, ale domů na venkov se ráda vrací za rodinou, přírodou a klidným životem.

Respondent č. 7 se přestěhoval do velkoměsta především kvůli trhu práce, ale i kvůli své kriminální minulosti, kterou občané jeho rodného města znají a díky ní tam má problém práci sehnat. Můžeme to rovněž vnímat jako jakýsi únik ze starého života. Respondent život ve velkém městě nevidí příliš pozitivně a raději by žil někde, kde je méně obyvatel.

Respondent č. 8 studuje ve velkoměstě vysokou školu, a to je i důvodem, proč zde bydlí. Baví ho ruch a velké možnosti. Uvádí, že se na vesnici nudí.

Respondent č. 10 opustil rodnou vesnici dokonce i s rodnou zemí společně s otcem. Jako mladistvý byl vhozen do života ve velkém městě a musel se s tím vypořádat sám. Tázaný často vzpomíná na venkov a francouzskou mentalitu. V Praze není spokojen, ale do rodné země se již vrátit nechce.

Shrneme-li tedy hlavní důvody stěhování se z menšího města (vesnice) do většího, u respondentů výzkumu jsou jimi primárně nabídka práce a škola. Respondent č. 7 a 10 je ve větším městě spíše nespokojený, ale do svého rodného města/vesnice se vrátit nechce anebo nemůže. Ostatní respondenti, kteří se v rámci několika let přestěhovali tvrdí, že jsou ve větším městě spokojeni. Vnímají však i jisté zápory, jako je hektický život, přelidněnost, povrchnější přátelství a vztahy, otevřené možnosti zábavy a nočního života a snazší dostupnost ilegálních látek. Respondentky č. 5 a 6 uvádějí, že se z většího města vrací domů velmi rády. Respondenti č. 1, 2 a 7 přiznávají, že přestěhováním bylo jakýmsi

útěkem z rodného města před „minulým“ životem. Všechny shrnuté sociodemografické údaje jednotlivých respondentů obsahuje Tab. č. 2 níže.

Tab. č. 2 *Sociodemografické údaje*

	pohlaví	věk	místo narození	místo současného bydliště
respondent č. 1	muž	27	Tábor	Praha
respondent č. 2	muž	30	Chrudim	Praha
respondent č. 3	muž	18	Beroun	Beroun
respondent č. 4	muž	26	Praha	Praha
respondent č. 5	žena	27	Koryčany	Praha
respondent č. 6	žena	23	Němčí	Hradec Králové
respondent č. 7	muž	24	Orlová	Praha
respondent č. 8	muž	25	Petřvald	Praha
respondent č. 9	muž	24	Petřvald	Petřvald
respondent č. 10	muž	32	Francie - venkov	Praha

2. oddíl výzkumu

Druhá část rozhovoru směřovala na dotazy ohledně práce a školy. Nejprve byla s respondenty rozebírána jejich práce, spokojenost v ní, osobní naplnění, seberealizace a možnost kariérního růstu. V další sekci byla probírána škola, vliv rodičů na vzdělání, využití dosaženého vzdělání respondenty a jejich motivace. Přehled aktuálních pracovních pozic, dosaženého vzdělání a vystudované školy respondentů v době, kdy s nimi byly rozhovory vedeny je dostupný na konci oddílu v tabulce č. 3.

Na otázku co se spokojenosti v práci týče respondent č. 1 odpověděl, že ho odchod z práce učinil šťastným a nevádí mu ani méně peněz za práci na vlastní noze. Jeho současná

i bývalá práce ho bavila a naplňovala, možnost kariérního růstu nevidí a uvádí, že ho ani nepotřebuje.

Respondent č. 2 vystřídal mnoho pracovních míst, na současné pracovní pozici je aktuálně velmi spokojený. Co se náplně práce týče, hodnotí ji jako rutinní, ale práci hodnotí pozitivně, nabídku kariérního růstu kvůli nižšímu vzdělání nedostal.

U respondenta č. 3 není zkušenost s prací tak velká jako u ostatních tázaných. Respondent ještě nemá stálé zaměstnání, v minulosti měl krátkodobou brigádu, na kterou nevzpomíná příliš s nadšením. Bydlí stále u rodičů, kteří ho zabezpečují, a hledá si práci. Školu již nenavštěvuje.

Respondent č. 4 se pokoušel najít si jiné zaměstnání při kterém by stíhal docházet na tréninky, díky zápisům v trestním rejstříku má ale problém sehnat lepší místo. Na současné pracovní pozici je již opakovaně, kariérní postup zde nevidí a práce ho nenaplnuje.

Respondentka č. 5 nedávno změnila zaměstnání a v nové práci je velice spokojená. Její práce ji velmi naplňuje, možnosti kariérního růstu jsou otevřené.

Respondentka č. 6 má pouze brigádu při studiu vysoké školy. Brigáda v klubu ji však velmi baví, prozrazuje, že ráda pozoruje lidi za barem a možnost kariérního růstu podle všeho má.

Respondent č. 7 není ve své práci vůbec spokojen. Pizzu, kterou připravuje, dle svých slov už nemůže ani cítit. Je však bohužel limitovaný svým vzděláním, takže má problém novou práci sehnat, kariérní růst je pro něj v nedohlednu.

Respondent č. 8 je taktéž studentem vysoké školy a brigádu během semestru nestíhá. Pracuje zhruba tak 2,5 měsíce v roce a nijak obzvlášť ho brigády nenaplnují. Bere je jen jako přivýdělek, možnost kariérního růstu aktuálně nemá.

Respondent č. 9 je se svou prací naprosto spokojen, práce ho baví. Možnost kariérního růstu má, ale je v současné chvíli s pozicí spokojen.

Respondent č. 10 s prací security spokojený vůbec není. Vadí mu pevná pracovní doba a fakt, že v práci tráví hodně času. Práce ho nebaví, ačkoliv by našel i světlejší momenty. Kariérní růst zde nevidí, což je jeden z dalších důvodů, proč chce z práce odejít.

V otázkách ohledně školy a vzdělání byli respondenti zpovídáni ohledně spokojenosti ve škole, vlivu rodičů na jejich studium a využití jejich vzdělání v praxi. Jedná se také nepřímo o sílu jejich vnitřní a vnější motivace.

Respondent č. 1 se vyučil jak sám uvádí s „odřenýma ušima“ automechanikem. Při škole měl již brigády a bylo pro něj náročné vše zvládat. Minulý rok se pokoušel dálkově o maturitní vzdělání, studium mu však časově nevyšlo. Do učení nikdo z rodiny netlačil, ale své vzdělání doposud v žádných svých zaměstnáních neuplatnil.

Respondent č. 2 je vyučený technik, elektronika byla vždy středem jeho zájmu, ale na škole ho to nijak zvláště nebavilo. Rodiče ho do učení nikdy nenutili, šel tedy na učiliště. V práci však pro své vzdělání uplatnění našel.

Pro respondenta č. 3 měla být obchodní akademie dobrou volbou, kterou schvalovali i rodiče. Škola ho však nebavila a moc do ní nechodil, čemuž i částečně nahrával individuální studijní plán. Školu ještě stále nedokončil, v budoucnu se chce věnovat IT a elektronice, takže své vzdělání příliš nevyužije.

Respondent č. 4 se díky svému zájmu o bojová umění dostal na policejní akademii, kterou úspěšně dokončil. Na škole byl spokojený, ale přiznává, že pro něj studium bylo náročné. Menší podporu ze strany rodiny měl, ale když chtěl pak zkusit školu vysokou, podporu již neměl a školu nedokončil kvůli matematice. Uvádí, že když pracoval jako security, tak se mu bojové sporty hodily, nyní je však v práci příliš nevyužije.

Respondentka č. 5 patří k jedné z mála respondentů s vysokoškolským titulem. Na střední školu docházela na střední odbornou zdravotnickou a sociální. Dále pokračovala na vysokou školu zaměřenou na bezpečnost a kvalitu potravin, kterou i úspěšně dokončila. Všechny školy studovala z vlastního přesvědčení, ale rodiče ji vždy podporovali. Na střední školu vzpomíná v dobrém, o vysoké škole říká, že si tam dost zkusila a vynaložila na její dokončení hodně sil. Svůj vystudovaný obor v každém zaměstnání uplatnila.

Respondentka č. 6 studuje farmaceutickou fakultu, předtím studovala na gymnáziu. Studium ji velmi baví, i když přiznává, že je velmi náročné. Pokračuje na navazujícím

magisterském studiu, v plánu má i doktorát. Rodina ji ve studijních plánech plně podporuje, ale tázaná studuje hlavně z vlastního přesvědčení a ambice. Oboru by se chtěla věnovat v budoucím zaměstnání nebo plánuje zůstat ve fakultní laboratoři.

Respondent č. 7 si musí vystačit pouze se základním vzděláním. Uvádí, že ho učení a škola nikdy moc nebavila, raději trávil čas venku s vrstevníky. Rodiče mu vybrali střední odborné učiliště a obor kuchař - číšník, ten ale zanedlouho musel vzhledem k vyloučení ze školy opustit. Práci si však v tomto oboru hledá, ale příliš ho nebaví.

Respondent č. 8 studuje na strojírenské fakultě ČVUT a studuje z vlastního přesvědčení. Škola je velmi obtížná, ale vidí v ní perspektivu a sám uvádí, že je technický typ. Ve studiu má plnou podporu ze strany rodiny, jeho dosavadní vzdělání je maturitní.

Respondent č. 9. uvádí, že se vždy zajímal o elektřinu, takže byl na škole vcelku spokojen. Šel studovat z vlastního přesvědčení a oboru se věnuje i ve svém současném zaměstnání, kam nastoupil ihned po škole. Jeho dosažené vzdělání je maturitní.

Do francouzské i české školní lavice zasedl respondent č. 10. Více mu vyhovovalo školství v ČR, kde oceňoval více praktických hodin a škola ho zde i bavila. Přiznává, že se nikdy moc neučil a technika mu šla přirozeně i bez učení, závěrečný výuční list někde ztratil. Do učení ho na základní škole museli nutit rodiče, střední si však vybral sám a moc se učit nemusel. Podporu od rodičů nijak zvlášť nepocíťoval. Svě dosažené vzdělání v zaměstnání neuplatnil, protože jak přiznává, má problém s pravidelným režimem.

Tab. č. 3 *Pracovní pozice a vzdělání*

	pracovní pozice	dosažené vzdělání	vystudovaná škola
respondent č. 1	OSVČ - stavební dělník, opravář	střední odborné s výučním listem	střední škola obchodu, služeb a řemesel
respondent č. 2	technik v tiskárně	střední odborné s výučním listem	střední odborné učiliště technické
respondent č. 3	nezaměstnaný	základní	základní škola
respondent č. 4	security supervisor	střední odborné vzdělání s maturitou	policejní akademie

respondent č. 5	team manager	magisterské	střední zdravotnická škola, veterinární a farmaceutická univerzita
respondent č. 6	brigáda (barmanka)	bakalářské	gymnázium, farmaceutická fakulta
respondent č. 7	pizzař (kuchař)	základní	základní škola
respondent č. 8	brigáda (natěrač, recepční)	střední odborné vzdělání s maturitou	technické lyceum
respondent č. 9	technik elektrických závad	střední odborné vzdělání s maturitou	střední odborné učiliště technické
respondent č. 10	security	střední odborné s výučním listem	střední odborné učiliště technické

3. oddíl výzkumu

Vzpomínky na školní prevenci a vliv preventivních vzdělávacích programů obsáhla třetí část. Pouze jeden z tázaných, a to respondent č. 8 uvedl, že ho školní preventivní program s bývalým uživatelem ilegálních drog odradil od opakovaného užívání a více než jednou ilegální látky nezkusil. Tázaný uvedl:

„Vyplýnulo z toho, ať si to zkusíme, ale ať to nebereme, protože některý věci, který se mu staly byly fakt šílený. Mne to asi dost ovlivnilo, ale měl jsem to tak i prostě vždycky v sobě, že to nezkusím. Neláká mne to.“

Respondent č. 8 je jediným dotazovaným, který experimentálně užil marihuanu a dále již v dalším užívání nikdy nepokračoval, i přestože se schází s partou, kde ilegální látky nejsou tabu. Přátelé však jeho názory a postoje plně akceptují a žádné návykové látky mu nenabízejí (viz 6. část jeho rozhovoru).

Ostatní dotazovaní, kteří jsou anebo byli opakovanými uživateli ilegálních drog, uvedli k otázce ohledně školních preventivních programů následující odpovědi.

Respondent č. 1 uvedl, že si na žádné preventivní programy na základní škole nevzpomíná a na střední určitě nic takového neměli. Zároveň přiznal, že na střední škole bylo kouření marihuany na denním pořádku jak u žáků, tak i u kantorů.

Respondent č. 2 vzpomínal, že na základní škole měli hodiny zaměřené na protidrogovou prevenci, ale jak sám řekl, nic mu to nedalo. Dokonce zmínil, že hodiny měly opačný účinek, a to že to pak šli někteří po škole zkusit.

Respondent č. 3 navštěvoval křesťanskou základní školu, preventivních programů se účastnil, ale moc mu to nedalo.

Respondent č. 4 přiznává, že preventivním programem prošel, ale jak sám říká: „(...) šlo to jedním uchem dovnitř a druhým ven“.

Respondentka č. 5 vzpomíná, že prevenci měli na základní škole v rámci občanské výchovy, ale bylo to spíše okrajové téma.

Respondentka č. 6 sdělila, že ji preventivní program formou besedy s bývalým narkomanem přišel zajímavý, ale zároveň řekla, že si myslí, že když člověk chce ilegální látku zkusit a má-li k tomu příležitost, tak ji prostě zkusí a žádná prevence ho moc neodradí. Více než školní prevence ji pak oslovila neformální prevence doma od rodičů.

Respondent č. 7 si na preventivní program na své škole dokonce vůbec nemohl vzpomenout a na otázku tak nedokázal odpovědět.

Respondent č. 8 je zmíněný výše.

U respondenta č. 9. byl preventivní program na základní škole stejný jako u respondenta č. 8, protože jsou spolužáky ze základní školy. Devátý tázaný si na preventivní program také dobře vzpomínal. Uvedl, že k nim do školy přišel bývalý uživatel ilegálních drog a povídal o svých špatných zkušenostech s ilegálními drogami a proč by je žáci neměli brát. O preventivních programech má však své mínění: „Ale myslím si o tom to, že když to chce někdo zkusit, tak mu v tom nikdo nezabrání, že. Takže to nemá moc význam tyhle věci.“

Respondent č. 10 tvrdí, že žádné preventivní programy na francouzské základní škole neměli. Zároveň uvádí, že se za dobu studia ve Francii o návykové ilegální látky s kamarády zajímal a testoval jejich účinky na vlastní kůži. Částečným spouštěčem zájmu

byla respondentova matka, která nadužívala antidepresiva a zároveň konzumovala ve větší míře alkohol.

4. oddíl výzkumu

Rodina, rodinné vztahy, vliv rodiny a vzájemná důvěra mezi respondenty a rodinou jsou hlavními předměty čtvrté sekce výzkumu. Vliv rodiny a rodinného prostředí je jedním z klíčových faktorů, které mají vliv na užívání ilegálních látek.

Respondent č. 1 vyrůstal pouze s matkou, kterou dokonce na střední škole i živil, s otcem se příliš nestýkal. O jeho problémech a drogovém businessu nikdo v rodině nevěděl, nikomu se nesvěřoval a tím pádem na něj rodina neměla žádný vliv.

Respondent č. 2 také pochází z rozvedené rodiny, o jeho příležitostném užívání však měla rodina tušení. Tázaný uvádí, že rodina byla spíše zdrojem napětí než-li podpory a užíváním ilegálních látek unikal od reality.

Respondent č. 3 žije v úplné rodině, se kterou má skvělý vztah. Uvádí však, že žádné problémy s užíváním ilegálních látek nemá a jeho rodina o ničem neví.

Spletité rodinné vztahy a komplikované dospívání se promítá respondentovi č. 4 i do současného života. Útěk z domova a život na ulici stál za jeho počátečním užíváním pervitinu. Dále jako jediný respondent uvádí, že příležitostně užívá ilegální látky i se svým otcem: *„Jo, bydlím s tátou, takže ten to ví a dá občas se mnou nebo on něco dá mě (...). No většinou trávu jo, táta má rakovinu, tak mu to pomáhá od bolesti. A bere na to taky tramal, asi bych to neměl říkat... No má to účinky jako opiát, už jsem to taky párkrát zkoušel.“*

Respondentka č. 5 pochází z úplné východočeské rodiny, kde pití alkoholu nebylo nikdy tabu. Z nadměrného užívání alkoholických nápojů, nikotinových výrobků a marihuany na vysoké škole pozvolně přešla na taneční drogy. Přispělo k tomu i přestěhování se z Moravy do hlavního města, rodina však o užívání ilegálních látek neměla ponětí. Vliv rodiny na užívání návykových látek hodnotí respondentka jako minimální.

Respondentka č. 6 vyrůstala v neúplné rodině s otcem a jeho novou přítelkyní, mamku jezdila jen navštěvovat. V rozhovoru uvedla, že cítí, že má vícero domovů, a to jak u táty,

mámy, tak i u přítele i na koleji. Doma je zkrátka všude. Rodina o jejím užívání přímo nevěděla, ale částečně něco tušila. Respondentka se vše snažila tajit z obavy ze ztráty důvěry i za cenu vědomé lži. Dále tázaná uvádí, že doma problematiku ilegálních látek probírali a domácí prevence a přístup ji dali mnohem více než školní preventivní programy.

Poznámka: Otázkou je, zdali je člověk opravdu schopen mít tolik domovů a jestli tato částečná nezakotvenost nezpůsobí spíše vnitřní chaos a pocit, že člověk ten pravý domov nemá nikde.

Respondent č. 7 vyrůstal v úplné rodině, ale brzy se odstěhoval. Tázaný uvádí, že ho rodiče vždy podrželi i přes jeho problémy se zákonem. Nikdy rodičům užívání a prodávání ilegálních látek neřekl.

Respondent č. 8 neužívá ilegální látky a má k nim negativní postoj, který částečně pramení i z jeho výchovy. Tázaný vyrůstal v neúplné rodině a nechtěl zklamat důvěru matky. O užívání ilegálních látek v partě, se kterou se respondent stýká a tráví s ní nezanedbatelné množství času, nikdo z rodiny neví. Nutno dodat, že členové party užívají ilegální drogy výhradně na tanečních akcích.

Respondent č. 9 žije v úplné vícegenerační rodině, kde rodiče o jeho užívání vědí. Staví se k tomu negativně a chtějí, aby si respondent našel partnerku a žil rodinným životem jako je to u nich zvykem, ale respondent tento způsob životního stylu ještě odmítá. Zároveň však uvádí, že kdyby nebydlel s rodinou tak chodí na akce a užívá daleko častěji.

Rodiče respondenta č. 10 se taktéž rozvedli a tázaný se přestěhoval s otcem do ČR. Počátky užívání tázaný spatřuje v experimentech s antidepresivy a alkoholem, které bral doma. Nikdo o nich nevěděl, ani o pozdějším užívání ilegálních drog. Respondent s rodinou ať v Čechách tak ve Francii nekomunikuje: „*Nejezdím za nima a ani nechci. Co bych si s nima taky povídal. Nebaví mne si s nima povídat.*“. Žádný zájem ani podporu od rodiny tázaný nechce.

Stručný přehled o úplnosti rodiny, povědomí rodiny o užívání ilegálních látek respondentem, vlivu rodiny a stupni užívání ilegálních drog je v tabulce č. 4.

Tab. č. 4 *Rodina*

	rodina	povědomí rodiny o užívání	vliv rodiny	stupeň užívání
respondent č. 1	neúplná	ne	žádný	pravidelný uživatel (každý den)
respondent č. 2	neúplná	ano	negativní	příležitostný uživatel
respondent č. 3	úplná	ne	pozitivní	příležitostný uživatel
respondent č. 4	neúplná	ano	negativní	pravidelný uživatel (každý den)
respondent č. 5	úplná	ne	pozitivní	příležitostný uživatel
respondent č. 6	neúplná	ne	pozitivní	příležitostný uživatel
respondent č. 7	úplná	ne	pozitivní	pravidelný uživatel (každý den)
respondent č. 8	neúplná	ne	pozitivní	zkusil pouze jednou
respondent č. 9	úplná	ano	pozitivní	příležitostný uživatel
respondent č. 10	neúplná	ne	negativní	pravidelný uživatel (každý den)

Většina respondentů v rozhovorech uvedla, že nemají s rodiči až tak otevřený vztah a povědomí o jejich drogových experimentech rodiče často vůbec nemají anebo jsou jejich představy naprosto zkreslené. Všichni tázaní své první zkušenosti s užitím ilegální drogy před rodinou tajili. Respondent č. 4, který má za sebou útěk z domova a život na ulici, kde poprvé přišel k pervitinu, jako jediný uvedl, že občas užívá společně s otcem marihuanu anebo tramal, lék na bázi opioidů pro okamžité zklidnění a útlum bolesti. Tázaný č. 2 uvedl negativní vliv rodiny z důvodu nátlaku, který na něj rodina vyvíjela, který pak řešil únikem

k ilegálním látkám. Respondent č. 10 pak s rodinou vůbec nekomunikuje. Všichni ostatní respondenti č. 3, 5, 6, 7, 8 a 9 vnímali pozitivní vliv rodiny na omezení jejich užívání.

Při porovnání příležitostně užívajících a každodenně užívajících respondentů zjišťujeme, že tři každodenně užívající respondenti č. 1, 4 a 10 z celkových čtyř pochází z neúplné rodiny, která na ně měla negativní vliv.

5. oddíl výzkumu

Pátá část výzkumu je zaměřena na zájmy a volný čas. S užíváním ilegálních drog souvisí celková anebo částečná změna životního stylu. V rozhovorech respondenti zodpovídali otázky týkajících se jejich zálib před užíváním a během užívání. Fenomémem ve světě ilegálních drog jsou také hudební taneční akce. V rozhovorech došla řeč i na ně a na souvislosti mezi „parties“ a užíváním.

Respondent č. 1 hrál dříve za školu basket, potýkal se však se zdravotními problémy, začal kouřit, jeho sportovní výkon klesl a později přestal hrát úplně. V současné době uvádí, že sportuje pouze nárazově, když je čas. Do budoucna má konkrétní vizi, a to samostatnou živnost ve stavebnictví. Co se hudebních žánrů týče, respondent uvedl, že poslouchá všechny hudební žánry. Přiznává, že některé ilegální látky zkusil právě na hudební akci.

Respondent č. 2 uvedl, že se jeho záliby v posledních letech příliš nezměnily. S kamarády teď tráví méně času, protože se věnuje nové přítelkyni. Konkrétní vizi do budoucna nemá, pouze by chtěl cestovat. Na otázku ohledně hudby uvádí, že mezi jeho oblíbené žánry patří drum and bass a rap a že k těmto hudebním žánrům „to“ prostě patří: *„No v týchle sféře prostě tyhle věci jsou. Jasně že jsme dávali lajny, patřilo to k relaxu.“*

Počet zájmů u respondenta č. 3 se nesnížil, ale sport vyměnil za kamarády. V budoucnu se chce naplno věnovat IT. Mezi jeho oblíbenou hudbu patří také drum and bass, rock, pop, hip hop a inspiraci mu vnesli do hudebního světa kamarádi a youtube. Tázaný také přiznává, že ilegální drogy užívá výhradně na hudebních akcích anebo po nich.

Respondent č. 4 se dříve naplno věnoval thajskému boxu a tolik ilegální látky neužíval. Dnes však tráví hodně času v práci, která ho dle jeho slov ničí. Má problémy se spánkem, tak užívá marihuanu anebo chce úplně uniknout od reality za pomocí lysohlávek. Práce

i ilegální látky jsou příčinou jeho nedostatku času na tréninky boxu. Plány do budoucna jsou velmi pestré, respondent chce změnit práci a podniknout duchovní cestu do Peru. Dotazovaný má velmi široké spektrum hudebních žánrů, které poslouchá. Pouští se spíše do alternativních směrů jako je trance, psytrance a meditační hudba. Poslech ale záleží na jeho náladě. Ilegální látky měl tázaný spojené s hudebními akcemi a kluby dříve. V současné době užívá výhradně mimo kluby.

Respondentka č. 5 zaznamenala dokonce nárůst svých aktivit a zájmů. Po dokončení školy má více volného času a věnuje se tak sportu a přiznává, že chodí i více na hudební akce. V budoucnu by chtěla se cvičením i nadále pokračovat, těší ji vidět výsledky její snahy. Mezi oblíbené hudební žánry tázané patří EDM (elektronická taneční hudba), drum and bass a bassline. K této hudbě ji přivedla spolubydlící a přátelé. Tázaná také přiznává, že ilegální látky začala hojně užívat právě na hudebních akcích. Brala to jako formu relaxu.

Respondentka č. 6 měla vždy plno zájmů, s příchodem vysoké školy však na některé již nezbyl čas. Hodně času ji zabere škola, práce, sport a také přiznává že i party. V rozhovoru uvádí, že doslova žánrem drum and bass žije. Do budoucna si chce najít dobrou práci, mít partnera a užívat si života. Respondentka přímo uvádí, že se k ilegálním látkám dostala přímo na akci, na které byla se spolužákem, který ji zasvětil jak do světa drum and bass hudby tak do světa drog. Na tanečních akcích pak užívá pravidelně.

Respondent č. 7 se žádným zájmům a koníčkům ve svém volném čase nevěnoval a trávil jej s kamarády. V současné době tráví hodně času v práci. Do budoucna žádné konkrétní plány nemá, jen by chtěl mít více volného času a méně chodit do práce. Rád poslouchá drum and bass s kamarády, ale i komerční hudbu z rádia v práci. Ilegální látky užívá i na hudebních akcích, ale moc často na ně již nechodí.

Respondent č. 8 měl široké spektrum zájmů od modelářství po sport. Poslední dobou však veškerý čas věnuje škole, která je značně náročná. Do budoucna se chce věnovat naplno svému oboru. Jeho absolutním favoritem v hudbě je žánr drum and bass a dubstep, podžánr drum and bass. Uvádí, že k této hudbě přišel sám, ale s kamarády jezdí na hudební akce i vícedenní festivaly. Tam však žádné ilegální látky neužívá ani nepije alkohol: „*Chodím, ale nic nedávám. Jedu Straight edge - nepiju, nekouřím a nefetuju. Je to právě o vnitřním nastavení. a mne to neláká prostě.*“.

Respondent č. 9 se věnoval závodně sálové cyklistice a jako kluk z vesnice trávil hodně času venku s kamarády. V současné době se už cyklistice nevěnuje, chodí do práce, pracuje okolo domu a jezdí s kamarády na dovolené a hudební akce. Má velké plány pro budoucí rok, a to jet do Ameriky na festival a pokořit Sněžku. Tázaný je opravdu velkým milovníkem drum and bass hudby a jejich podžánrů. Často jezdí na festivaly, kde užívá i nelegální látky. Uvádí však, že neužívá na každé akci, ale má vždy pečlivě naplánované, kde užije.

Respondent č. 10 v minulosti neměl příliš koníčků, ale vždycky se zajímal o elektroniku. V současné době tráví spoustu času v práci a nemá na nic jiného čas. Neustále si vyčítá, že kdyby byl schopný, tak se může elektronice věnovat i v práci. Do budoucna si chce najít lepší práci, kde nebude muset trávit tolik času. Tázaný uvádí, že poslouchá všechny hudební žánry a že s kamarádem kdysi chodil na techno akce. Říká, že ilegální látky k těmto akcím patří a že by bez nich do rána nevydržel.

K přehlednému shrnutí slouží tabulka č. 5 reflektující volný čas a budoucí vize respondentů.

Tab. č. 5 *Volný čas a budoucí vize*

	snížení počtu zájmů	konkrétní plány do budoucnosti	užívání na hudební akci	stupeň užívání
respondent č. 1	ano	ano	ano	pravidelný uživatel (každý den)
respondent č. 2	ne	ne	ano	příležitostný uživatel
respondent č. 3	ne	ano	ano	příležitostný uživatel
respondent č. 4	ano	ano	ano	pravidelný uživatel (každý den)
respondent č. 5	ne	ano	ano	příležitostný uživatel
respondent č. 6	ano	ano	ano	příležitostný

				uživatel
respondent č. 7	ne	ne	ano	pravidelný uživatel (každý den)
respondent č. 8	ano	ano	ne	zkusil pouze jednou
respondent č. 9	ano	ano	ano	příležitostný uživatel
respondent č. 10	ano	ano	ano	pravidelný uživatel (každý den)

Během užívání ilegálních drog dochází typicky ke snížení počtu zájmů či jejich úplná ztráta, což se potvrdilo u šesti respondentů. V potaz však musíme brát širší životní změny, a to třeba změna zaměstnání, kde musí např. respondent č. 1, 4, a 10 trávit mnoho času. To má na respondenty negativní vliv a může přispívat k pravidelnému užívání ilegálních látek. Taktéž na snížení zájmů má vliv u respondentů č. 6 a 8 vysoká škola (respondent č. 8 však ilegální drogy neužívá).

Dalším důležitým ukazatelem jsou budoucí vize a plány. Každodenní uživatelé často žádné nemají, to se však ve výzkumné části příliš nepotvrdilo. Pouze respondent č. 7, který je pravidelným uživatelem (viz Tab. 5) nemá žádné plány. Např. respondent č. 10, který je každodenně závislý na pervitinu a respondent č. 4, který užíval pervitin rok a nyní je každodenním uživatelem marihuany mají své budoucí plány.

Souvislost mezi užíváním nelegálních návykových látek a tanečními parties potvrdili všichni dotazovaní, kromě respondenta č. 8, který ilegální drogy neužívá. Mezi opakované hudební žánry preferované respondenty na tanečních parties jsou jednoznačně drum and bass, techno, edm, hip hop, rap a psytrance. Kontext mezi hudbou, parties a ilegálními látkami je nezpochybnitelný. Respondetka č. 6 uvedla: „(...) *na koncertu nějaké kapely nebo zpěváka bych si nikdy nic kromě alkoholu a cigaret nedala. Na párty nebo festivalu dávám skoro vždycky, to je pravda.*“

6. oddíl výzkumu

Poslední část studie je zaměřena na drogy a jejich užívání. Ve sféře legálních drog jsou klíčovými faktory kouření tabáku a konzumace alkoholu. U ilegálních látek se výzkum soustředil na ústřední užívané ilegální drogy, kontexty prvního užití a další motivace k opakovanému užívání. Doplňkovými faktory, ale neméně důležitými jsou místo a atmosféra užívání, zdali je uživatel ve vztahu, případně jak na užívání reaguje partner uživatele. Všechny údaje jsou pro přehlednost shrnuty v tabulkách č. 8 a 9 a pro doplnění je uveden i stupeň užívání respondenta (příležitostný/pravidelný uživatel).

Respondent č. 1 je kuřákem od 15ti let, tabákové výrobky užíval již před prvním drogovým experimentem. Alkohol pije spíše s přáteli, když je volno anebo oslava. Ilegální látky začal užívat na střední škole, a to konkrétně marihuanu, protože jak sám uvádí „tam pálil každé“. Na první zkušenosti ho nic neodradilo, zapadl do party. Podruhé kouřil marihuanu také s partou, navozovalo to pohodovou atmosféru. Tázaný užívá v současné době nejčastěji před spaním nebo po práci, aby se uklidnil a vypnul. Marihuanu užívá každý den. Kromě marihuany zkoušel respondent i pervitin poprvé na taneční akci a také v rámci obchodu s ním. Dále s partou užíval lysohlávky, protože to byla sranda a otevřela se jim jiná dimenze světa. Respondent uvádí, že ilegální drogy ovlivnily jeho osobní život především v době, kdy drogy prodával. Dotazovaný prošel vztahem, který skončil tragicky sebevraždou jeho partnerky. Nyní žije sám. Přiznává, že se mu v životě někdo naskytl, ale jak sám uvádí: „(...) *já to prostě po časový a finanční stránce nedávám.*“.

Respondent č. 2 také kouří již od základní školy a kouření předcházelo užívání ilegálních látek. Alkohol pije vcelku hojně, v týdnu uvádí, že ob den a pak o víkendu a v pátek. Poprvé užil marihuanu s partou a poté MDMA také s partou na taneční akci. Důvodem prvního užití byl sociální tlak skupiny „protože prostě dali všichni“. S prvním užitím marihuany žádnou negativní zkušenost neměl, s MDMA to však poprvé přehnal a měl tzv. dojezd, ale to ho v dalším užívání neodradilo. Pozitivní pocit dosaženého stavu drogou převládl. Podruhé užil taktéž na hudební akci s partou: „(...) *předtím to bylo docela fajn, člověk se úplně oprostil od všeho. Byl v jiném světě.*“. Respondent užívá především v klubu, ale i na bytě. Uvedl také, že dříve užíval, aby zapomněl na životní strasti. V současné době užívá méně, obvykle tak dvakrát do měsíce, dříve užíval každý týden.

Vyzkoušel látky ze skupiny stimulancií, metamfetaminů a kanabinoidů. Vedla ho k tomu zvědavost, chtěl vědět jak se bude po drogách cítit. Nakonec skončil u užívání MDMA, které mu přijde co se finanční i účinkové stránky týče. Tázaný uvádí, že kvůli ilegálním drogám a akcím přišel o rodinu. Nyní se však zklidnil a našel si novou partnerku.

Respondent č. 3 kouří od 15ti let a pije alkohol 1x týdně. Na svou první zkušenost si již nevzpomíná, ale říká že poprvé užil marihuanu s kamarádem. První zkušenosti s ilegální drogou předcházelo kouření tabáku. Na první zkušenosti ho nic neodradilo. Podruhé užil taktéž s kamarády, a to extázi na taneční akci. Nejčastěji užívá na párty, což je tak jednou měsíčně, pokud možno v klidné situaci. „Tvrší“ ilegální látky zkusil ze zvědavosti a také pod vlivem kamarádů. Uvádí, že ilegální látky žádným způsobem jeho osobní život neovlivnily.

Respondent č. 4 začal kouřit již ve 14ti letech s partou a kouření předcházelo prvnímu experimentu s ilegální drogou. Nyní přešel z cigaret na elektronickou variantu. Uvádí, že kouření se sportem nejde moc dohromady, ale přesto kouří. Alkohol příliš nekonzumuje, maximálně jednou týdně, avšak dříve klidně i každý den. Příčinou je pracovní vytíženost. S užíváním ilegálních látek začal typicky marihuanou, do „tvrdých“ drog ho svedla bývalá partnerka, se kterou se právě kvůli závislosti na pervitinu rozešel. Na první zkušenosti ho tehda nic neodradilo, ale teď zpětně ho odrazuje spousta věcí, ale i přesto ilegální látky stále užívá a kombinuje je mezi sebou. Poslední jeho drogový dýchánek skončil v psychiatrické léčebně, jak ve svém rozhovoru uvedl. Podruhé si vzal pervitin, kvůli příjemnému pocitu, co mu nabízel a také kvůli kamarádům a bývalé přítelkyni. Marihuanu jako drogu nepovažuje, bere ji jako doplněk k nikotinu. Nyní užívá už pouze na bytě, do klubu již nechodí. K užívání žádnou speciální příležitost nepotřebuje a užívá kdy chce, konopí každý večer, lysohlávky jednou týdně či jednou za čtrnáct dní. Když užíval pervitin, tak jednou či dvakrát denně. Uživatel uvádí, že chtěl zkusit všechno: „*Je to jako s tetováním, nikdy neskončíš u jednoho. Měl jsem fakt všechno, trávu, MDMA, koule, LSD, houby, tramal to je něco jako herák v tabletě, koks, piko.*“. Jeho osobní život drogy ovlivnily hodně, začal je užívat se svou expartnerkou a teď má problém najít partnerku, které by to nevadilo.

Respondentka č. 5 začala kouřit v 17ti letech, ale nyní již nekouří. To stejné má i s pitím alkoholu, dříve pila nadměru, ale v současné době už tolik alkohol nekonzumuje. Kouření tabákových výrobků předcházelo kouření konopí. Marihuanu užívala od střední školy, kdy ji zkusila na oslavě kamarádky, protože chtěli s partou zkusit, co to s nimi udělá. Po marihuaně následovala ze zvědavosti extáze s kamarádkou v tanečním klubu. Na konopí ji nic neodradilo, ale při prvním užití extáze měla dva protichůdné pocity: „*Když jsem poprvé zkusila extázi tabletu, tak se mnou půlka nic neudělala, tak jse dala víc a byla jsem pak úplně mimo, ale nijak mne to neodradilo, ten zážitek byl vlastně super.*“ Po extázi se pak cítila mnohem lépe než po alkoholu, což byl impuls k dalšímu užívání. Užívala především na tanečních akcích jednou týdně nebo jednou za čtrnáct dní. Přiznává však, že užila i před prvním rande, aby nebyla tak nervózní nebo i doma. Pervitin a kokain pak zkusila s klukama, co potkala na akci. „*Takže to bylo víceméně doporučení kamarádky a pak už jsem neměla moc zábrany vyzkoušet další věci.*“ Dále na otázku ohledně osobního života respondentka uvádí: „*Když jsem ještě neznala přítele, tak spíš můj osobní život ovlivňoval drogy. Vždycky jsem se nějak dostala ke klukovi, co v tom jel.*“. Nyní má přítele a taneční akce i ilegální drogy výrazně omezila.

Respondentka č. 6 zkusila cigarety na základní škole, nyní kouří elektronické cigarety. Alkohol pije jen příležitostně anebo když je za barem v práci. První zkušenosti s ilegální látkou předcházelo kouření tabáku. První zkušenost s ilegální drogou má s konopím, které zkusila ze zvědavosti s kamarády na akci. Další zkušenost byla na taneční akci s extází a dlouze pak hovořila o první zkušenosti s MDMA, která ji úplně ohromila. Z první zkušenosti s MDMA však měla i negativní pocity, a to ze šňupání na wc. Uvádí, že se poprvé cítila provinile, nyní už to tak neprožívá. Zároveň uvádí: „*Tak ted' už člověk asi ví co a jak, co od toho očekávat a nedávám na každý akci. Vím, že to nepotřebuju, abych se bavila, abych žila.*“. Jelikož první užití ji dalo nové rozměry vnímání a pocit štěstí, nebránilo ji nic v tom dát i podruhé. Respondentka užívá především na akcích tak 2x do měsíce, především MDMA, kokain případně extáze. S kamarády také vyzkoušela LSD a po práci nebo i během užívá se šéfem kokain. Vedla ji k tomu počáteční zvědavost a vůbec samotná příležitost, která se naskytlá. „*Je to věc, kterou bych si sama nikdy nekoupila a tak je těžký odolat. Navíc je to můj kamarád, rozumím si s ním a po tý práci je to pak takový uvolnění a v práci mi to zlepší náladu a víc to pak utíká. A vlastně jednou*

jsme si dali lajnu pika.“ Tázaná uvádí, že ji ilegální látky osobní život neovlivnily. S partnerem se seznámila na taneční akci, takže ví, že na party ilegální drogy užívá. O užívání v práci však nemá poněti.

Respondent č. 7 kouří již od 14ti let, tudíž užívání nikotinu předcházelo první zkušenosti s ilegální látkou. Alkohol pije tak 2x do týdne na akci nebo v práci. S kamarády začal užívat marihuanu a postupně se pak dostal k dalším věcem. Poprvé konopí zkusil ze zvědavosti. Na první zkušenosti ho nic neodradilo a z příležitostného užívání se pak stala jakási tradice. Tázaný užívá většinou doma nebo u někoho na bytě, a to když se nudí a aby byla sranda, většinou tak dvakrát týdně. Další ilegální látky zkusil také s kamarády, a to kokain, MDMA, LSD a pervitin. Respondent uvedl, že neví jestli ilegální látky ovlivnily jeho osobní život, ale přiznává, že kvůli prodeji pervitinu šel do vězení.

Respondent č. 8 nekouří, nepije ani neužívá žádné ilegální drogy - sympatizuje s tzv. straight edge. Alkohol mu nechutná, kouřit cigaretu nikdy nezkusil. Jedinkrát vyzkoušel venku marihuanu, ale tato zkušenost mu nic nepřinesla a nemá proto důvod v užívání pokračovat. Ilegální látky jeho osobní život nijak neovlivnily a kamarádi ho respektují takového, jaký je.

Respondent č. 9 nekouří, nikdy to nezkusil a také nepije alkohol kvůli své alergii na lepek. Poprvé si dal s kamarádem na základní škole konopí. Na první zkušenosti ho nic neodradilo a podruhé chtěl ze zvědavosti zkusit, jestli nebude mít jiný stav než při první zkušenosti. V současné době užívá extázi na hudebních akcích, ale ne na každé. Mimo hudební akce užívá příležitostně jednou za půl roku LSD s kamarády: *„Tak vždycky je sranda, že, jinak bychom to nedávali.“*. Další ilegální látky vyzkoušel, protože ho zajímalo, jak působí. Uvádí, že měl LSD, MDMA a extázi. Co se osobního života respondenta týče, kvůli ilegálním látkám přišel o přítelkyni: *„A já se nebudu měnit. Když to někomu vadí, smůla.“*.

Respondent č. 10 kouří od střední školy a užití cigarety předcházelo první zkušenosti s ilegální drogou. Aktuálně kouří, protože má nervy z práce. Alkohol pije ve velké míře, a to dokonce každý den tvrdý alkohol a taktéž přikládá vinu své práci. Jako první drogovou zkušenost považuje zapíjení antidepresiv alkoholem s kamarády, což dle jeho slov byla sranda. Na hudebním festivalu poprvé zkusil s kamarádem pervitin: *„Ani jsem nevěděl co*

to je. Proste mi to dal a bylo to skvělý. Tak jsem chtěl ještě. Cítil jsem se úplně skvěle. Všechno bylo super. Na nic jsem nemyslel na žádný starosti a měl jsem se jen fajn a užíval festák. A měl jsem hodně energie a elánu do života. Bylo to prostě pěkný.“. Na první zkušenosti ho nic neodradilo, ba naopak, takže v užívání pokračoval. Nyní užívá pervitin všude kde chce a kde je to možné, za jakéhokoliv rozpoložení, obvykle 2x denně, ráno když potřebuje probudit a odpoledne. Uvádí, že když každý den neužije je nervózní a nedá se s ním vydržet. Dále ještě zkusil LSD, ale to nepovažuje za závislost, ale za srandu. Na hudební akci zkusil extázi a MDMA. K jeho osobnímu životu se vyjadřuje, že partnerku nechce a ani by ji kvůli pervitinu mít nemohl.

Tabulky č. 6 a 7 shrnují legální a ilegální drogy, osobní život, doplňkové faktory užívání a stupeň užívání u vybraných respondentů práce.

Tab. č. 6 *Legální drogy a osobní život*

	kouření tabáku před 1. ilegální zkušeností s drogou	alkohol každý den	partner	stupeň užívání
respondent č. 1	ano	ne	ne	pravidelný uživatel (každý den)
respondent č. 2	ano	ne	ano	příležitostný uživatel
respondent č. 3	ano	ne	ne	příležitostný uživatel
respondent č. 4	ano	ne	ne	pravidelný uživatel (každý den)
respondent č. 5	ano	ne	ano	příležitostný uživatel
respondent č. 6	ano	ne	ano	příležitostný uživatel
respondent č. 7	ano	ne	ne	pravidelný uživatel (každý den)
respondent č. 8	ne	ne	ne	zkusil pouze jednou

respondent č. 9	ne	ne	ne	příležitostný uživatel
respondent č. 10	ano	ano	ne	pravidelný uživatel (každý den)

Tab. č. 7 *Ilegální drogy a doplňkové faktory užívání*

	první užití	užívané ilegální drogy	motivace v opakovaném užívání	místo užívání
respondent č. 1	s partou, marihuana, pozitivní zkušenost	marihuana, pervitin, lysohlávky	pohodová atmosféra	doma, u přátel
respondent č. 2	s kamarádem, marihuana, až pozitivní zkušenost	marihuana, MDMA, pervitin, kokain, extáze	sociální tlak, únik	klub, byt
respondent č. 3	s partou, marihuana, pozitivní zkušenost	marihuana, MDMA	zvědavost, sociální tlak	klub
respondent č. 4	s partou, marihuana, pozitivní zkušenost	marihuana, MDMA, pervitin, kokain, extáze, tramal, lysohlávky, LSD	příjemný pocit, sociální tlak, únik	byt
respondent č. 5	s partou, marihuana, pozitivní zkušenost	marihuana, MDMA, pervitin, kokain, extáze	sociální tlak, příjemný pocit	klub, byt
respondent č. 6	s partou, marihuana, pozitivní zkušenost	MDMA, kokain, extáze, pervitin	příjemný pocit, sociální tlak	klub, venku, byt
respondent č. 7	s partou, marihuana,	marihuana, MDMA, pervitin,	tradice, nuda	byt

	pozitivní zkušenost	kokain, extáze, LSD		
respondent č. 8	s partou, marihuana, negativní zkušenost	-	-	venku
respondent č. 9	s partou, marihuana, pozitivní zkušenost	marihuana, MDMA, extáze, LSD	zvědavost	klub, venku
respondent č. 10	s kamarádem, alkohol + antidepresiva, pozitivní zkušenost	pervitin, MDMA, extáze, LSD, antidepresiva + alkohol	příjemný pocit	kdekoliv

Dle výzkumů R. K. Shukla a M. T. Lynskey o vstupních drogách (tzv. Gateway theory) hraje alkohol a kouření při první zkušenosti s ilegální drogou velký význam. V posloupnosti užívání je nejprve alkohol, poté nikotin a na třetí místo se řadí marihuana. Čím dřívější je zkušenost adolescentů s alkoholem či nikotinem, tím dochází i k dřívějším experimentům s ilegálními drogami, které mohou přerůst až v závislostní konzumaci (Shukla, 2013; Lynskey, 2018).

Posloupnost sekvence drog v „the Gateway theory“ potvrzuje i šestá sekce výzkumu. Zanedbáme-li první dvě legální drogy v České republice - alkohol a tabákové výrobky a zaměříme se na následnou třetí látku - ilegální konopí, 9 respondentů potvrdilo, že první jejich nelegální drogou bylo právě konopí (viz Tab. 7). Užívání tabákových výrobků ještě před prvním experimentem s ilegální drogou potvrdilo 8 respondentů z 10 (viz Tab. 6). Prostředí prvního užití se u dotazovaných lišilo, ale bylo to však vždy s kamarádem anebo partou. Co se následujícího experimentu s jinou ilegální drogou týče, většina respondentů ji zkusila na party či hudební akci, jakoby jim marihuana „dodala odvalu“ v dalším experimentování s ilegálními látkami. Jednalo se především o extázi, MDMA a ve třech případech (respondent č. 1, 4 a 10) o pervitin. Dále respondenti zkoušeli kokain, lysohlávky, LSD a léčiva na bázi opiátů nebo antidepresiva kombinovaná s alkoholem.

Většina uživatelů (kromě respondenta č. 8, který ilegální látky neužívá) měla dobrou první zkušenost s užitím ilegální drogy. To s jistotou ovlivnilo i další užívání.

Co se pak přátel týče, tak všichni tázaní začali experimentovat s ilegálními drogami v okruhu svých kamarádů. Dá se tedy předpokládat, že se pohybují v okruhu známých, kteří příležitostně užívají ilegální látky. Dva respondenti (resp. č. 1 a 7) uvedli, že ilegální látky dál distribuovali.

Poslední podsekcce 6. části výzkumu se zabývá partnerskými vztahy. Ty mají rovněž jako okruh přátel velký vliv na uživatele a na jeho užívání. Pouze tři respondenti mají vážný vztah. U respondenta č. 2 a 5 měl partner pozitivní vliv na snížení užívání. U respondentky č. 6 pak partner užívá s ní na hudebních akcích, ale o užívání v práci či s přáteli neví. Respondent č. 4 potvrzuje úplný opak. K „tvrdším“ ilegálním drogám ho přivedla bývalá přítelkyně: *„Trávu jsem zkusil za školou s kamarádem a do těch dalších věcí mne strhla bejvalka. Ta jela v perníku tři roky. Snažil jsem se ji z toho vytáhnout, ale spíš mě strhávala víc a víc. Tak jsem se s ní pak rozešel.“*

Výsledky z praktické části jsou dále porovnávány v diskusi.

3 Diskuse

Praktická část bakalářské práce se soustředila na deset vybraných respondentů a na jejich životní příběhy ovlivněné ilegálními látkami. Hlavním cílem práce bylo zjistit klíčové faktory vlivu na první užití ilegálních drog u vybraných respondentů.

- **hlavní cíl:** Zjistit klíčové faktory vlivu na první užití ilegálních drog u vybraných respondentů
- **výzkumná otázka:** Jaké klíčové faktory vedly u oslovených respondentů k užívání ilegálních látek?

Klíčovými faktory, které respondenty přivedly k užívání ilegálních drog jsou především sociální tlak skupiny na respondenta, užívání tabákových výrobků před prvním experimentem s ilegální látkou, marihuana jako vstupní droga, klub jako první místo užití „tvrdých“ drog, více příležitostí k užívání a zvědavost. Jednotliví činitelé jsou podrobně probrány níže.

1. sociální tlak

Všichni respondenti uvedli, že poprvé užíli ilegální drogu za přítomnosti svého kamaráda či party. U všech tázaných kromě jednoho respondenta (č. 8) byla první zkušenosti s ilegální látkou pozitivní a všichni tito respondenti pokračovali v dalším experimentování. Respondent č. 8 už nikdy více ilegální látky neužil. Značnou roli v iniciaci k experimentování s již „tvrdší“ drogou hrála i partnerka respondenta č. 4.

2. užívání tabákových výrobků před prvním experimentem s ilegální látkou

Z práce vyplývá, že celkem 8 respondentů z 10 kouřilo tabákové výrobky ještě před prvním experimentem s ilegální látkou. Jedná se o všechny respondenty kromě tázaných č. 8 a 9, kteří tabákové výrobky nikdy nezkusili.

Všichni tázaní, kromě respondentů č. 5, 8 a 9 jsou pak pravidelnými uživateli tabákových výrobků. Respondentka č. 5 v současné době již nekouří, ale v minulosti užívala tabákové

výrobky každý den. Kouření stejně tak jako konzumace alkoholu v adolescentním věku má vliv na uvolnění hranic či zábran a přispívá k prvním experimentům s ilegálními látkami.

3. marihuana jako vstupní droga

První zkušenost měli tázaní ve většině případů s marihuanou. Jediný respondent č. 10 začal experimentovat s alkoholem v kombinaci s antidepresivy. Tento fakt je v souladu s teorií vstupních drog (Gateway theory), kdy je s návykovými látkami zpravidla experimentováno v určité posloupnosti, a to alkohol - nikotin - marihuana - „tvrdé drogy“ (Shukla, 2013). Náplní výzkumu sice nebylo sledovat posloupnost užívání návykových látek, k první experimentům s tabákovými výrobky však docházelo zpravidla na druhém stupni základní školy ještě před experimenty s konopím.

4. klub jako první místo užití „tvrdých“ drog

K prvnímu užití ilegální drogy došlo také mezi respondenty v klubu či na taneční akci festivalového typu. Jednalo se o první užití „tvrdých“ drog, a to ze skupiny stimulancií. Extázi na taneční akci poprvé zkusilo 5 respondentů, a to tázaní č. 2, 3, 5, 6 a 9. Pervitin pak poprvé na taneční akci užili respondenti č. 1 a 10.

Při komparaci prvního místa užití „lehčí“ drogy marihuany a „tvrdých“ drog jako je extáze a pervitin z rozhovorů vyplývá, že pro užití marihuany vybraní respondenti preferovali klidnější místo jako je byt nebo venkovní prostředí, pro „tvrdé“ drogy bylo častější užívání v klubech na tanečních akcích.

5. více příležitostí k užívání

Sedm tazaných z výzkumu, a to konkrétně respondenti č. 1, 2, 5, 6, 7, 8 a 10, změnilo bydliště z menšího města či vesnice do města většího. S větším městem je spojena i větší nabídka služeb jako jsou právě taneční kluby a festivaly, kde jsou často zneužívány zejména „tvrdé“ drogy. Černý trh s drogami a jejich distribuce je zde také více rozšířena.

6. zvědavost

Mezi další faktory vlivu na první užití ilegálních drog patří bezesporu i zvědavost a vzrušující vstup do neznáma při prvním experimentu. Tyto pocity v rozhovorech uvedli i respondenti č. 3, 5, 6 a 9.

- **dílčí cíle:**

1. Nalézt zásadní okolnosti vzniku závislosti

- **výzkumná otázka:** Jaké zásadní okolnosti vedly u vybraných respondentů ke vzniku závislosti?

Ke vzniku závislosti u vybraných respondentů vedlo nejčastěji celkem 6 okolností, a to pozitivní první zkušenost s ilegální drogou, vnímání marihuany jako „lehčí“ drogy, problémové vztahy s rodinou, motivace v opakovaném užívání, časté užívání na tanečních akcích a změna bydliště typicky do většího města. Jednotlivé okolnosti jsou rozvedeny níže.

okolnosti:

a) pozitivní první zkušenost

Prvotním klíčovým faktorem je pozitivní první zkušenost s ilegální drogou (Kalina, 2003). Tento fakt potvrdil výzkum ze sta procent. Všichni respondenti, kteří měli dobré vzpomínky na první užití v užívání i nadále pokračovali. Jedna z respondentek dokonce uvedla: *„Měla jsem skvělý pocit, hodně energie, všechno bylo fajn, žádný starosti, jen si člověk užíval skvělou atmosféru (...).“* Jediný respondent č. 8 takovou zkušenost neměl a v užívání již dále nikdy nepokračoval.

b) vnímání marihuany jako „lehčí“ drogy

Vlivem legislativních změn ČR ohledně pěstování, držení a užívání konopí, diskuzí a změn ohledně legalizace, rozdílných zahraničních přístupů k marihuaně (např. legalizace v Nizozemsku - coffee shopy), vlivem historického vývoje od šamanských rituálů po konopné masti či ilegální zneužívání a také přírodním původem je marihuana vnímána jako tzv. „lehčí“ droga a přistupuje se k ní lehkomyšlněji než k ostatním ilegálním drogám (Miovský, 2008). Respondenti č. 2 a 4 doslovně uvedli:

respondent č. 2: *„Jo a trávu to jsme dávali po škole nebo před dílnou, ale to snad ani nikdo moc nebral takhle tvrdě, jako ILEGÁLNÍ DROGU. Prostě jsme zahulili a byl chill.“*

respondent č. 4: *„Trávu vlastně nikdo ani jako drogu nebral. Jen jako pohodu, doplněk k cigárům.“*

Literatura sice uvádí, že na marihuaně nevzniká somatická závislost a psychická závislost se objevuje jen u dlouhodobých uživatelů. Při nadměrném dlouhodobém užívání však dochází ke zhoršení krátkodobé paměti a schopnosti koncentrace. Konopí sice není tou nejnebezpečnější ilegální drogou, ale je považováno za drogu vstupní, kdy funguje jako pomyslná brána do světa drog „tvrdších“ (Kalina, 2003; Shukla, 2013). V tom spatřuji marihuanu jako jednu z rizikových okolností vzniku závislosti, neboť závislost může vzniknout v některých případech přímo na konopí anebo je konopí prostředkem k horší ilegální látce.

c) problémové vztahy s rodinou

Při vzniku závislosti se také uplatňuje porucha rodinného života - život v konfliktní anebo neúplné rodině (Dušek, Večeřová-Procházková, 2015). Čtyři respondenti (č. 3, 5, 7, 9) vyrůstali v úplné rodině. Zdá se, že úplnost rodiny nemá na užívání zas takový vliv, protože např. respondent č. 7 užíval ilegální drogy každý den, přestože pochází z rodiny úplné. Respondent taktéž uvedl, že se od rodiny odstěhoval v brzkém věku, což mělo na každodenní užívání jistě vliv. Pravidelný uživatel ilegálních látek č. 4 taktéž rodinné prostředí opustil brzy po ukončení základního vzdělání.

Větší roli hrají rodinné vztahy mezi členy rodiny a především vztahy mezi respondentem a rodiči. Velmi složité rodinné vztahy má celkem pět respondentů, a to respondenti č. 1, 2, 4, 6 a 10. Každodenními uživateli ilegálních drog jsou pak z vybraných respondentů tázaný č. 1, 4 a 10, což jsou tři z celkových čtyřech silně závislých. Povědomí o užívání ilegálních drog měla jen rodina respondenta č. 2, 4 a 9. Ostatní tázaní zkušenosti vždy zatajovali pod obavou ztráty důvěry či nechtěného zatěžování rodičů.

Vliv rodiny na respondenty nebyl vždy pozitivní. Negativní působení rodiny na respondenta je u tázaného č. 2, 4 a 10. Na respondenta č. 2 vyvíjela rodina tlak, v důsledku kterého pak unikal prostřednictvím ilegálních drog, respondent č. 4 dokonce užívá ilegální látky se svým otcem a tázaný č. 10 má s rodinou tak špatné vztahy, že se s nimi odmítá stýkat a komunikovat.

d) motivace v opakovaném užívání

První pozitivní zkušenost s ilegální látkou, u adolescentů jen zřídka kdy s „tvrdou“ drogou, má zásadní vliv na další užívání (Miovský, 2008). Pocity štěstí, euforie, pohody a únik od všedních starostí jsou hlavní hnací silou a motivací pro opakované užití (Kalina, 2003). Se všemi těmito pocity se respondenti ztotožnili, nejvíce byla zmiňována pohodová atmosféra. Dále respondenti č. 2, 3, 4, 5 a 6 zmínili sociální tlak party nebo jejich kamaráda jako hnací pohon motivace k dalšímu užití.

e) časté užívání na tanečních akcích

U všech tázaných se v rozhovoru objevilo slovo klub nebo party. Každý z respondentů užíval ilegální látky na tanečních akcích, až na respondenta č. 8, který ilegální drogy neužívá vůbec, přestože na taneční akce chodí. Při porovnání mezi respondenty dominovala taneční hudba, a to konkrétně žánry drum and bass, techno, dubstep, hip hop a rap. Nejčastěji užívanými ilegálními látkami na tanečních akcích u respondentů jsou MDMA a extáze, méně často pervitin, kokain a marihuana. Tyto výsledky potvrzuje i studie Tanec a drogy 2007, kde se však na prvních příčkách objevuje alkohol, nikotin, marihuana a posléze MDMA a extáze (Machová, 2015). V průzkumu bakalářské práce byl kladen důraz pouze na užívané ilegální látky v klubech. Na otázku: „*Piješ alkohol? S kým, kolik a jak často?*“ někteří respondenti uváděli, že alkohol užívají o víkendy, když jsou s přáteli, což má souvislost s tanečními akcemi i s užíváním ilegálních látek.

f) změna místa bydliště typicky do většího města

Všechny respondenty kromě tázaných č. 3, 4 a 9 spojuje stěhování z menšího města či vesnice do města většího - především do hlavního města Prahy. Jak uvádí Kalina, spouštěcími mechanismy závislosti na ilegálních látkách může být i anomie velkoměst, snadná dostupnost drog ve velkoměstech, nahrazení chybějící rodinné struktury delikventní partou či hledání vnitřního klidu (Kalina, 2013). Stěhování, nové prostředí, hledání nového okruhu přátel a známých i hektičtější způsob života jsou dalšími stresovými okolnostmi, které mohou přispívat k vzniku závislosti.

Při komparaci respondentů, kteří se stěhovali do většího města, je zásadní důvod stěhování. Ti, kteří se stěhovali kvůli vysoké škole jsou celkově méně problémovými respondenty, neužívají ilegální látky příliš často, a to spíše jen na tanečních akcích. Tázaní, kteří se ve

velkém městě narodili anebo se tam přestěhovali kvůli práci, která je navíc nenaplnuje, mají s ilegálními látkami větší problémy.

2. Zmapovat vliv dosaženého vzdělání na užívání ilegálních látek

- **výzkumná otázka:** Jaký vliv mělo dosažené vzdělání u vybraných respondentů na užívání ilegálních látek?

Z šetření vyplývá, že vzdělání není ústředním faktorem u vybraných respondentů v užívání ilegálních látek a spíše neplatí, že čím nižší vzdělání, tím rizikovější uživatel. Více náchylnou skupinou k experimentování s marihuanou jsou studenti středních odborných škol. Spíš než vliv vzdělání má na patologické užívání ilegálních látek u vybraných respondentů vliv spokojenosti v práci.

Při srovnání respondentů dominuje střední vzdělání zakončené maturitou či výučním listem. Pouze dvě respondentky č. 5 a 6 mají vysokoškolské vzdělání a obě jsou příležitostnými užívatelkami zejména na tanečních parties, kdy užívání berou jako relax. Respondentka č. 6 však někdy užívá i v práci nebo po práci. Pouze základní vzdělání mají dva dotazovaní, a to respondent č. 3 a 7. Tázaný č. 7 patří ke každodenním uživatelům ilegálních látek, respondent č. 3 však nikoliv.

Každodenně užívající respondenty č. 1, 4, 7 a 10 spíše než-li obdobné vzdělání spojuje nespokojenost v práci a žádná možnost kariérního růstu. Tuto situaci řešil pouze respondent č. 1, který z práce odešel, ale za ztráty dobrého finančního ohodnocení. Respondenti nejčastěji uvádí, že je pracovní pozice nenaplnuje, nejsou spokojeni a práce je nebaví a tráví v ní příliš mnoho času.

Z Výroční zprávy o stavu ve věcech drog v ČR v roce 2018 vyplývá, že studenti gymnázií zkoušejí a užívají obecně méně konopných drog než studenti středních odborných škol (Mravčík, 2018). Z předchozího výzkumu R. Shluky o vstupních drogách máme poznatky, že marihuana otevírá pomyslnou bránu k dalším ilegálním drogám (Shukla, 2013). Ve výzkumu bakalářské práce jsou pouze dva tázaní, kteří studovali gymnázium anebo lyceum, a to respondenti č. 6 a 8. Respondent č. 8 konopí pouze jednou zkusil a již dále

žádné ilegální látky nikdy neužíval. Respondentka č. 6 patří mezi příležitostné uživatele. Nadpoloviční většina tázaných spadá právě do kategorie „absolvent střední odborné školy nebo učiliště“, a to konkrétně respondenti č. 1, 2, 4, 8, 9 a 10, z čehož tázaní č. 1, 4 a 10 jsou každodenními uživateli ilegálních drog. V tvrzení Mravčíka a kol., že častějšími uživateli ilegálních drog jsou studenti středních odborných škol, se práce shoduje (Mravčík, 2018).

3. Najít faktory, které vedly u vybraných respondentů k omezení či k úplnému ukončení užívání ilegálních drog

- **výzkumná otázka:** Které faktory vedly u vybraných respondentů k omezení či k úplnému ukončení užívání ilegálních drog?

Mezi klíčové faktory omezení či ukončení užívání ilegálních drog u vybraných respondentů patří rodina, partner, záliby a prevence. Při komparaci každodenních a příležitostných uživatelů ti každodenní nemají žádnou motivaci, proč přestat užívat.

Důvody omezení či ukončení užívání ilegálních drog jsou opět multifaktoriální. Při porovnání respondentů obvykle převládá jeden hlavní faktor, kvůli kterému tázaní omezili užívání ilegálních látek, v případě respondenta č. 8 je v faktorů více. Každodenně užívající respondenty spojuje minimální motivace v omezení či ukončení užívání.

faktory:

a) rodina

Při srovnání respondentů nejvíce vede vliv rodiny, a to u tázaných č. 3, 6, 8 a 9. Respondent č. 3 ještě s rodinou stále žije a rodiče financují jeho život, vliv je zde tedy značný. Ostatní respondenti žijí již mimo svou nukleární rodinu, vliv příbuzenstva na užívání však uvádí i tak. Respondentka č. 6 v rozhovoru dokonce uvedla, že ji rodina dala větší prevenci než preventivní školní programy a zároveň nechce ztratit důvěru rodiny jako tázaný č. 8, který sice marihuanu vyzkoušel, ale kvůli důvěře jeho matky k němu nic dalšího na akci s partou nezkusil. Na tázaného č. 9, který taktéž žije s nukleární rodinou, je vyvíjen rodiči mírný tlak, aby respondent přestal chodit na akce a užíval ilegální látky,

našel si partnerku a založil rodinu jako jeho starší sestra. Tázaný se snaží tlaku odolávat, ale přiznává, že kdyby nebydlel s rodinou, tak užívá ilegální látky častěji.

Pozitivní vliv rodiny na snížení četnosti užívání ilegálních drog potvrzuje i K. Kalina v knize *Terapeutická komunita*. Doporučuje taktéž zapojit rodinu do terapie při léčbě drogově závislého pacienta za cílem zlepšení rodinných vztahů (Kalina, 2008).

Srovnáme však respondenta č. 2 s ostatními dotazovanými, má s rodinnou podporou opačné zkušenosti. Tázaný v rozhovoru uvedl: *„No spíš mne deptaly když jsem se rozcházel s přítelkyní, tak to jsem pak začal dávat víc a vlastně i kvůli nim, protože na mne tlačili a prostě to nebylo jednoduchý. Byl jsem v situaci, kdy jsem se vrátit už nemohl, ale oni to chtěli, takže jsem tak utíkal od reality.“*

b) partner

Pozitivní vliv partnera či partnerky na snížení užívání ilegálních látek spatřuje respondent č. 2 a 5. Při srovnání obou dotázaných respondent č. 2 si oproti respondentce č. 5 jedním dlouhodobým vztahem, ze kterého má potomka, prošel a uvedl, že mu drogy tento vztah zničily: *„Asi to bylo na ex trochu moc, o víkendu kalby, v neděli jsem přišel úplně v hajzlu vyjetej. Takže jsem přišel o rodinu, o ní a o dceru.“*. V současném vztahu nechce tento scénář opakovat a proto se v užívání umírňuje. Tázaná č. 5 je spíše vděčná za svůj první vztah, nechce o partnera přijít a tak ho na taneční akce nenutí chodit, tráví čas s ním a tudíž tolik ilegální látky neužívá.

Partnerství má na užívání buď pozitivní vliv v tom smyslu, že uživatel přestane užívat ilegální látky vlivem partnera anebo negativní vliv, kdy partner začne užívat právě kvůli druhému partnerovi. Negativní zkušenost má právě respondent č. 4, který do drogové závislosti na pervitinu spadl díky bývalé přítelkyni a přestal pravidelně užívat až poté, co s ní vztah ukončil.

Výsledky práce souhlasí s výsledky šetření Vágnerové, která zkoumala partnerství či manželství závislých respondentů bez domova. V šetření se objevuje závislost na ilegálních drogách, tak i na alkoholu. Výsledky u obou závislostí jsou však totožné. Závislost na alkoholu či drogách bývá důvodem rozpadu manželství či partnerství. Abúzus alkoholu narušuje partnerské vztahy vždy, když nepijí oba partneři. Závislost na ilegálních

drogách je pak ještě závažnějším problémem při udržení vztahu a dlouhodobější partnerství často ani nevznikne, pokud se závislý ilegální látky nezřekne (Vágnerová, 2018). Jak doslovně uvedl respondent č. 1: „*No tak když člověk prodává a s někým žije, tak to před ním moc neutají. Bud' to pochopí a přijme všechna pro i proti nebo ne. Měl jsem jeden delší vztah, který skončil dost tragicky (...). Teď mi do života někdo přišel, ale já to prostě po časový a finanční stránce nedávám.*“.

c) záliba

Jako jediný se pokoušel omezit užívání ilegálních látek a kouření tabákových výrobků kvůli své zálibě - thajskému boxu tázaný č. 4. V cestě mu však stálo přílišné pracovní nasazení, které je jedním z důvodů užívání.

d) prevence

Jako jeden z faktorů, který vnitřně nedovolil tázanému č. 8 další užívání ilegální látek byl i školní preventivní program na základní škole. Tento respondent je však jediný, který prevenci jako faktor omezení užívání uvádí. Při srovnání s výzkumem Sobotkové hraje prevence i u již delikventní mládeže důležitou roli. Pozitivní vliv mají preventivní programy zejména na zlepšení znalostí a snížení prevalence kouření (Sobotková, 2014).

Jak z rozhovorů vyplývá respondent č. 8 a 9 jsou spolužáci ze základní školy, oba tázaní tedy prošli stejnou protidrogovou prevencí. Při komparaci dat si oba respondenti vzpomínají na školní prevenci, a to především na hosta jejich preventivního programu, který byl drogově závislý. Postoj obou respondentů k užívání ilegálních látek i přes společnou prevenci je však rozdílný. Respondent č. 9 patří k rekreačním uživatelům a nevidí v užívání ilegálních látek nic špatného, bere to jako zábavu. O prevenci si myslí: „*(...) když to chce někdo zkusit, tak mu v tom nikdo nezabrání, že. Takže to nemá moc význam tyhle věci.*“. Tázaný č. 8 ale uvedl, že školní prevence na něj vliv měla a že ho společně rodinným postojem k věci od užívání odradila.

e) nic

Narozdíl od příležitostně užívajících respondentů nemají při srovnání každodenně užívající tázaní č. 1, 4, 7 a 10 nic, pro co by měli přestat užívat. Je logické, že by tázaní měli přestat užívat pro sebe a pro své zdraví, respondent č. 4 takto přestával užívat pro své tělo

a sportovní výkonnost v boxu. Sportem se však neuživí, a tak musí chodit do práce, která ho ničí, na úkor sportu. To ho očividně demotivuje a podporuje v užívání jako kompenzaci úniku od reality. Respondent č. 1 sice opustil práci, která ho stresovala, ale bylo to na úkor finančního ohodnocení a ani změna práce mu nepomohla v umírnění se v užívání marihuany. Tázaní č. 7 a 10 jsou ve své práci taktéž nespokojení, ale nové zaměstnání si nehledají.

Všichni každodenní uživatelé ilegálních látek mají společné znaky: život bez partnerky či partnera, problémové rodinné vztahy a všeobecnou nespokojenost v životě, se kterou nic nedělají, proto aby byli šťastní, ale jen chvilkově unikají pomocí ilegálních drog.

Doporučení

Doporučení plynoucí z výsledků práce jsou časné preventivní programy na základních školách a jejich pokračování i na školách středních, kde se převážná většina respondentů poprvé dostala k ilegálním látkám. Do programu prevence by měl být pozván i člověk, který si drogovou závislostí prošel a tzv. ví o čem mluví. Žádný z respondentů si totiž konkrétně nevzpomněl, jak preventivní program probíhal až na respondenty, kteří se v preventivním programu setkali s bývalým uživatelem drog.

Další doporučení apelují spíše na rodiče a budoucí rodiče dětí. V práci vyšlo najevo, že respondenti kteří měli dobrý a otevřený vztah s rodiči, panovala mezi nimi vzájemná důvěra a porozumění, neužívali ilegální drogy pravidelně každý den a kvůli rodině své užívání drželi v rámci určité přijatelnější míry. Jeden z respondentů kvůli rodinné důvěře skončil s užíváním hned po prvním experimentu. Atmosféra v rodině, životní styl rodiny a vzory rodinných rolí mají v mravním a psychickém vývoji dítěte klíčové postavení. Je-li dítě rodinou vedeno již v útlém věku v rozumné míře k nějakému sportu či jiným zálibám, dítě se rázem dostává do skupin vrstevníků, kteří tráví svůj volný čas smysluplně danou zálibou a nezabíjejí čas po škole experimentováním s návykovými látkami. Samozřejmě první experiment je opředený zvědavostí a vzrušením, ty by ale měly potlačit nabyté vědomosti a zkušenosti z preventivních programů. Vzory rodinných rolí rodičů, a chování

partnerů vůči sobě dítě nasává již v útlém věku a přenáší si je s sebou do svého vlastního vztahu a prokreační rodiny. Jak kdysi vyslovil T. G. Masaryk: „*Rodina je základ státu.*“.

4 Závěr

V této bakalářské práci je pojednáno o závislosti a závislostní problematice obecně i u vybraných respondentů, kteří jsou v práci na základě svých výpovědí porovnáváni. Výčtem kategorií ilegálních drog, definicí drogy, znaky, důsledky a léčbou drogové závislosti, legislativou ilegálních návykových látek a základními druhy prevence se zabývá teoretická část práce.

Praktická část práce tvoří shrnuté výpovědi deseti vybraných respondentů strukturované do šesti oddílů jako jsou základní sociodemografické údaje, škola a práce, preventivní programy, rodina, zájmy a volný čas a ilegální i legální drogy. Získaná data jsou pak komparována a výsledkem jsou následující závěry.

Klíčovými faktory vlivu na první užití ilegálních drog u vybraných respondentů jsou sociální tlak, užívání tabákových výrobků před prvním experimentem s ilegální látkou, marihuana jako vstupní droga, klub jako první místo užití „tvrdých“ drog, více příležitostí k užívání a zvědavost. Dílčí cíle se pak soustředí na nalezení zásadních okolností vzniku závislosti, zmapování vlivu dosaženého vzdělání na užívání ilegálních látek a nalezení faktorů, které vedly u vybraných respondentů k omezení či k úplnému ukončení užívání ilegálních drog.

Z prvního dílčího cíle vyplývá, že nalezenými zásadními okolnostmi vzniku závislosti je pozitivní první zkušenost s ilegální drogou, vnímání marihuany jako „lehčí“ drogy, problémové vztahy s rodinou, motivace v opakovaném užívání, časté užívání na tanečních akcích a změna bydliště typicky do většího města .

Při zmapování vlivu dosaženého vzdělání na užívání ilegálních látek vyplynulo, že stupeň vzdělání není až tak zásadním faktorem. Při porovnání respondentů se základním, středním a vysokoškolským vzděláním dominují v užívání ilegálních drog tázaní se středoškolským vzděláním. Tři ze čtyř každodenních uživatelů ilegálních drog mají střední odborné vzdělání. Pět respondentů pak užívá pouze nárazově - rekreačně. Jeden respondent

studující vysokou školu po prvním experimentu s užíváním přestal. Rozhodně tedy neplatí, že čím nižší vzdělání, tím patologičtější uživatel.

Ve třetím dílčím cíli se hledaly faktory, které vedly u vybraných respondentů k omezení či k úplnému ukončení užívání ilegálních drog. Patří mezi ně rodina, partner, záliby a prevence. Při porovnání příležitostných a každodenních uživatelů ilegálních látek každodenní uživatelé nemají žádnou motivaci v ukončení užívání a provází je společné znaky jako je život bez partnerky/partnera, problémové rodinné vztahy a všeobecná nespokojenost v životě.

Korektnost výzkumu by mohl ovlivnit malý vzorek respondentů. Jedná se však o kvalitativní metodu výzkumu a větší množství tázaných by neumožňovalo zachování individuálního přístupu ke každému respondentovi. Vliv na sdílené množství a hloubku informací respondentem mělo zajisté rozpoložení tázaných, místo setkání a forma komunikace. Pro co největší zisk informací od respondentů bylo zvoleno vícero setkání a také textové formy komunikace.

Bakalářská práce může být přínosná zejména učitelům a budoucím kantorům, kteří vyučují výchovu ke zdraví anebo mají na starosti školní preventivní programy. Může být nástrojem, dle kterého učitel zformuje účinný školní preventivní program. Rozhovory s každodenně užívajícími respondenty mohou posloužit jako odrazující zpovědi pro žáky. Důležitá je myšlenka - jak jeden nevinný experiment s marihuanou může probořit hranice k dalším daleko rizkovějším ilegálním látkám. Žáci si mohou uvědomit, že by se jich situace mohla týkat, protože první experimentování respondentů probíhalo v jejich věku. Práce může přínosná i rodičům dětí taktéž v preventivním duchu. A v neposlední řadě může být práce přínosem všem, kteří se zajímají o problematiku drogové závislosti.

5 Seznam použitých informačních zdrojů

BAYER, D.: (2001). *Marihuana a hašiš v České republice. Práce ke specializované atestaci z léčby návykových nemocí*. IPVZ, Praha.

DOLEŽAL, J. X.: (1998). *Jak se berou drogy*. Praha: Formát. ISBN 80-86155-11-0.

DOLEŽAL, J. X.: (1997). *Marihuana*. 2., přepr. a rozš. vyd. Olomouc: Votobia. ISBN 80-7198-171-0.

DUŠEK, K., VEČEŘOVÁ-PROCHÁZKOVÁ, A.: (2015). *Diagnostika a terapie duševních poruch*. 2., přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, Psyché. ISBN 978-80-247-4826-9.

FISCHER, S., ŠKODA J.: (2014). *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5046-0.

GOODYER, P., PÁNEK, J.: (2001). *Drogy + teenager*. Přeložil Romana KUNCOVÁ. Praha: Slovanský dům. ISBN 80-86421-44-9.

KALINA, K. a kol.: (2003). *Drogy a drogové závislosti 1. Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, K. a kol.: (2003). *Drogy a drogové závislosti 2. Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 80-86734-05-6.

KALINA, K., a kol.: (2001). *Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí*. PRAHA: Úřad vlády České Republiky. ISBN 80 - 238- 80-14 4.

KALINA, K.: (2013). *Psychoterapeutické systémy a jejich uplatnění v adiktologii*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4361-5.

KALINA, K.: (2008). *Terapeutická komunita: obecný model a jeho aplikace v léčbě závislostí*. Praha: Grada. Psyché. ISBN 978-80-247-2449-2.

KALINA, K., a kol.: (2008). *Základy klinické adiktologie*. Praha: Grada, Psyché. ISBN 978-80-247-1411-0.

KNOTOVÁ, D.: (2014). *Školní poradenství*. Praha: Grada, Pedagogika. ISBN 978-80-247-4502-2.

KOPECKÁ, I: (2011). *Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3875-8.

KUKLA, L.: (2016). *Sociální a preventivní pediatrie v současném pojetí*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3874-1.

LIBA, J.: (2016). *Zdravie, drogy, drogová prevencia: terminologický a výkladový slovník*. 2., doplnené a rozšírené vydanie. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-555-1556-4.

LYNSKEY, M., T., AGRAWAL, A.: (2018). Denise Kandel's classic work on the gateway sequence of drug acquisition. *Addiction* [online]. **113**(10), 1927-1932 [cit. 2019-12-21]. DOI: 10.1111/add.14190. ISSN 09652140.

MAHDALÍČKOVÁ, J.: (2014). *Víme o drogách všechno?*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-589-4.

MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D.: (2015). *Výchova ke zdraví*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5351-5.

MARÁDOVÁ, E.: (2006). *Prevence závislostí*. PRAHA: Vzdělávací institut ochrany dětí. ISBN: 80-86991-70-9.

McGRATH, Y.: (2007). *Prevence užívání drog mezi mladými lidmi: Přehled dostupných informací. Nejnovější výzkumné poznatky*. PRAHA: Úřad vlády České republiky. ISBN: 978-80-87041-16-1.

MIOVSKÝ, M.: (2008). *Konopí a konopné drogy: adiktologické kompendium*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-0865-2.

MRAVČÍK, V., a kol.: (2018). *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2017 [Annual Report on Drug Situation 2017–Czech Republic]* MRAVČÍK, V. (Ed.). PRAHA: Úřad vlády České republik, ISBN 978-80-7440-219-7.

Nařízení vlády č. 455/2009 Sb. [online]. [cit. 2020-07-21]. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-455>

NECHANSKÁ, B., MRAVČÍK V., POPOV P.: (2012). *Zneužívání psychoaktivních léků v České republice: identifikace a analýza zdrojů dat*. Praha: Úřad vlády České republiky, Monografie. ISBN 978-80-7440-073-5.

NEŠPOR, K.: (1999). *Medicína: Program FIT IN* [online]. [cit. 2020-07-15]. Dostupné z: <http://medicina.cz/clanky/2740/34/Program-FIT-IN/>

NEŠPOR, K.: (2007). *Návykové chování a závislost*. PRAHA: Portál. ISBN: 978-80-7367-267-6.

PČR.: (2020). *Prevence: Praktické rady a postupy v oblasti návykových látek pro rodiče* [online]. [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/narodni-protidrogova-centrala-skpv-prevence-rady-rodicum.aspx?q=Y2hudW09MTE%3d>

PEŠEK, R., NEČESANÁ K.: (2009). *Prevence užívání tabáku a alkoholu a jiných drog u dospívajících*. PRAHA: MZ ČR,. ISBN: 978-80-254-5971-3.

RUFER, M.: (1998). *Tabletky štěstí: Extáze, Prozac - návrat psychofarmak?*. Brno: Books, Nové obzory (Jota). ISBN 80-7242-004-6.

SANANIM.: (nedatováno). *Těkavé látky: Poppers* [online]. [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <http://www.drogovaporadna.cz/tekave-latky/poppers.html>

SHUKLA, R., K.: (2013). *Inside the Gate: Insiders' Perspectives on Marijuana as a Gateway Drug*. Humboldt Journal of Social Relations [online]. 35, 5 [cit. 2020-01-30]. ISSN 01604341.

SOBOTKOVÁ, V.: (2014). *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, Psyché. ISBN 978-80-247-4042-3.

ŠTÁBLOVÁ, R., a kol.: (1999). *Drogy kriminalita a prevence*. PRAHA: Policejní akademie ČR. ISBN 80-7251-018-5.

ŠTASTNÁ, L., ŠUCHA, M.: (2010). *Problémy související s užíváním drog u dětí do 15 let*. PRAHA: Univerzita Karlova v Praze. ISBN 978-80-254-6806-7.

ŠTASTNÁ, L., ŠUCHA, M.: (2010). *Drogy a ohrožené skupiny mladých lidí*. PRAHA: Univerzita Karlova v Praze. ISBN: 978-80-254-6807-4.

SUBSTITUČNÍ LÉČBA.: (nedatováno). *Nelegální drogy* [online]. [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <https://www.substitutni-lecba.cz>

ÚZIS.: (2018). *Poruchy duševní a poruchy chování (F00-F99): Poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním psychoaktivních látek (F10-F19)* [online]. [cit. 2020-07-14]. Dostupné z: <https://old.uzis.cz/cz/mkn/F10-F19.html>

VÁGNEROVÁ, M., a kol.: (2018). *Bezdomovectví ve středním věku: příčiny, souvislosti a perspektivy*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-4054-9.

VÝCHOVA KE ZDRAVÍ.: (2009). *Programy pro II. stupeň ZŠ* [online]. [cit. 2020-07-15]. Dostupné z:
<http://www.vychovakezdravi.cz/clanky/zavislosti/doporucene-metodiky.html>

Vyhláška č. 311/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků [online]. [cit. 2020-07-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-317>

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník [online]. [cit. 2020-07-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-114>

Zákon č. 114/2020 Sb. [online]. [cit. 2020-07-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-114>

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách [online]. [cit. 2020-07-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-167>

Přílohy

Seznam příloh

Příloha 1 – Osnova rozhovoru

Příloha 2 – Rozhovory jednotlivých respondentů práce

Příloha 1

ROZHOVOR bakalářská práce

1. respondent č. x

věk:

pohlaví:

místo narození:

místo bydliště:

Proč ses přestěhoval z rodného města a jsi tam spokojený?

2. práce/škola

Jsi spokojen v zaměstnání/ s nezaměstnaností?

Naplnuje tě tvá práce? Realizuješ se v ní?

Máš možnost kariérního růstu?

Co jsi studoval a jak jsi byl na škole spokojen?

Studoval jsi z vlastního přesvědčení nebo díky vlivu rodičů/...?

Věnoval ses vystudovanému oboru ve svém zaměstnání?

Jaké je tvé nejvyšší dosažené vzdělání, jaké školy jsi studoval?

3. preventivní programy

Vzpomeneš si na preventivní programy ve škole? Ovlivnili tě, dali ti něco?

4. rodina

Pocházíš z úplné/neúplné rodiny?

Věděli o tvých problémech? Jak se k nim postavili?

Jaký vliv měla tvá rodina nebo sourozenci na tvůj stav a situaci?

5. zájmy

Jakým zájmům/sportům jsi se věnoval dříve?

Čemu se věnuješ v současné době? Co se změnilo a proč?

Čemu by ses chtěl věnovat do budoucna?

Jakou hudbu posloucháš? Kdo tě do ní zasvětil?

Chodíš na koncerty? Užíváš nelegální látky i na koncertech či festivalech?

6. drogy

Kouříš? Od kolika let?

Předcházelo kouření prvnímu experimentu s ilegální drogou?

Piješ alkohol? S kým, kolik a jak často?

Kde, s kým a proč jsi poprvé užil ilegální drogy?

Odradilo tě něco na první zkušenosti s drogou?

Jaký byl impuls vzít si drogu i podruhé?

Kde, za jaké situace a jak často užíváš?

Co tě vedlo k tomu vyzkoušet i něco jiného a co to bylo?

Jak drogy ovlivnily tvůj osobní život?

Příloha 2

ROZHOVOR 1

bakalářská práce

1. respondent č. 1

věk: 27 let
pohlaví: muž
místo narození: Tábor
místo bydliště: Praha

Proč ses přestěhoval z rodného města a jsi tam spokojený?

Kvůli práci a větším možnostem. A možná jsem i chtěl uniknout od mámy a z toho celkového prostředí tam. Našla si pak přítele a chtěl jsem mít svý soukromí, svúj život, ne pořád jen dotovat. A jo jsem v Praze spokojenej. Mám tu svý lidi, kšefty a volnost. Mám to takový, jaký si to udělám a nikdo mi do toho nemluví. No ale když spadnu na hubu, tak se toho musím vyhrabat sám, ale o tom život je. Nespolíhat se na nikoho.

2. práce/škola

Jsi spokojen v zaměstnání/ s nezaměstnaností?

Od tý doby, co jsem odešel ze stálýho zaměstnání jsem v pohodě. Měl jsem nějaký neshody a výměny názorů s ředitelkou. Nestresuju se tolik a neřeším problémy, který mne vlastně vůbec nezajímaj, nejsou to má problémy, ale problémy firmy. Teď jedeme s kámošema na svý vlastní triko, sice mám míň money, ale to se snad ještě rozjede a mám víc času, takže jsem tak nějak klidnější.

komentář: Respondent pracoval v jisté firmě se stavebním materiálem. Na práci si nikdy moc nestěžoval a jeho odchod mne překvapil. Dříve se mne však svěřil s tím, že dělá ve firmě nějaké finanční podvody, takže kdo ví jak to s jeho odchodem bylo.

Naplňuje tě tvá práce? Realizuješ se v ní?

Ale jo, ta práce mne bavila. Rád jsem se bavil s těma lidma a dělal kšefty, to mi vždycky šlo a stavebnictví, stavební materiály, to bylo vždycky moje hobby. A navíc jsem tomu rozuměl fakt dobře, protože jsem předtím dělal ve skladu, takže jsem věděl, co jim mám nabídnout. Ale bylo to dost náročný a málo finančně ohodnocený za tu zodpovědnost. Proto jsem si k tomu přivydělával manuálně, různé opravy a stavařina a u toho jsem teď i zůstal. Vidět jak práce postupuje a něco mi vzniká pod rukama je super.

Máš možnost kariérního růstu?

Jsem pán svýho času, můžu si vzít zakázku jakou chci, takže kariérní růst ani nepotřebuju.

Co jsi studoval a jak jsi byl na škole spokojen?

Chodil jsem na automobilovku, kde jsem se vyučil s odřenejma ušima. Chodil jsem hodně pracovat, protože máma dlužila peníze. A minulej rok jsem si začal dělat soukromně maturitu, ale to z časovejch důvodů nevyšlo. Ted' jse o tom znovu přemýšlel, ale stojí to prachy a já maturitu asi ani nepotřebuju. Zatím jsem ji nepotřeboval.

Studoval jsi z vlastního přesvědčení nebo díky vlivu rodičů/...?

Jo, chtěl jsem sám. Nikdo mne do toho netlačil.

Věnoval ses vystudovanému oboru ve svém zaměstnání?

Vlastně nikdy. Pokaždý mne vítr zavál úplně někam jinam. Ale zas když se mi hrabou v autě, tak vím, co tam přibližně dělaj.

Jaké je tvé nejvyšší dosažené vzdělání, jaké školy jsi studoval?

Na střední škole obchodu, služeb a řemesel autoelektrikáře, mám výuční list.

3. preventivní programy

Vzpomeneš si na preventivní programy ve škole? Ovlivnili tě, dali ti něco?

Fuu, tak to na základce vůbec netuším, možná jsem chyběl, co já vím. A na střední, tam s jistotou můžu říct, že jsme nic takovýho neměli. Tam hulili všichni i mistři.

4. rodina

Pocházíš z úplné/neúplné rodiny?

Rodiče se krátce po mým narození rozešli. Vyrůstal jsem s matkou, kterou jsem pak na střední živil já, platil jsem i byt. Za tátou jsem jel jen párkrát, nemám to na vesnici moc rád. Nabízel mi i práci ve své firmně, ale co bych tam dělal po večerech, háčkoval?

Věděli o tvých problémech? Jak se k nim postavili?

No tak to rozhodně ne. Z těch peněz z prodeje jsem platil i byt, jídlo, všechno. Mámu by kleplo, kdyby se dozvěděla, z čeho to je.

A jak to vlastně začalo s prodejem?

No docela rychle. Chodil jsem hulit a pak v tý partě jsem poznal týpka co taky prodával, takže přes něj jsem se dostal k distribuci. No a poznával jsem další a další lidi, začal přemejšlet co by vynášelo víc než tráva až jsem se pak dostal k piku a koksu. No a s tím jsme ještě různě šmelili, aby to samozřejmě ještě víc vyneslo a taky samozřejmě zkoušeli žejo, co už bylo poznat a co ještě ne. Bylo to ale dost časově náročný, vlastně celej den v autě po klientech a pak to bylo už i dost nebezpečný, už si lidi šuškali a svět je prostě malej. Tak jsem se na to vykašlal a jel v drobným jen trávu. Pak mne chytli i cajti a jelikož mám dost nápadný auto, tak jsem toho musel fakt nechat no. Prodal jsem i to auto

Jaký vliv měla tvá rodina nebo sourozenci na tvůj stav a situaci?

Víceméně žádný, nikdo nic nevěděl.

5. zájmy

Jakým zájmům/sportům jsi se věnoval dříve?

Dřív jsem hrál za školu basket.

Čemu se věnuješ v současné době? Co se změnilo a proč?

Basket už v současné době určitě nehraju. Měl jsem z toho pak zdravotní problémy a jak jsem pak začal kouřit, tak moje výkonnost dost klesla. Nechal jsem toho. Teď když mám teda čas, tak si zajdu s kámošem zacvičit, v létě někdy na brusle. Ale mám pořád nějaký kšefty, takže na tyhle blbiny není moc čas, i když je to potřeba si chvíli odpočinout, to zas vím.

Čemu by ses chtěl věnovat do budoucna?

Chtěl bych s klukama rozjet svůj vlastní byznys, co se stavebních prací týče. Je to vlastně i můj koníček. A chtěl bych si zas pořídít nějaký pěkný auto, ale všechno má svůj čas.

komentář: V současné době respondent dělá stavební práce pod fyzickou osobou. Auto musel z ekonomických důvodů prodat, tím přišel o možnost realizovat své vlastní zakázky na volné noze.

Jakou hudbu posloucháš? Kdo tě do ní zasvětil?

Poslouchám asi tak všechno. Proč je tohle důležitý?

Chodíš na koncerty? Užíváš nelegální látky i na koncertech či festivalech?

Jo takhle. Párkrát jsem byl. Na technu jsem něco zkusil, ale bylo to jen dvakrát. Tohle úplně nebyl nikdy můj lifestyle.

6. drogy

Kouříš? Od kolika let?

Jo, začal jsem v deváté třídě na základce, takže v patnácti.

Předcházelo kouření prvnímu experimentu s ilegální drogou?

Jo, to jo.

Piješ alkohol? S kým, kolik a jak často?

Tak asi normálně, o víkendů s kamarády. Záleží kdo co slaví no.

Kde, s kým a proč jsi poprvé užil ilegální drogy?

Poprvé jsem si dal trávu na střední s partou. Proč, no protože tam pálil každej.

Odradilo tě něco na první zkušenosti s drogou?

No když jsem zkoušel trávu tak ne, to byla pohoda a člověk tak nějak zapadl do party.

Jaký byl impuls vzít si drogu i podruhé?

Zase jsme si dali s partou, byla pohoda, nic jsme neřešili. Prostě takový vypuštění úplně všeho, to člověk taky občas potřebuje.

Kde, za jaké situace a jak často užíváš?

Doma před spaním, abych se vypnul a usnul. Někdy i po práci, aby se člověk uklidnil. Asi každé den no.

Co tě vedlo k tomu vyzkoušet i něco jiného a co to bylo?

Tak každé dobře prodávající otestuje co má, jak to namíchal. Když jsem zkoušel piko poprvé, tak to bylo na techno akci. Pak jsem dával už spíš pracovně, abych věděl, jak jsme to udělali. To bylo takový zvláštní. Víš, že nechceš skončit jako ty lidi, takže máš před tím respekt. Jinak mne nic neodradilo, člověk to chce zkusit, tak to prostě zkusí, když má ty možnosti. A pak jsme dávali s partou houbičky, takovej víkendovej trip, nazval bych to. Houbičky otvírají novou dimenzi světa, kdo je nezkusil, tak prostě neví. Nevzniká na tom závislost, je to jen jiný pohled na svět a je to taky hlavně sranda..

Jak drogy ovlivnily tvůj osobní život?

No tak když člověk prodává a s někým žije, tak to před ním moc neutají. Buď to pochopí a přijme všechna pro i proti nebo ne. Měl jsem jeden delší vztah, který skončil dost tragicky, skočila z devátého patra, ale to nebyla má chyba. Byla od začátku depresivní, měnila práce, já to taky neměl jednoduchý, ale řešil jsem to. No a pak už jsem bydlel vždycky sám, ubytovny anebo kamarádi, který sem tam taky prodávali. Teď mi do života někdo přišel, ale já to prostě po časový a finanční stránce nedávám.

ROZHOVOR 2

bakalářská práce

1. respondent č. 2

věk: 30 let
pohlaví: muž
místo narození: Chrudim
místo bydliště: Praha

Proč ses přestěhoval z rodného města a jsi tam spokojený?

Potřeboval jsem uzavřít jednu velkou životní kapitolu - přítelkyni, která mne opustila společně s tříletou dcerou. Naskytla se mi příležitost nové práce a bytu v Praze, tak jsem vypadnul. A spokojený určitě jsem. V Praze je hodně vyžití, nikdy se tu člověk nenudí. V Chrudimi v šest končí život, to tady teprve začíná.

2. práce/škola

Jsi spokojen v zaměstnání/s nezaměstnaností?

Vystřídal jsem několik prací. Dělal jsem docela dlouho řidiče, ale to mi moc nevyhovoval a pravděpodobně mi to i zničilo vztah. Ted'ko dělám technika v tiskárně a asi zatím nejlepší job, co jsem měl, peníze taky vcelku dobrý, takže fajn, víš co. Vždycky může bejt líp, ale jsem ted' spokojenej no.

Naplňuje tě tvá práce? Realizuješ se v ní?

Vždycky jsem byl na techniku a elektroniku, což tiskárny splňujou. Sem tam je to rutina asi jako každá práce, ale celkově bych to hodnotil pozitivně.

Máš možnost kariérního růstu?

Zatím jsem žádnou takovou nabídku nedostala vzhledem k mému vzdělání asi spíš ne. Jsem rád, že jsem rád, víš jak .

Co jsi studoval a jak jsi byl na škole spokojen?

Jsem vyučenej technik. Spokojen, no tak já se nikdy moc neučil, nebavilo mne to, takže učeňák byl taková nejmenší cesta odporu a technika, elektronika a tyhlecty věci jsou fajn a a baví mne to tak že tak. Ale že by mne ta škola nějak bavila, tak to zas ne.

Studoval jsi z vlastního přesvědčení nebo díky vlivu rodičů/...?

Tak nějak to samo vplynulo. Nikdy jsem se moc dobře neučil, nebavilo mne to, takže učiliště byla taková nejlepší volba.

Věnoval ses vystudovanému oboru ve svém zaměstnání?

Jasně, hlavně ted' v současný práci, ale i předtím jsem se nějak motal okolo těch tiskáren.

Jaké je tvé nejvyšší dosažené vzdělání, jaké školy jsi studoval?

Výuční list na středním odborném učilišti technickém.

3. preventivní programy

Vzpomeneš si na preventivní programy ve škole? Ovlivnili tě, dali ti něco?

Na základce jsme měli něco ohledně prevence. Takový to děti, nekuřte, nefetujte a nechlastejte a pak to šel každej zkusit. Takže mi to asi nic moc nedalo, tipuju.

4. rodina

Pocházíš z úplné/neúplné rodiny?

Hele rodiče jsou rozvedený je to pár let.

Věděli o tvých problémech? Jak se k nim postavili?

Ale tak párkrát jsem přišel domů v zajímavém stavu po akci, tak asi něco tušili, ale bylo to jen párkrát, takže žádný závěry z toho nedělali.

Jaký vliv měla tvá rodina nebo sourozenci na tvůj stav a situaci?

No spíš mne deptaly když jsem se rozcházel s přítelkyní, tak to jsem pak začal dávat víc a vlastně i kvůli nim, protože na mne tlačili a prostě to nebylo jednoduchý. Byl jsem v situaci, kdy jsem se vrátit už nemohl, ale oni to chtěli, takže jsem tak utíkal od reality.

5. zájmy

Jakým zájmům/sportům jsi se věnoval dříve?

Fuuha, hodně času jsem vždycky trávil s kamarády, hrabali jsme se třeba v autech nebo v nějaký elektronice anebo jsme šli prostě na jedno nebo kalit. Prostě pohoda.

Čemu se věnuješ v současné době? Co se změnilo a proč?

No moc se toho nezměnilo hele, akorát místo školy přibyla práce. S kámošema teď trávím asi míň času, snažím si brát na víkendy dceru a mám teď přítelkyni, takže s ní se teď změnilo dost věcí. Už teď chodím na akce o něco míň asi, už nejsem takový zvíře, se před ní musím trochu krotit, že.

Čemu by ses chtěl věnovat do budoucna?

Do budoucna, chtěl bych teď asi víc cestovat. Nedávno jsme byli ve Švédsku a bylo to super. Jinak asi nic moc neplánuju.

Jakou hudbu posloucháš? Kdo tě do ní zasvětil?

Poslouchám toho hodně řekl bych, ale tak drum and bass, to je láska, stejně jako dobrej rap. Asi kamarádi a člověk si pak hledá sám, co se mu líbí. Vždycky to chce nějakou inspiraci, kterou ti někdo dá a pak už hledáš sám.

Chodíš na koncerty? Užíváš nelegální látky i na koncertech či festivalech?

Joo dřív jsem chodil dost a ani ne tak na festáky, ale spíš na kalby, kde hrál nějaký kámoš a tak jsme ho tam šli podpořit. No v týhle sféře prostě tyhle věci jsou. Jasně že jsme dávali lajny, patřilo to k relaxu.

6. drogy

Kouříš? Od kolika let?

Jasně, hele už od základky, od devátý třídy určitě, možná už v osmičce jsme začali.

Předcházelo kouření prvnímu experimentu s ilegální drogou?

Jo, to předcházelo.

Piješ alkohol? S kým, kolik a jak často?

Haah, no a kdo nepije? To takhle asi nejde specifikovat. S kamarády nebo přítelkyní, s kamarády hodně, s ní málo. Ob den, já nevím. Někdy si otevřu sám pivo po práci, to je různý. S kamarády pak o víkendu nebo v pátek.

Kde, s kým a proč jsi poprvé užil ilegální drogy?

Na kalbě s partou éčko, protože prostě dali všichni. Jo a trávu to jsme dávali po škole nebo před dílnou, ale to snad ani nikdo moc nebral takhle tvrdě, jako ILEGÁLNÍ DROGU. Prostě jsme zahulili a byl chillec. Takže první byla tráva a pak emko v klubu.

Odradilo tě něco na první zkušenosti s drogou?

To se asi nedá říct, že by mne odradilo, ten stav byl prostě super a to převládlo, ale spíš mne překvapilo, jaký jsou pak dojezdy, když to člověk přežene. A to se stalo poprvý právě mne no.

Jaký byl impuls vzít si drogu i podruhé?

Tak zase jsme dali na kalbě všichni. A předtím to bylo docela fajn, člověk se úplně oprostil od všeho. Byl v jiným světě.

Kde, za jaké situace a jak často užíváš?

No v klubu anebo na bytě. Smutnej i šťastnej. Někdy jsem dával abych zapomněl na všechn ten smutek a zklamání, který mi ženský způsobily, někdy dáme s kámošema pro prdel, člověk pak dělá vtipný věci. Ale říkám, do klubů teď už moc nechodím. Dřív to bylo třeba každý týden, teďko třeba 2x za měsíc.

Co tě vedlo k tomu vyzkoušet i něco jiného a co to bylo?

Tak začínali jsme s tou trávou, pak padly nějaký éčka, emko, koks a jednou i piko. Asi zvědavost hele, jak se budu cítit po tomhle a tamtom. Nakonec jsem skončil u toho emka, je to asi nejčistší, když máš dobrýho dodavatele a poměr cena výkon je super. A když víš kolik, nemáš ani dojezd víš co. Hodiš se do klidu, vyčistíš hlavu a druhý den jsi ok. Někdy je to horší s psychikou, že máš horší náladu, ale žádná vopice a tak dál.

Jak drogy ovlivnily tvůj osobní život?

No asi dost. Asi to bylo na ex trochu moc, o víkendu kalby, v neděli jsem přišel úplně v hajzlu vyjetej. Takže jsem přišel o rodinu, o ní a o dceru. Ale už jsem dobrej, malou mi půjčuje na víkendy a mám teď skvělou ženskou. Asi to muselo přijít, abych se zklidnil.

ROZHOVOR 3

bakalářská práce

1. respondent č. 3

věk: 18 let
místo narození: Beroun
místo bydliště: Beroun

2. práce vs. škola

Jsi spokojen v zaměstnání/ s nezaměstnaností

Zatím nepracuji, ale hledám si něco. Jsem doma a dělám si co chci a mám pohodu. Zas ale nejsem moc při penězích, ale když chci někam jít na nějakou akci, tak mi rodiče daj.

A co třeba nějakou brigádu?

Joo to jsem měl, ale nestálo to za nic. jsem dělal u technickejšch služeb, zametal chodníky. Hrozná práce za malý peníze.

Co jsi studoval a jak jsi byl na škole spokojen?

Obchodní akademii a nebavilo mě to. Moc jsem tam nechodil, měl jsem individuální studijní plán kvůli ADHD, autismu a úzkostem. A to se taky dost ukázalo u maturity, kterou jsem ještě pořád nedal.

Studoval jsi z vlastního přesvědčení nebo díky vlivu rodičů/...?

Spíš jsem nevěděl kam jít a obchodka byla docela v pohodě a rodiče byly pro a myslel jsem, že mne to bude bavit...

Chceš se věnovat vystudovanému oboru i ve svém budoucím zaměstnání?

Ne, chtěl bych něco s IT a elektronikou.

Jaké je tvé nejvyšší dosažené vzdělání, jaké školy jsi studoval?

Zatím základní, základku a obchodní akademii.

3. preventivní programy

Vzpomeneš si na preventivní programy ve škole? Ovlivnili tě, dali ti něco?

Jo na základce, chodil jsem na křesťanskou, tam jsme měli preventivní programy, ale moc mi to nedalo.

4. rodina

Pocházíš z úplné/neúplné rodiny?

Z úplné.

Věděli o tvých problémech? Jak se k nim postavili?

Ne, nemám závažný problémy.

Jaký vliv měla tvá rodina nebo sourozenci na tvůj stav a situaci?

Dobry, ja mam super rodinu. Tak podporujou mne ve škole, starají se o mne.

5. zájmy

Jakým zájmům/sportům jsi se věnovala dříve?

Floorball, PC hry, hudba

Čemu se věnuješ v současné době? Co se změnilo a proč?

Hudba, elektro hobby, PC, filmy, kamarádi

Čemu by ses chtěl věnovat do budoucna?

IT

Jakou hudbu posloucháš? Kdo tě do ní zasvětil?

DnB, Rock, Pop, Hip-hop. No poslouchám na YouTube a taky kamarádi.

Chodíš na koncerty? Užíváš nelegální látky i na koncertech či festivalech?

Ano, většinou jen tam (smích). A trávu si dám třeba po, abych se zklidnil a mohl jít spát.

6. drogy

Kouříš? Od kolika let?

Od 15ti, příležitostně.

Předcházelo kouření prvnímu experimentu s ilegální drogou?

Ano.

Piješ alkohol? S kým, kolik a jak často?

Příležitostně, s kamarády, 1x týdně.

Kde, s kým a proč jsi poprvé užil ilegální drogy?

Nepamatuji si, ale začal jsem s kamarádem a s trávou. Byl jsem zvědavěj.

Odradilo tě něco na první zkušenosti s drogou?

Ne.

Jaký byl impuls vzít si drogu i podruhé?

Kamarádi.

Kde, za jaké situace a jak často užíváš?

Na párty, pokud možno v klidné situaci. Dávám na každý akci extázi. To je tak jednou za měsíc.

Co tě vedlo k tomu vyzkoušet i něco jiného a co to bylo?

Zvědavost, kamarádi. Konopí, MDMA.

Jak drogy ovlivnily tvůj osobní život?

Nijak.

ROZHOVOR 4

bakalářská práce

1. respondent č. 4

věk: 26 let
místo narození: Praha
místo bydliště: Praha

2. práce vs. škola

Jsi spokojen v zaměstnání/ s nezaměstnaností?

No pořád jsem hledal něco lepšího kvůli tréninkům, ale nic jsem nenašel. S mou minulostí je to poněkud těžší. Jako není to špatný, ale je to vyčerpávající a časově náročný. Takže tak střídavě oblačno, řekl bych.

komentář: Respondent pracuje za kamerovým systémem v objektu, ze kterého už jednou odešel. Vzhledem k jeho záznamům v trestním rejstříku z klubových rvaček, má problém

sehnat lepší práci. Přispívá k tomu i jeho vcelku nezodpovědná povaha. Nyní se do objektu opět vrátil, ale opět hledá lepší práci.

Naplňuje tě tvá práce? Realizuješ se v ní?

Ani moc ne. Jsou tam vcelku dobrý peníze a člověk se zas tak nenadře, ale chtěl bych dělat něco ohledně bojových sportů, ale je to těžký, když člověk nestíhá tréninky kvůli současný práci, plus jsem měl zdravotní problémy.

komentář: Jakub se od základní školy věnoval thajskému boxu a účastnil se i úspěšně soutěží.

Máš možnost kariérního růstu?

Nemám a tuhle práci nechci dělat celý život. Naskytne-li se něco lepšího, беру to.

Co jsi studoval a jak jsi byl na škole spokojen?

Klasicky na základce a pak jsem šel na policejní akademii vzhledem k mým výsledkům v bojových sportech. Jako byl to boj, do slova, ale maturitu jsem dodělal. Byl jsem tam vcelku spokojenej, ale bylo to náročný.

Studoval jsi z vlastního přesvědčení nebo díky vlivu rodičů/...?

No, střední tak půl na půl, ale pak jsem šel ještě dálkově na vejšku a tam jsem šel z vlastního rozhodnutí, ale nevyšlo to.

Věnoval ses vystudovanému oboru ve svém zaměstnání?

No jak se to vezme. Dělal jsem ochranku, tam je třeba ovládat aspoň základy obrany a prvky bojových sportů, což jsem na akademii měl, ale teď to za kamerama moc neužiju, pravda.

Jaké je tvé nejvyšší dosažené vzdělání, jaké školy jsi studoval?

Policejní akademii a mám maturitu. Pak jsem studoval dálkově fyziio, ale to moc nešlo, hodně matiky.

3. preventivní programy

Vzpomeneš si na preventivní programy ve škole? Ovlivnili tě, dali ti něco?

Ale jo, něco jsme na základce měli, ale šlo to jedním uchem dovnitř a druhým ven.

4. rodina

Pocházíš z úplné/neúplné rodiny?

Pocházím z dost složité rodiny. Rodiče se scházeli, rozcházeli, mám nevlastní sourozence, chvíli jsem bydlel s mámou, pak jsem utekl z domova a začal brát tvrdý, pak jsem bydlel

s tátou a teď se daly rodiče zase dohromady, takže si budu hledat bydlení. No docela maglajs.

Věděli o tvých problémech? Jak se k nim postavili?

Jo, bydlím s tátou, takže ten to ví a dá občas se mnou nebo on něco dá mě. Máma o tom asi neví, ta s náma teďka nežije.

A co takhle dáváte?

No většinou trávu jo, táta má rakovinu, tak mu to pomáhá od bolesti. A bere na to taky tramal, asi bych to neměl říkat... No má to účinky jako opiát, už jsem to taky párkrát zkoušel. Ale jako nic světoborného no.

Jaký vliv měla tvá rodina nebo sourozenci na tvůj stav a situaci?

Tak v patnácti jsem utekl z domu, a pak se nachovejtl k holce která jela tvrdý. Kdybych nemusel utíkat, třeba bych se k tomu ani nedostal. Žil jsem chvíli i na ulici. A pak se o mne nezajímali.

5. zájmy

Jakým zájmům/sportům jsi se věnoval dříve?

Dělal jsem závodně ten thajskéj box. Byl jsem docela dobrej a teď jsem se v tom rozhodl pokračovat, jsou za to docela dobrý peníze, když je člověk dobrej, ale jen jako přivýdělek, na život to není.

Čemu se věnuješ v současné době? Co se změnilo a proč?

Jsem teď hodně v práci, to je můj problém. A nestíhám dělat cokoli jinýho. Člověka to dost vyčerpává. Tak tak stíhám tři tréninky týdně a to je málo. Takže chodím víc do práce, to se změnilo. A prostě ničí mne to. Nemůžu usnout, tak hulím nebo prostě chci pryč od reality, do jinýho světa, tak dám houby. Pak nemůžu na trénink. Pořád přemýšlím, že odejdu. Když jsem boxoval, tak jsem tolik nedával.

Čemu by ses chtěl věnovat do budoucna?

Mít nějakou normální práci na osm hodin pět dní v týdnu, chci se zaměřit víc na duševno, chci podniknout měsíční cestu do Peru za duchovním guru.

Jakou hudbu posloucháš? Kdo tě do ní zasvětil?

Všechno možný, nejradši mám ale meditační hudbu, trance, psytrance. Pustím si i vážnou hudbu, husitskou, středověkou nebo nějaký starý rockový pecky, záleží na náladě.

Chodíš na koncerty? Užíváš nelegální látky i na koncertech či festivalech?

Dřív jsem chodil do klubů, ale necítil jsem se tam dobře. A dával jsem i tam. Chodil jsem s partou, dali jsme pár panáčeků, pak lajnu a lital jsem po klubu jak blázen. Zjevoval se mi Jidáš a cítil jsem se tam ztísněně. Kluby nebyly nic pro mě.

6. drogy

Kouříš? Od kolika let?

Dřív jsem kouřil, ale se sportem to nejde moc dohromady. Teď jsem to omezil na Iqos a sem tam dám brko. Začal jsem s partou ve čtrnácti.

Předcházelo kouření prvnímu experimentu s ilegální drogou?

Jo.

Piješ alkohol? S kým, kolik a jak často?

Teď už výjimečně. Vždycky jsme chodili s kámošema do klubu posedět a popít. Ale v poslední době nemám čas kvůli práci. A teď preferuju něco jinýho. Chlast je zlo. Teď tak maximálně jednou týdně. Před pár lety třeba každé den.

Kde, s kým a proč jsi poprvé užil ilegální drogy?

Trávu jsem zkusil za školou s kamarádem a do těch dalších věcí mne strhla bejvalka. Ta jela v perniku tři roky. Snažil jsem se ji z toho vytáhnout, ale spíš mě strhávala víc a víc. Tak jsem se s ní pak rozešel.

Odradilo tě něco na první zkušenosti s drogou?

Neodradilo. Až teď mne spíš odrážejou určitý věci. Nebo takhle, dějou se mi divný věci. Radši už mdma nedávám, dávám jen trávu a houby, ale i s těma je to teď taky mazec. Však víš jak jsem ti psal.

komentář: Dotazovaný mi ve zprávě popsal, co se mu stalo během intoxikace LSD. Jeho trip skončil až na psychiatrické léčebně:

Byl jsem po 24ce a 4 nočních. Jel jsem domu, vyvencit pejska a zpátky na chodov. Cestou se mi všude zobrazovali 0. Když jsem se Koukal, co to znamená , tak údajně kontaktování z vyšších sfér, nepochopení. Nevadí pokračujeme. Dojel jsem na chodov a dali jsme si s Martinem trip, šli jsme do kunrataků. Zahulili jsme si na to a začalo to najízdet. V tom lese my začalo všechno splívat.. furt jsme chodili do kola a už jsme si mysleli , že se od tam tud nedostaneme. Porad jsem chmatal na mech a lahal si do trávy. Když jsme se dostali z lesa, něco se stalo... netuším, jak to popsat. Musel jsem utect od Martina a skončil na před chodovem. Šel jsem přes východ B a šel si sednout. Přišel ke me 90 letý děda z bazantem. Sedl si vedle me a furt se na me díval. Nevím proč , ale myslel jsem si , že je to andel smrti a že si jde pro me 😊 chvílku jsem s nim mluvil a pak jsem utekl směrem k C. Všechno mi tak splivalo, přišlo mi to jako simulace, jak kdyby jsme byly všichni jenom zrcadla a existoval jsem jenom já. Chtěl jsem jít do metra , ale to neslo , bal jsem se , že bych už nevylezl. Když jsem si to rozmyslel a otočil se , že půjdu na bus. Najednou se všechno zastavilo. Lidi , auta a koukali na me, já se otočil a šel na bus, auta se rozjeli , ale lidi začali měnit svůj směr a šli na zpatek. Došel jsem k busu , sešli si vedle nějakýho dědi

a čekal na bus. Nastoupil jsem do něj a jel na další zastávku. Myslím si, že se jmenuje dedinova. Do toho mi volal můj pravý otec, jak se mám atd. Nechtěl jsem s ním mluvit, protože jsem měl fakt co dělat sám se sebou a pokaždé jsem skončil na zastávce dedinova. Ať jsem na te zastávce nastoupil, prostě další byla dedinova. Ocitl jsem se v nějakém mimocasovém cyklu. Mimo prostor a čas. Když jsem se z tohohle cyklu vymotal a došel pěšky na další zastávku. Už bylo vše v pohodě, jen mi porad volal tata, s tím kde jsem atd. Než jsem dojel na Slavii, začala mi volat babička, máma, policie, kde jsem. Fotr si myslel, že se chci zabít, protože jsem mluvil divně a když jsem dojel před barak, totálně dehydratovaněj, čekala tam na me PČR. Zavolali mi záchranku, zkontrolovali me a odvezli na pakarnu. Kde si me chtěli nechat. Naštěstí si pro me přijela mamka a pustili me domu.

Jaký byl impuls vzít si drogu i podruhé?

Kamarádi a bývalka. Tak on ten pocit byl příjemnej. Mluvím teď o piku. Trávu vlastně nikdo ani jako drogu nebral. Jen jako pohodu, doplněk k cigárům.

Kde, za jaké situace a jak často užíváš?

Teď už jen na bytě nebo na bytě kamarádů. Když dám tripa tak se jdu někam projít do přírody. Nemusím mít žádnou spešl situaci, dám když chci, ale hlavně když potřebuju zklidnit, to dám brko, na trip nebo houby musím být v pohodě a když chci meditovat, spojit se s Bohem, tak MDMA, to jsem dával dřív i v klubech, ale to bylo špatný. Lepší je to doma, v klidu, hezky se spojit s hořejškem. Jak často, to je různý. Trávu třeba každé večer nebo jsem taky na zklidnění zkoušel ten tramal od fotra, houby za tejdén, čtrnáct dní třeba. Perníkem jsem pak jel každé den, třeba i dvakrát denně.

Co tě vedlo k tomu vyzkoušet i něco jiného a co to bylo?

Jakoby zkusil jsem všechno no. Chtěl jsem to zkusit. Je to jako s tetováním, nikdy neskončíš u jednoho. Měl jsem fakt všechno, trávu, MDMA, koule, LSD, houby, tramal to je něco jako herák v tabletě, koks, piko.

Jak drogy ovlivnily tvůj osobní život?

Tak začal jsem tvrdý vlastně kvůli holce, a teď to hodně holkám vadí, že dám občas houby nebo brko. Takže jsem sám, mám psa a tomu to nevadí.

ROZHOVOR 5

bakalářská práce

1. respondent č. 5

věk:

27 let

pohlaví: žena
místo narození: Koryčany
místo bydliště: Praha

Proč ses přestěhovala z rodného města a jsi tam spokojená?

Kvůli práci. Vždycky jsem se stěhovala kvůli práci anebo kvůli škole. Už jsem se takto stěhovala několikrát, vystřídala jsem Brno, Českou Třebovou a Prahu. V Praze jsem spokojená moc. Je tu spousta možností, pracovních příležitostí, ale i hodně způsobů trávení volného času a žije to tady. Samozřejmě má to i své stinné stránky. Člověk má všechno rychle dostupný, může chodit neustále na akce, seznámí se spoustou lidí, ale zároveň je pořád sám, protože jsou to povrchní známosti. Než jsem teda potkala přítele. A hodně přátel mám pořád u nás doma, což mne mrzí, že se s nimi nemůžu vidět tak často.

Všechno rychle dostupný, myslíš tím nelegální látky?

Ano přesně to jsem myslela...

2. práce/škola

Jsi spokojena v zaměstnání/s nezaměstnaností?

Momentálně jsem moc spokojená, až na pár zádrhelů a nižšího finančního ohodnocení než jaký bych si za tu práci přála je to super. Nedávno jsem odešla z předchozího zaměstnání kvůli kolektivu, takže tohle je o moc lepší a zábavnější. Člověk se nenudí.

Naplňuje tě tvá práce? Realizuješ se v ní?

Ano, je to práce s kolektivem, přesněji vedu dva pracovní týmy a vyřizujeme nejrůznější zakázky a objednávky. Takže vlastně to co dělám celou svou pracovní kariéru, akorát je to vedeno přes ty dva pracovní týmy. A baví mne takhle pracovat, takže super.

Máš možnost kariérního růstu?

Uvidíme no, jsem tam jen chvíli a člověk nikdy neví.

Co jsi studovala a jak jsi byla na škole spokojena?

Mám Střední odbornou školu zdravotnickou a sociální a pak jsem se dostala na Bezpečnost a kvalitu potravin na Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně. Střední byla docela fajn, ale na vysoké jsem si toho dost zkusila, stálo mne to hodně úsilí a energie.

Studovala jsi z vlastního přesvědčení nebo díky vlivu rodičů/...?

Vždycky ze svého vlastního přesvědčení. Rodiče nemají extra vzdělání, ale jejich podporu jsem vždycky cítila.

Věnovala ses vystudovanému oboru ve svém zaměstnání?

Ano, v každé práci mne vzali na základě mého vysokoškolského vzdělání.

Jaké je tvé nejvyšší dosažené vzdělání, jaké školy jsi studovala?

Magisterský titul, Střední odborná škola zdravotnická a sociální a Bezpečnost a kvalita potravin na Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně.

3. preventivní programy

Vzpomeneš si na preventivní programy ve škole? Ovlivnili tě, dali ti něco?

Nějakou prevenci jsme měli v hodinách občanky, ale bylo to spíš okrajové.

4. rodina

Pocházíš z úplné/neúplné rodiny?

Pocházím z úplné rodiny.

Věděli o tvých problémech? Jak se k nim postavili?

Nevěděli. Tak u nás se přirozeně pije docela dost, přece jen je to Morava. Víc pít jsem začala s kamarádkou na VŠ, to se docela zvrhávalo, dost jsem kouřila i hulila a v Praze jsem pak vyměnila všechny ty věci za párty a extáze. Rodiče samozřejmě o ničem neví.

Jaký vliv měla tvá rodina nebo sourozenci na tvůj stav a situaci?

Myslím si že moc neměli, nevěděli o tom. Člověk jim nemohl nic říci, jen že se jde bavit...

5. zájmy

Jakým zájmům/sportům jsi se věnovala dříve?

No hodně času mi sebrala škola, pak brigády a už nezbýval čas na nic moc jiného.

Čemu se věnuješ v současné době? Co se změnilo a proč?

V Praze jsem začala cvičit. Chtěla jsem něco s sebou udělat, to neustálý sezení a přejídání udělalo své. A změnilo se to proto, že mám víc volného času než během výšky a protože jsem prostě chtěla. A asi jsem začala chodit víc na hudební akce, je tu víc možností.

Čemu by ses chtěla věnovat do budoucna?

Chci pořád cvičit, baví mne to a je skvělý vidět výsledky.

Jakou hudbu posloucháš? Kdo tě do ní zasvětil?

Během vysoké jsem začala dost poslouchat taneční hudbu EDM a v Praze jsem objevila DnB. Mám ráda též bassline. Spolubydlící, kamarádi a hodně songů jsem si našla sama.

Chodíš na koncerty? Užíváš nelegální látky i na koncertech či festivalech?

Ano, od té doby co jsem v Praze, tak chodím často. A ano, začala jsem dávat právě tam. Je to pro mne jistá forma relaxu.

6. drogy

Kouříš? Od kolika let?

Kouřila jsem, teď už ne tak od 17ti let.

Předcházelo kouření prvnímu experimentu s ilegální drogou?

Ano, předcházelo.

Piješ alkohol? S kým, kolik a jak často?

Teď už tolik ne, ale dřív jsem pila dost často se spolubydlicí a zároveň kamarádkou na vš a když jsme nešly do práce, tak jsme byly schopné pít třeba každý večer.

Kde, s kým a proč jsi poprvé užila ilegální drogy?

Tak kouřila jsem trávu po celou dobu vysoké, zkusila jsem ji na střední ve třetíku, v 17ti letech. U kamarádky na oslavě, ale kouřila jsem ji pak pravidelně na vš. Byli jsme zvědaví, co to s námi udělá.

Odradilo tě něco na první zkušenosti s drogou?

S trávou to bylo všechno v pohodě. Když jsem poprvé zkusila extázi tabletu, tak se mnou půlka nic neudělala, tak jse dala víc a byla jsem pak úplně mimo, ale nijak mne to neodradilo, ten zážitek byl vlastně super.

Jaký byl impuls vzít si drogu i podruhé?

Cítila jsem se vlastně dobře, nebyla jsem zničená tak jako po alkoholu, ani mi nebylo nijak moc špatně. Bylo to prostě daleko lepší než pít.

Kde, za jaké situace a jak často užíváš?

Většinou na párty, jen tak doma jsem užila jen párkrát, to teď mluvím o extázi. Trávu jsem kouřila hlavně na kolejích, abych se utlumila a aby se mi dobře spalo. Rozpoložení bylo různé, někdy depresivní, někdy jsem se těšila na akci, někdy jsem chtěla překonat nesmělost na první schůzce. Takže tak jednou týdně nebo jednou za čtrnáct dní.

Co tě vedlo k tomu vyzkoušet i něco jiného a co to bylo?

V Praze jsem poprvé zkusila extázi. Kamarádka ji brala na akcích, tak jsem ji zkusila také, zajímalo mne to jak se budu cítit. Teda vlastně emko to bylo. Pak jsem zkusila extázi tablety a to bylo pro mne lepší. A s klukama, co jsem potkala na akci jsem měla pervitin a koks. Takže to bylo víceméně doporučení kamarádky a pak už jsem neměla moc zábrany vyzkoušet další věci.

Jak drogy ovlivnily tvůj osobní život?

Když jsem ještě neznala přítele, tak spíš můj osobní život ovlivňoval drogy. Vždycky jsem se nějak dostala ke klukovi, co v tom jel. A v tý době jsem nikoho neměla, takže asi nijak.

A teď co už nejsem sama, tak jsem dost akce omezila a trávím víkendy s ním a ne na akcích. On na to moc není tak nechodíme. Je to můj první kluk a nechci ho tím ztratit.

ROZHOVOR 6

bakalářská práce

1. respondent č. 6

věk: 23 let
pohlaví: žena
místo narození: Němčí
místo bydliště: Hradec Králové

Proč ses přestěhovala z rodného města a jsi tam spokojená?

Nemůžu říct, že jsem se přestěhovala, žiju teď převážně v Hradci kvůli škole a také práci. V Hradci jsem spokojená, ale ráda se vracím do Němčí. Je tam klid, rodina, pes a velká zahrada s bazénem. V Hradci je vždycky hodně povinností, škola, výzkum, brigáda, takže domů jezdím spíš na prázdniny si odpočinout psychicky.

2. práce vs. škola

Jsi spokojena v zaměstnání/ s nezaměstnaností?

Pracuji jen částečně, dělám v klubu za barem a jsem spokojená. Ta práce mne baví, mám ráda hudbu, bavím se těma lidma v klubu, bavím ne pozorovat v jakém stavu přijdou a jak pak odcházejí. Je to brigáda při studiu, dělám jen pár víkendů v měsíci, takže tam moc nejsem, ale chci si najít ještě něco, asi kavárna ve fitku, abych spojila příjemné s užitečným.

Naplňuje tě tvá práce? Realizuješ se v ní?

Opravdu mne to baví, občas si říkám, proč studuju tu věšku, když v Praze se za barem dají vydělat 3x takové peníze než pak v laborce na rozborech, ale tak člověk tohle asi nemůže dělat celý život.

Máš možnost kariérního růstu?

Ano, mohla bych dělat v klubu na stálo každý víkend, teď mne pouze vybírají, protože nemám bohužel tolik času na práci. A takový strop je u nás barman ve VIP sekci, takže prostor pro růst určitě mám.

Co studuješ a jak jsi na škole spokojená?

Studuji na UK, Farmaceutická fakulta, Biomedicínský analytik. Předtím jsem byla na gymplu. Práce v laboratoři mne fakt baví. Ze začátku to bylo opravdu těžký, velký síto, ale jsem tam a pokračuju na magistra a chtěla bych pokračovat i na doktorát.

Studovala jsi z vlastního přesvědčení nebo díky vlivu rodičů/...?

Z vlastního přesvědčení. Co taky má jít dělat člověk s gymplem. A biologie a práce v laboratoři mne vždycky bavila.

Budeš se oboru věnovat i v budoucnu ve svém zaměstnání?

Asi ano. Chtěla bych jít pracovat do výzkumného týmu, výzkum mne totiž hodně baví. Měla jsem možnost teď s jedním pomáhat a dost jsem se toho naučila. Anebo bych chtěla dělat vedoucího v nějaké biochemické laboratoři při nemocnici, ale to není samozřejmě jen tak, se na tu pozici dostat.

Jaké je tvé nejvyšší dosažené vzdělání, jaké školy jsi studoval/a?

Teď už jsem oficiálně bakalář. Základní školu, gymnázium a Farmaceutickou fakultu UK.

3. preventivní programy

Vzpomeneš si na preventivní programy ve škole? Ovlivnili tě, dali ti něco?

Preventivní program jsme na základní škole měli, ale spíš nás informoval jaké drogy existují. Na gymnáziu jsme pak měli besedu s bývalým feťákem a s člověkem, co dělá se závislýma, bylo to zajímavý, ale že by mne to nějak odradilo, to se říct nedá. Podle mne tam pak dost velkou roli hraje to, že když se k tomu člověk dostane, tak to prostě chce zkusit a nějaká prevence tomu moc nezabrání. A větší prevenci mi dávali doma než ve škole.

4. rodina

Pocházíš z úplné/neúplné rodiny?

Pocházím z neúplné rodiny, rodiče se rozvedli dost brzy. Vyrůstala jsem s tátou a jeho přítelkyní, která má své děti a k mámě jsem jezdila spíš jen na návštěvu. Vlastně jsem měla pocit, že nemám jeden domov, ale že doma jsem všude a ten pocit mám vlastně do teď, ještě když jezdím do Belgie k příteli a bydlím na koleji v Hradci.

Věděli o tvých problémech? Jak se k nim postavili?

Tak to vůbec. A nikdy se dozvědět nesmí. O problémech, no jak se to vezme. Vlastně něco málo ví můj mladší nevlastní bratr, který s partou sem tam dá brko. A jednou se mne vlastně babička zeptala, jestli na těch akcích neberu drogy, ale řekla jsem jí, že přece řídím. No blbý já vím, ale tohle nemůže nikdo vědět. Okamžitě bych ztratila jejich důvěru a to by přineslo akorát zklamání a problémy.

Jaký vliv měla tvá rodina nebo sourozenci na tvůj stav a situaci?

No, tak samozřejmě jsou proti těmto věcem a pořád mi říkali jak je to špatný a tak. A dali mi větší prevenci než škola.

5. zájmy

Jakým zájmům/sportům jsi se věnovala dříve?

Za dob základky a gymplu jsem chodila soukromě na klavír a vždycky jsem se věnovala nejrůznějším sportům. Závodila jsem za hasiče, chodila sportovat ven, se psem, pořád něco.

Čemu se věnuješ v současné době? Co se změnilo a proč?

Škola, práce, taky dost sportuju, možná i víc než dřív, no a akce. Těch s vysokou oproti gymplu rozhodně přibýlo, ale teď chodím o dost míň než třeba v prváku. Hodně volného času, možnost si přivydělat na brigádě a pak si chce člověk logicky užívat, když ještě neplánuje rodinu a věci okolo ní.

Čemu by ses chtěla věnovat do budoucna?

Vystudovat, najít si fajn práci, partnera ať už je to jiný nebo ten stávající. Prostě mít se dobře a užívat si života.

Jakou hudbu posloucháš? Kdo tě do ní zasvětil?

Teď už žiju prakticky jen drum and bass a miluju to. Spolužák z výšky a vlastně on mne i poprvé zasvětil do světa drog.

Chodíš na koncerty? Užíváš nelegální látky i na koncertech festivalech?

Ano, ale na koncertu nějaké kapely nebo zpěváka bych si nikdy nic kromě alkoholu a cigaret nedala. Na párty nebo festivalu dávám skoro vždycky, to je pravda.

6. drogy

Kouříš? Od kolika let?

Příležitostně, na základce tak v osmé třídě jsme zkoušeli. A mám vaporizér, ten kouřím běžně a ještě jsem si pořídila Iqos, ten si dám, když jsem v nervu a to teď docela jsem.

Předcházelo kouření prvnímu experimentu s ilegální drogou?

Ano to určitě předcházelo.

Piješ alkohol? S kým, kolik a jak často?

To moc ne. Když jsem za barem tak to ano, bez toho to moc nejde. A pak si s někým občas otevřu víno, toť vše.

Kde, s kým a proč jsi poprvé užila ilegální drogy?

Byla to super párty. Chtěla jsem to hrozně zkusit a uskutečnila jsem to. Měla jsem skvělý pocit, hodně energie, všechno bylo fajn, žádný starosti, jen si člověk užíval skvělou atmosféru akce a sblížila jsem se se spolužákem, který mi kouli dal. Ale vlastně jako úplně první jsem zkusila konopí, to bylo taky na akci a s kamarády. Byl to chill.

Odradilo tě něco na první zkušenosti s drogou?

No, bylo divný něco šňupat a vůbec ten pocit, že jdeš šňupat drogy na záchod, to bylo hrozný. Ale člověk si pak nějak zvykne... Cítila jsem se provinile, ale teď už ani ne. Tak teď už člověk asi ví co a jak, co od toho očekávat a nedávám na každý akci. Víím, že to nepotřebuju, abych se bavila, abych žila.

Jaký byl impuls vzít si drogu i podruhé?

Cítila jsem se dobře, šťastně, tak proč se tak necítit ještě jednou. Ta party pro mne dostala nový rozměr, co se pocitů a vnímání týče. To je i důvod, proč lidi dávají.

Kde, za jaké situace a jak často užíváš?

Hlavně na akcích čistě MDMA, občas koks, výjimečně koule. Když jdu na party, jsem vždycky dobře rozpoložená. Chodím na akce tak dvakrát měsíčně.

Co tě vedlo k tomu vyzkoušet i něco jiného a co to bylo?

Ještě dáváme občas s kamarády tripa a to je spíš taková sranda. Jdeme někam do přírody a užíváme si to, co vidíme, cítíme, tam musí být rozpoložení obzvláště pozitivní, protože LSD není úplně zas tak jednoduché na psychiku. Měla jsem ho poprvé na fesťáku a to nebylo vůbec dobré, tohle je věc do přírody a na chill. Pak si dám občas trávu, ale to jen taky s někým, pro dobrou náladu a chill. Největší problém je asi v práci a po práci, kde mne šéf zve na lajnu koksu. Je to věc, kterou bych si sama nikdy nekoupila a tak je těžký odolat. Navíc je to můj kamarád, rozumím si s ním a po tý práci je to pak takový uvolnění a v práci mi to zlepší náladu a víc to pak utíká. A vlastně jednou jsme si dali lajnu pika. Víím není to dobrý, hlavně kdyby to věděl můj přítel, tak bude zle, ale nejsem na tom závislá. A co mne k tomu vedlo vyzkoušet tyhle další věci? Zvědavost a to, že jsem vlastně měla možnost to zkusit.

Jak drogy ovlivnily tvůj osobní život?

Myslím si, že asi ne nějak zásadně. S partnerem jsem se seznámila na velké DnB akci, kde jsem toho měla dost, takže by se dalo říct, že ovlivnily pozitivně. To byl vtíp. Je pravda, že to příteli vadí, a to ví jen, že dám MDMA na akci, ty další věci jsem mu zatajila. Jinak to můj osobní život asi nijak neovlivnilo, možná ještě ten fakt, že se skoro všemi partnery jsem se seznámila na nějaké akci, ať už jsem něco měla nebo ne. Ale mne to nevadí se seznamovat tam, protože chci, aby má polovička milovala DnB tak jako já, je to skoro můj život, takže bych nemohla být s člověkem, který to neposlouchá.

ROZHOVOR 7

bakalářská práce

1. respondent č. 7

věk: 24 let
pohlaví: muž
místo narození: Orlová
místo bydliště: Praha

Proč ses přestěhoval z rodného města a jsi tam spokojený?

Za prací, u nás práce není a všichni mne tam znají. No spíš ne hele, ty lidi jsou hrozný. Práci ale seženu snadno a vydělám si i hodně, když hodně pracuju a mám tady už svý kamarády, ale jsem radši, kde je míň lidí.

komentář: Tázaný má za sebou pobyt ve vězení, ze kterého se dostal za dobré chování. Prohřešky z minulosti už si však na malém městě ponese dlouho. Jedná se zejména o napadení a prodej ilegálních látek.

2. práce/škola

Jsi spokojen v zaměstnání/ s nezaměstnaností?

Jsem rád za každou práci, ale ta ve fastfoodu mne fakt nebaví. Nemůžu už pizzu ani cítit, občas ještě připravuju kebab no.

Naplňuje tě tvá práce? Realizuješ se v ní?

Nebaví, nejradši bych nedělal nic. Ne sranda.

Máš možnost kariérního růstu?

To asi těžko. Nemám žádný vzdělání.

Co jsi studoval a jak jsi byl na škole spokojen?

Škola mne nikdy moc nebavila, radši jsem byl venku. Mám akorát základ, ze střední mne vyloučili. Chodil jsem chvíli na kuchaře a čišníka.

Studoval jsi z vlastního přesvědčení nebo díky vlivu rodičů/...?

Toho kuchaře mi spíš vybrali rodiče.

Věnoval ses vystudovanému oboru ve svém zaměstnání?

Jo dělal jsem tu pizzu, ted' jsem vypomáhal v jedny restauraci. Prostě беру to co je.

Jaké je tvé nejvyšší dosažené vzdělání, jaké školy jsi studoval?

Základní škola.

3. preventivní programy

Vzpomeneš si na preventivní programy ve škole? Ovlivnili tě, dali ti něco?

Tak to si už vůbec nevzpomenu.

4. rodina

Pocházíš z úplné/neúplné rodiny?

Rodiče jsou pořád spolu, ale dost se hádali, když jsem bydlel u nich.

Věděli o tvých problémech? Jak se k nim postavili?

Nevěděli, už jsem u nich nebydlel a moc se nezajímali. Docela brzo jsem odešel za přítelkyní. Akorát pak když jsem šel sedět, tak se víc zajímaly, ale nic jsem jim neřekl.

komentář: Respondent se přes partu dostal k prodeji tvrdých drog a sám pak zhruba rok prodával kokain.

Jaký vliv měla tvá rodina nebo sourozenci na tvůj stav a situaci?

Vždycky mne tak nějak drželi nad vodou, když bylo nejhůř.

5. zájmy

Jakým zájmům/sportům jsi se věnoval dříve?

Nic moc jsem nedělal. Chodil jsem s kamarády ven.

Čemu se věnuješ v současné době? Co se změnilo a proč?

Moc se toho nezměnilo. Akorát hodně času trávím v práci, když už neprodávám.

Čemu by ses chtěl věnovat do budoucna?

Nevím, mít víc času a míň chodit do práce.

Jakou hudbu posloucháš? Kdo tě do ní zasvětil?

Drum and bass je dobrý, pak rádio v práci a co je super tak rap a hip hop. Kamarádi hodně a pak v práci si člověk prostě nevybere.

Chodíš na koncerty? Užíváš nelegální látky i na koncertech či festivalech?

Sem tam jo, ale už jsem dlouho nebyl. Nemám moc s kým chodit.

6. drogy

Kouříš? Od kolika let?

Jo, od 15ti, možná už ve 14ti vlastně.

Předcházelo kouření prvnímu experimentu s ilegální drogou?

Jo, jo.

Piješ alkohol? S kým, kolik a jak často?

Piju, na nějaký akci, občas v práci, tak dvakrát do týdne řekl bych.

Kde, s kým a proč jsi poprvé užil ilegální drogy?

Začali jsme s klukama hulit a postupně se pak dostali k jiným věcem. Bylo to u kamaráda na bytě nebo za školou, protože jsme to chtěli zkusit.

Odradilo tě něco na první zkušenosti s drogou?

Neodradilo.

Jaký byl impuls vzít si drogu i podruhé?

Tak zase jsme šli s kamarády na byt a zahulili. Byla to už taková tradice.

Kde, za jaké situace a jak často užíváš?

Většinou doma nebo u někoho na bytě, když mám volno tak se nudím, tak dáme, aby byla sranda no. Anebo hulíme na pohodu. Hele vůbec nevím jak často. Třeba dvakrát týdně, jak to vyjde no.

Co tě vedlo k tomu vyzkoušet i něco jiného a co to bylo?

Taky kamarádi. Koks, MDMA, LSD a perník, ale ten jsem jen šňupal, nikdy jsem si nic nepíchal jo.

Jak drogy ovlivnily tvůj osobní život?

Asi nijak, já nevím. No byl jsem kvůli tomu sedět no, ale to byla moje blbost. Prostě jsem jednu chvíli prodával piko a přišlo se na to.

ROZHOVOR 8

bakalářská práce

1. respondent č. 8

věk: 25 let
místo narození: Petřvald
místo bydliště: Praha

komentář: Respondent č. 8 se odlišuje svým přístupem od všech ostatních. Chodí sice s partou na taneční akce a je v partě, kde ilegální drogy nejsou tabu. On sám však na akcích drogy neužívá a nekonzumuje ani alkohol.

Proč ses přestěhoval z rodného města a jsi tam spokojený?

Začal jsem v Praze studovat ČVUT, ze začátku to bylo docela náročnější, ale už jsem si Praze zvyknul a chci tu zůstat. Doma se strašně nudím, baví mne ten ruch a otevřené možnosti velkoměsta.

2. práce vs. škola

Jsi spokojen v zaměstnání/ s nezaměstnaností?

Tak já ještě studuju, ale peníze jsou třeba, takže chodím na brigádu, hlavně v létě teda zhruba tak 2,5 měsíce, přes rok mám dost školy. Minulý léto jsem třeba natíral díly letadel, vždycky chci, aby to bylo něco v souvislosti s letectvím. Ale seděl jsem i na recepci.

Naplňuje tě tvá práce? Realizuješ se v ní?

Jsou to jen brigády, nechtěl bych to dělat jako normální zaměstnání. Beru to čistě jako prostředek k zisku peněz.

Máš možnost kariérního růstu?

V tuto chvíli ne, když jsem tam brigádně. Kdybych tam pak třeba zůstal po škole, tak by tam ta možnost byla.

Co studuješ a jak jsi na škole spokojen?

Studuju strojírenství na ČVUT. Je to těžká škola, ale baví mne to a je v tom velká perspektiva do budoucnosti.

Studoval jsi z vlastního přesvědčení nebo díky vlivu rodičů/...?

Z vlastního přesvědčení. Vždycky jsem byl a budu technický typ a tyhle věci mne bavěj, takže jsem si školu a zaměření vybral sám.

Jaké je tvé nejvyšší dosažené vzdělání, jaké školy jsi studoval?

Mám maturitu na technickém lyceu a snažím se o bakaláře na ČVUT.

3. preventivní programy

Vzpomeň si na preventivní programy ve škole? Ovlivnili tě, dali ti něco?

Na základce jsme měli společně s H.... (tzn. respondentem č. 9) preventivní program s drogově závislým, který se z toho dostal. Spíš nám říkal, jaký měl halucinace a tak. Vyplynulo z toho, ať si to zkusíme, ale ať to nebereme, protože některý věci, který se mu staly byly fakt šílený. Mne to asi dost ovlivnilo, ale měl jsem to tak i prostě vždycky v sobě, že to nezkusím.. Neláká mne to. Jsem na akci rád sám sebou.

4. rodina

Pocházíš z úplné/neúplné rodiny?

Rodiče mám rozvedé, vyrůstali jsme společně se sestrou u naší mamky, která musela všechno zvládat sama. To byl taky důvod, proč jsem to měl nastavený jak jsem měl. Nechtěl jsem zklamat její důvěru, a tak jsem prostě nikdy na akci nedal. A stejný přístup mám i k alkoholu a kouření.

Věděli o problémech tvých kamarádů? Jak se k tomu postavili?

Tak nemyslím si, že by kamarádi měli úplně problém. Prostě si chtějí užít akci a taky nedávají na každý akci, takže nejsou závislí. A myslím si, že o tom mamka ani sestra neví. Když není větší problém, tak není potřeba, aby to věděly.

5. zájmy

Jakým zájmům/sportům jsi se věnoval dříve?

Vždycky mne bavilo modelování letadel a všechno co se jich týká. Pak mne baví pozorování hvězd, kosmonautika a vesmír. A co se sportu týče, tak jako malej jsem hrál fotbal a chodil s klukama ven, na kolo a tak.

Čemu se věnuješ v současné době? Co se změnilo a proč?

Teď už se moc nevěnuju sportu, není na to moc času a svůj dalekohled i s oblohou taky dost zanedbávám. Věnuju se dost letadlum, co se početní stránky, programování a mechaniky týče, protože to studuju a baví mne to. Prostě všechno se přizpůsobilo vysoký škole. Není to úplně nejjednodušší obor.

Čemu by ses chtěl věnovat do budoucna?

Asi letectví, jako je tomu doposud.

Jakou hudbu posloucháš? Kdo tě do ní zasvětil?

Dnb a dubstep, to jsou mé srdcovky. Dřív jsem poslouchal rap, ale tak pustím si, co se mi líbí, styly neřeším. Asi kámoši, na youtube jsem poslouchal dubstepy a pak objevil dnb a pak mne kámoši v 15-ti vzali na dnb festival Let it roll. Tam hráli mí oblíbení interpreti a fakt se mi to zalíbilo, tak jsem tý hudbě úplně propadl.

Chodíš na koncerty? Užíváš nelegální látky na koncertech či festivalech?

Chodím, ale nic nedávám. Jedu Straight edge - nepiju, nekouřím a nefetuju. Je to právě o vnitřním nastavení. A mne to neláká prostě.

6. drogy

Kouříš? Od kolika let?

Ne, nikdy jsem to nezkusil.

Předcházelo kouření prvnímu experimentu s ilegální drogou?

Ne.

Piješ alkohol? S kým, kolik a jak často?

Nepiju, zkusil jsem to, ale nechutná mi to.

Kde, s kým a proč jsi poprvé užil ilegální drogy?

Zkusil jsem trávu s kamarády před jednou akcí, protože jsem to chtěl zkusit.

Odradilo tě něco na první zkušenosti s drogou?

Jo, vůbec nic mi to nepřineslo. Možná jsem se trochu uvolnil, ale jinak nic. Proto nemám důvod to udělat po druhý a nechci ani zkoušet nic jiného.

Jak drogy ovlivnily tvůj osobní život?

Naštěstí nijak, protože jsem to zkusil je jednou a nechci v tom určitě nějak pokračovat. A co je super, tak mí kámoši to naprosto respektují. Berou i to, že nepiju, prostě mne berou takového, jaký jsem a chci, aby mne tak brala a respektovala má budoucí holka.

ROZHOVOR 9

bakalářská práce

1. respondent č. 9

věk: 24 let
pohlaví: muž
místo narození: Petřvald
místo bydliště: Petřvald

2. práce/škola

Jsi spokojen v zaměstnání/ s nezaměstnaností?

Já jsem naprosto spokojen. Dělán to co mne baví, dělám venku a ne nikde v kanclu.

Naplnuje tě tvá práce? Realizuješ se v ní?

Joo baví. Vždycky jsem chtěl dělat vysoký napětí, silnoproud, takže je to super.

Máš možnost kariérního růstu?

Jo, ale nechci, baví mne dělat v terénu.

Co jsi studoval a jak jsi byl na škole spokojen?

Chodil jsem na střední elektrotechnickou školu, tož v celkovém pohledu jo. Vždycky se našlo něco co mne nebavilo, ale elektřina mne vždycky zajímala.

Studoval jsi z vlastního přesvědčení nebo díky vlivu rodičů/...?

Chtěl jsem na tu školu sám.

Věnoval ses vystudovanému oboru ve svém zaměstnání?

Jojo, škola má smlouvy s firmou, tak jsem měl rovnou místo.

Jaké je tvé nejvyšší dosažené vzdělání, jaké školy jsi studoval?

Střední odborná škola s maturitou.

3. preventivní programy

Vzpomeneš si na preventivní programy ve škole? Ovlivnili tě, dali ti něco?

Měli jsme jakousi prevenci. Přišel tam týpek co už měl něco za sebou a říkal nám své špatné zkušenosti a proč bychom neměli brát. No akorát si pamatuju, jak nám vyprávěl cosi o haluškách. Ale myslím si o tom to, že když to chce někdo zkusit, tak mu v tom nikdo nezabrání, že. Takže to nemá moc význam tyhle věci.

4. rodina

Pocházíš z úplné/neúplné rodiny?

Z úplné, máme velkou rodinu, bydlíme i s babičkou a dědou, strýce máme jako sousedy.

Věděli o tvých problémech? Jak se k nim postavili?

Tak něco tušíjou, ale tak nepřeháním to. Doma mi říkají ať nefetuju. Ať si najdu holku. Ať nehraju hry. Budu si ale dělat co chci, máme přece demokracii. Hej ale kdybych nebyl doma, tak dávám asi častěji.

Jaký vliv měla tvá rodina nebo sourozenci na tvůj stav a situaci?

No asi dobrý, nechtějí abych fetoval. Chtějí abych si našel holku a měl děti jako má sestra, ale já zatím nechci.

5. zájmy

Jakým zájmům/sportům jsi se věnoval dříve?

Dělal jsem závodně sálovou cyklistiku, chodil hrát s klukama fotbal, hrál hry, a tak po různu.

Čemu se věnuješ v současné době? Co se změnilo a proč?

Cyklistiku už nedělám, bo jsem starý a nebyl na to čas, chodím do práce, dělám okolo baráku, jezdíme s klukama na dovolený, chodíme na velký dnb akce. Vydělávám love, takže jsem nezávislý a můžu si dělat co chci.

Čemu by ses chtěl věnovat do budoucna?

No mám teď velkej plán jet v roce 2021 do USA na festival, to bude velkej výdaj a v létě chceme s klukama na motorkách na Sněžku.

Jakou hudbu posloucháš? Kdo tě do ní zasvětil?

DnB forever! Pak Riddim dubstep a další podžánry DnB.

Chodíš na koncerty? Užíváš nelegální látky i na koncertech či festivalech?

Jezdím spíš na festivaly. A áno, dám něco. Mám to ale vždycky naplánovaný, kolik dám a jaký festival, nedávám na každým nebo na každé akci.

6. drogy

Kouříš? Od kolika let?

Nekouřím.

Předcházelo kouření prvnímu experimentu s ilegální drogou?

Ne.

Piješ alkohol? S kým, kolik a jak často?

Taky ne. Mám alergii na lepek, takže pivo není pro mne a víno ani tvrdý taky nepiju.

Kde, s kým a proč jsi poprvé užil ilegální drogy?

S kamarádem ze základky jsme si dali trávu.

Odradilo tě něco na první zkušenosti s drogou?

Ne.

Jaký byl impuls vzít si drogu i podruhé?

Byl jsem zvědavý co to se mnou udělá, jestli to nebude jiný.

Kde, za jaké situace a jak často užíváš?

Občas na nějaké party kolca nebo ještě před ní nebo festák. Jednou tak za půl roku dáme papír a to je mimo akci, protože se to na akci moc neosvědčilo. Tak vždycky je sranda, že, jinak bychom to nedávali.

Co tě vedlo k tomu vyzkoušet i něco jiného a co to bylo?

Byl jsem zvědavý jak působí i jiný věci. Měl jsem koule, emko a LSD.

Jak drogy ovlivnily tvůj osobní život?

No hele, mý první holce to vadilo. Dali jsme na Silvestra papírek a trochu to přepískly a měla s tím problém, takže finíto. A já se nebudu měnit. Když to někomu vadí, smůla.

ROZHOVOR 10

bakalářská práce

1. respondent č. 10

věk: 32 let
pohlaví: muž
místo narození: malá vesnice ve Francii
místo bydliště: Praha

Proč ses přestěhoval z rodného města a jsi tam spokojený?

No s tátou jsme jeli do Čech. Prostě se rodiče rozvedli, chvíli jsem žil s mámou, ale pak jsem se rozhodl jet s tátou do České republiky, měl tu nějakou práci a já začal chodit na střední. Byl to určitě skok, žili jsme dřív na vesnici a pak rovnou v Praze. Často na Francii vzpomínám, na ten klid, to Češi neumí, pořád někam spěchají a hrotí věci. Nejsem tady moc spokojený, ale nevím co bych hledal ve Francii, s rodinou tam už v kontaktu nejsem a kdybych je kontaktoval, tak bych poslouchal spoustu keců, jak si mařím život. Tak to nechci, chci si žít tak, jak chci já.

A pomohl ti táta aspoň trochu se začleněním se?

Ne, měl moc práce, chodil domů pozdě, takže jsem si musel se vším pomoci sám. Nakupoval jsem, vařil, prostě všechno.

2. práce vs. škola

Jsi spokojen v zaměstnání/ s nezaměstnaností?

Spokojený jsem určitě nejsem. Nebaví mne to a někdy má i problém do práce vůbec vstát. Kombinace nočních a denních, mám zpřeházený rytmus. Sice se člověk může ulejt, naučit se vydělat si v práci, ale půjdu pryč.

komentář: Tázaný pracuje jako security v obchodním centru necelý půlrok, později jsem se dozvěděla, že ho tam zaměstnali již podruhé. Je to velmi inteligentní člověk, zajímá se o technologie a počítače. Vnímala jsem ho jako člověka empatického, velmi ochotného a dost uzavřeného.

Naplnuje tě tvá práce? Realizuješ se v ní?

Nenaplnuje, možná mi udělalo radost, když jsem pomohl někomu najít auto a tak, ale vyhazovat bezdomovce a černotu, koho by to bavilo.

Máš možnost kariérního růstu?

Nemám, jeden z důvodů proč chci odejít. Další je, že mi dělá problém pevný řád. Víc mne vyhovujou brigády, ikdyž tady jsou peníze dobrý, ale člověk je tu furt.

komentář: Ze začátku Janovi pevný řád moc problémy nedělal, měl svůj cíl, vydělat peníze a zaplatit některé dluhy, ale o jednu celou výplatu Ježek při nějakém nočním tahu přišel. To byl takový pomyslný začátek konce. Dost ho to demotivovalo, protože se zase na měsíc zadlužil a přišel o cíl zplatit peníze. V té době začal i s pitím. Ne, že by předtím nepil, ale teď byl schopný vypít lahev vodky po cestě domů, začal zaspávat v autobusech. K tomu všemu se z příležitostného šňupání pervitinu stalo pravidlo a rutina a přestal se bát dát i v práci.

Co jsi studoval a jak jsi byl ve škole spokojen?

Studoval jsem tady i ve Francii, tady střední odbornou IT. Joo bavilo mne to, vždyť víš, že mne tyhle věci bavěj. Nějaký šprtání na z paměť jako ve Francii, to nebylo nic pro mne, technika mi jde nějak tak sama přirozeně. Moc jsem se neučil, ale moc jsem ani neprudil, a tak jsem nějak prošel. Ale vyučňák jsem ztratil.

A co jsi studoval ve Francii?

No tam se tomu říká collège a lyceé, něco jako tady druhá část základky a pak střední škola. Lyceé bylo technicky zaměřeno, ale pak jsme se stěhovali. Ale daleko víc teorie a učení, v Praze mne bavily praxe a praktický hodiny.

A jak to, že jsi ztratil doklad o vyučení?

Noo to víš, jak se pořád stěhuju a někdy jsem ani bydlení neměl, tak jsem to prostě někde ztratil no. Stejně je mi to k ničemu.

Studoval jsi z vlastního přesvědčení nebo díky vlivu rodičů/...?

No na základce mne do učení museli nutit rodiče, na střední jsem chtěl a tátovi to bylo nějak jedno, asi byl rád.

Věnoval ses vystudovanému oboru ve svém zaměstnání?

Baví mne to, ale mám problémy s režimem. Kde by mne vzali?

Jaké je tvé nejvyšší dosažené vzdělání, jaké školy jsi studoval/a?

Výuční list, ale jak říkám, ztratil jsem ho.

3. preventivní programy

Vzpomeneš si na preventivní programy ve škole? Ovlivnili tě, dali ti něco?

Tak to vůbec, ve Francii na základce nic takovýho nebylo a kdyby bylo, tak to zkusím ještě dřív než jsem zkusil. Nee nevím, s těma práškama mne dost navedla matka.

komentář: Tázaný se začal zajímat o ilegální drogy a celkově o tuto tematiku v době, kdy se jeho matka rozcházela s otcem. Brala tehdy dost léků - antidepresiv a dost pila. Respondent viděl, jak se mění, co to s ní dělá. S kamarády pak vzali antidepresiva, zapili je tvrdým alkoholem a testovali, co to s nimi udělá a zdali jsou účinky uváděné v literatuře skutečné.

4. rodina

Pocházíš z úplné/neúplné rodiny?

No jakoby z úplný, ale asi vlastně ne, rodiče se pak rozvedli a já s tátou odjel do Prahy. 13 let mi asi bylo.

Věděli o tvých problémech? Jak se k nim postavili?

Začal jsem vlastně brát mámě antidepresiva a s klukama jsme zkoušeli, co to dělá. Co to dělá, když jsme třeba chlastali, sežrali toho hodně. A vlastně si toho ani nevšimla, že ji to beru. Ona do toho totiž taky chlastala a já ji bral vlastně jen ty starý prášky. Ne nikdo o tom nevěděl. A teď o tom taky nikdo neví. Nejezdím za nima a ani nechci. Co bych si s nima taky povídal. Nebaví mne si s nima povídat. A táta je debil. Vlastně jsem od něho utekl a začal se starat sám o sebe po svém.

komentář: Jan chvíli pracoval ve svém oboru, ale právě kvůli potížím s dodržování pracovní doby o práci přišel. Dostal se pak na ulici, kde se živil různým způsobem a seznámil se různými lidmi. Vzhledem k jeho bisexuální orientaci se kromě prodejem drog živil i prostitutí. Po několika špatných zkušenostech si začal hledat normální práci.

Jaký vliv měla tvá rodina nebo sourozenci na tvůj stav a situaci?

Asi žádný, každý si žil a žijeme svým životem. Nemám zájem. O ně.

5. zájmy

Jakým zájmům/sportům jsi se věnoval dříve?

Tyjo já jsem nikdy nic moc nedělal, jestli jsme si párkrát s klukama koplí do míče, tak to bylo vše. Ale vlastně pořád jsem se hrabal v nějaký elektronice, to mne bavilo vždycky, to jo. A mohl jsem to dělat i teď, kdybych nebyl debil, ale co už.

Čemu se věnuješ v současné době? Co se změnilo a proč?

Teď? Teď chodím do práce.

Čemu by ses chtěl věnovat do budoucna?

Mít lepší práci. Něco brigádně. Nechci tam být tolik času.

Jakou hudbu posloucháš? Kdo tě do ní zasvětil?

Poslouchám tak všechno asi. A pak jsem chodil kdysi na techno s kamarádem

Chodíš na koncerty? Užíváš nelegální látky i na koncertech festivalech?

Teď už ne, ale občas jsem chodil dřív. Ale tak joo, s kámošema jsem si dal, co by ne. Asi to k tomu patří. A kdo by tam vydržel do rána na sucho.

6. drogy

Kouříš? Od kolika let?

Jo, ale to mám z nervů z práce. Až v Praze na střední jsem začal.

Piješ alkohol? S kým, kolik a jak často?

Taky, teď jsem dost začal tvrdej, abych to tady (v práci) prostě přežil. Tady snad ani člověk nemůže být střízlivej. Piju sám nebo s kamarády, to je jedno. Každý den, když jdu z práce.

Předcházelo kouření prvnímu experimentu s ilegální drogou?

Jo.

Kde, s kým a proč jsi poprvé užil ilegální drogy?

No tak zapíjeli jsme ty prášky na hlavu tím chlastem, to by se dalo považovat za takovou první zkušenost. A pak jsme zkoušeli i jiný věci. Byla to sranda, něco jsme o tom přečetli a pak to zkoušeli jestli to fakt takový věci dělá. Byla to sranda. Nikdo z nás na tom závislej nebyl. Hlavně taky jsem to nemohl krást matce donekonečna ty prášky. No a pak jsem jel s kámošem na Votvírák a tam jsem poprvé zkusil perník. Ani jsem nevěděl co to je. Proste mi to dal a bylo to skvělý. Tak jsem chtěl ještě. Cítil jsem se úplně skvěle. Všechno bylo super. Na nic jsem nemyslel na žádný starosti a měl jsem se jen fajn a užíval fest'ák. A měl jsem hodně energie a elánu do života. Bylo to prostě pěkný.

Odradilo tě něco na první zkušenosti s drogou?

Asi mě nic neodradilo. Taky co, když to všechno bylo tak fajn. Ani žádný dojezd jsem neměl.

Jaký byl impuls vzít si drogu i podruhé?

No tak když to bylo tak super, tak jsem si dal i druhý den na tom fest'áku. Pro ty skvělý pocity prostě.

Kde, za jaké situace a jak často užíváš?

Všude kde chci a kde je to možný. Nevím, když jsem unavenej, vystreslej, potřebuju se uklidnit, dobít baterky. Když vstanu a potřebuju nakopnout a pak i v průběhu dne. Když nedám jsem nervózní, nejde se mnou moc vydržet.

Co tě vedlo k tomu vyzkoušet i něco jiného a co to bylo?

No tak ještě jsem tripoval, ale tak to snad asi každéj víceméně. To je ale sranda, to není závislost. A pak na akci nějaký to emko a koule padly.

Jak drogy ovlivnily tvůj osobní život?

Víš co nechci ženskou a ani bych ji mít asi kvůli tomu nemohl. S jednou jsem se kvůli tomu dost sblížil a nebylo to tam nějak a nudila mne.